

~~A 1378~~ / 82

H.M. Mohlabe.

(108) s 925
PP. 1-82

Inheritance of chiefs.

K34/82

b
1
82

110

Tema ya 38: Moja-lefa wa khoši.

- 5189 10926 Bogoši. Bjale re tene ka dikomaneng. Dikomana ke ka buntši. Ka bothii ke komana. Dikomana a di ille go-tala, khoši ya tšona nka e thii fêla. Dikomana tše dinnyana ke makala. Komana e kholo mo e ka hwa, lekala le le latêlago le swanetše go dula tulong ya komana-kholo. Bogoši keng. Bogoši ke letsopa re a bona. Ka moragô ga mo re builê, ke moka ke khoši. Ke yêna rabadiya. Rabadiya ke motho yo mogolo. Ke bona bo ra thegôthôla, bo ratšhatšhatša the nkha mafeta.
- 10927 Melaô wa tšwa ka mošata balata re amogêla. Naka ya mošata a e thinyi leepô. Bogoši bo a tswallwa. Khoši e na le melaô ya yôna mo thetšhabeng the yôna. Šako la thoka thobêla ke mojano. Mote wa thoka mong wa ôna ke thobjaneng. Ditaba tša ôna a di fele. Gotišwa šako la thoka thobêla ke mojano. Mosadi o ka fathe ga pušo ya monna wa gwe. Monna o ka fathe ga pušo ya monna wa khoši. Bjale basadi ba ka fathe ga pušo ya mohumagadi. Modiro o mongwe le o mongwe ke yêna yo we a ba botšago. Malokwane wa bona e swanetše go ba wa mosadi. Go banna malokwane ke wa monna.
- 10928 Malokwane o wa beiwa. O beiwa ke khoši. Ke malokwane wa monna. Wa mosadi o beiwa ke mohumagadi. O fiwa maata a go laola batho ba we a ba lokago. Dipeelo tša batho a di swane. Malokwane yo mongwe a ka ba lešoro empa ba ka the ke ba mo toša modirong wa gwe wa bolokwane. Yo mongwe o wa loka. Le yêna o ta tšwela pele le modirô wa gwe. Go no ba bjale ka moditi wa koma bjale ka ge le yêna a beiwa. Ba bundi ba swanetše go šala melaô ya gwe morago. Le ge a le šoro, a tušwi. Tha go hwetšana o êmê šako a le na bo togelo.
- 10929 Ditatendi tša mošata. Ditatendi ke ka buntši. Ka bothii ke tatendi. Bakhomana ka buntši. Ka bo thii mokhomana. Bataeta ka buntši, ka bo thii motaeta. Mantona ka buntši. Ka bothii ntona. Mantona ke bo ramotwana. Batho ba ba ngwadilwego mo, ke bona Ditatendi tša mote wa mošata. Ge phalafala e lla, ke

bona ba we ba swanetšego go kitimela. Batho ka moka ba ba hwetšana gona mošata. Ke bona ba we ba swanetšego go rera merero ya mošata. Batho ba diyo bitšwa fela go tlo ba tibiša. Ke bana ba komana boloto, bogoši ke go bonana.

5191 10930 Dikokwane. Bogoši ke batho. Batho a ba ilê go-tela, gona le beng ba naga. Ke ba we ba swanetšego go teba ditaba tša nto kholo ya mošata. Bjale dikokwane tša mo nageng ya gešu ke tše:- (Mašumu a) (b) Maseokoma, Masete le Popela. Ke bona beng ba naga. Ke bona ba we ba bitšiwago Ditatendi. Mohlabe ke yona thôgô ya naga. Ditatendi ka moka di tatile yêna. Ke yêna khoši. Go ngodilwe a le b, dikhorô tše pedi tše ke khoro ka e thii. Mong mothophô wa tšona ke Mašumu. Maseokoma o tšwa a le mo khorong ya Mašumu. Go bjale ka Mašumu le Mohlabe. Mašumu ke leina la motho. Mohlabe le yêna ke leina. Lehono ke dikhorô. Ka moka ga tšona ke Batubatse.

10931 Baladi le matšwagutši. Matšwagutši ke batho ba dikhorô di šele. A še Batubatse. Baladi ke dikhorô tše di boyago boladi. Dikhorô tše tša Baladi le matšwagutši, di ka fathe ga pušo ya Batubatse. Le ga ba le ka fathe ga pušo ya Batubate, morerong wa bona a ba tene. Bona ba diyo ta bjale kamagoto. Morero o wa reriwa, ka morego ga bitšwa batho ke moka ba butšwa taba. Morero o reriwile ke beng ba naga. Beng ba naga ke tšona dikokwane tša naga.

5192 10932 Baoki ba bolwetši bja khoši. Motseta goba batseta ke bona ba we ba swanetšego go ooka khoši. Bakhomana a ba swanela go ooka khoši ka baka la go tšhaba gore ba ka mo fetšiša. Baoki ba swanetše go ba bakhelabje. Banna a ba swanela go ooka molwetši ka baka la gore ba na le makhoma. Makhoma a fetšiša ka gobane a na le maeta. Dikhorong tše tša dikokwane, ke Masete le Popela ba we ba swanetšego go ooka khoši mo e babja. Masete ke yêna motseta yo mogolo wa khoro ya gešu. Popela ke yêna khogo tswadi. Ke gore ke yêna makholo wa dikhoši.

10933 Mašumu, Maseokoma le Mohlabe. Dikhorô tše tharo tše, a di khone go gadikelana dithuu ka gobane di baka mogono. Dithuu ke dithuthunya. Dithuthunya ke tša mabele a leheya. Ba tšeya lebeya ba le beya gôdimu ga mollô, ke moka ba tšela dithoro tša

leheya ke moka ba di gadika. Yo mongwe le yo mongwe o wa the ntšhetša. Ba we ba ka the ke go ba khōna go ntšhe ke bana ba bannyana. Bona ba ntšhetša ke ba bagolo.

5193

10934 Nka baka lang dikhorō tše tharo tše di tha gadikelane dithuu. Lebaka ke gore ke bana ba mpa ka e thii. Ge re gonola ditaba tša morena Thegopane, re hwetšana gore a be a na le bana ba bararo. Ke ōna maina a bona a :- Mašumu, Selote le Mohlabe. Maseokoma o tšwile khorong ya Mašumu. Maina a a bona a ngodilwe ka go thatamana ka go belegiwa ga bone. Lekhōthwane la bona ke yēna Mothaba. Selote o ilê a ya Phalaborwa le thetšhaba the thengwe. Ba ilê ba goma ba boya, ba ta ba botša papago bona, gore naga e la re tšwago ke e boje, e phala borwa. Ke di kwile bana baka. Nna ke tha lebeletše Mothaba o. Ke ta di bōna ka morago ga mo ke bunnê. Mothaba ke mo a bolabola ka mororo wa mabêlê. (Selote) Theote o ilê a goma a boêla Phala-borwa.

10935 Ngwana o belegwe, ke mothankana. Ke Mothaba wa mabêlê. Theote o ilê go goma ke moka lekhōthwane la šala la bêlêga. Thegopane a ka a khōna go fetêla Phala-borwa ka baka la gore ba ilê ba buduša mabêlê a mantši. umu o ilê a latêla moratho Theote. A a ka a fiha Phala-borwa, o ilê a dula monamalla.

5194

O ilê a ya le thetšhaba the the ngwe. Papago bona o ilê a šala le lekhōthwane. Mašumu o ilê a goma a boya morago. Ke lebaka la mo papago bona a babja.

10936 Motho o koniwa mathatse ka baka la mereba. Thegopane o ilê a thaba kudu ge morwa wa gwe a tšo boya. Le ge go le bjale mōya wa gwe o be o le gōdimu ga Mothaba. Ka baka la gore Mašumu ke yēna moja-lefa yo mogolo, o ilê a mo emogêla ka diata tše pedi. O ilê a mo leka ke go mo roma. A a ka a dumêla go rumiwa. Mokhalabje o ilê a inamiša mathong mo a mmōna. A be a khōna go lebalaba mo a bōna lekhōthwane. Ditsêlô ka moka ga tšona o ilê a di laêla lekhōthwane mathodiya peelo. Le manaka a pula o ilê a šupa yēna.

10937 Lehu la morena Thegopane. Khoši a ya hwa e a babja. Taba e ya lehu la khoši, e be e le thephiri the thegolo. A be a tibiwa ke baaki gore a tha phela. Batsošetši, ba molwetši ba be ba no ba botša gore o wa babja. Ba dirile the-thadu, ba mmeile

gōdimu ga thōna. Ka fathe ga thona go beilwe mabeya. Meti ka moka a we a tšwago mmele wa gwe, a rothela ka gare ga mabeya.

5195

Meti a we a gwe ke lefa ka gobane a ta ya a tšhediswa ka manakeng a dipula.

10938 Mobu o wa fiša. Ke baaki ba botša batsošetši. Ba re mobu o wa fiša ka baka le gore khoši ke letala. Ke lebaka le we batho bata thomago go ngunanguna. Beng ba khoro a ba na taba, ba šoma mešomo ya bona. Le bona basadi ba khoši ba tšwela pele le go šoma mešomo ya bona. Lebaka le mo ba bona gore meti a gona mabeeng, ke moka ba bitša batho ba ba koto le mantona a maina. Ke moka ba felegetša mohu mabiteng. O rwediwa ke phiri. Nto e la a go ba a le ga yōna, e a tswandiwa. Ba ta e bula tšatsi le ba ribulago meropa. Ke lona lebaka le we ba tšibišago batho lehu la khoši.

10939 Dikhoši le mantona ba tšibišwa lehu la khoši. Ke yōna khoro ya ga Masete e we e swanetšego go tšama e tšibiša. Bjale ba thōma go ribula meropa. Meropa ya lehu la khoši e ribulwa lebaka la marega. Le ge a ka hwa lebaka le mo ba leme, thibullo ya meropa ke marega. Lehu la khoši le ndiwa ka meropa le bo malešapane. Bomalešapane ke ka buntši. Ka bo thii ke malešapane. Ba ribula meropa ka khomo. Tšatši le we ba ribulago meropa, ke letšatši le we bathologadi ba llogo thello tha mohu monna wa bona. Le bona ba thōma go tena ka ntong ya mohumagadi yo mogolo.

5196

10940 Moya thellong tha wabo, o ya a tawere tha gwe. Ge e le mabapi le komeng. Ba re:- moya komeng tša bana ba gwe, o ya a tawere tha gwe thelenjana. Khoši e ngwe le e ngwe mo e ya thellong, e ya e gapa khomo. Khomo e we e e bolaiwi. Ba la ba go hwela ke khoši, ba swanetše go ntšha ya bona, ba bolae yōna. E la ke moka e a ruiwa. Dintona le tšona di tšwa di gapa dikhomo. Ke moka ba ntšha tša khoro ba bolaya tšona. Tše la ba tšwago ba di gapa di a ruiwa. Ba tšwa le ba bona bomalešapane. Meropa yōna a ba tšwe nayo. Ba yo tiya e nela ya go šiya ke mohu.

10941 Kalafō ya lehu ke ngaka ya go alafa lehu. Ka morego ga thello tha mohu, ke moka ba nyakela ngaka ya go tšilo alafa lehu. Ga gona phapano mabapi le kalafō ya lehu la khoši le motho fela.

5197

Phapano ke thellong, ka gobane thello tha khoši the a tšeya khwedi. Monna wa go alafa lehu, o no alafa bjale ka mahu a mangwe.

10942 Bjala bja diphiri. Ka morago ga mo ngaka e alafile lehu, beng ba mote gammôgo le dikhorro tšela tša dikokwane, ba šala ba alamile lehu. Ka morago ga beke, ke moka ba dira bjala bja go fala khoko. Khoko ke gore go phalola bathologadi. Bjala bje go fala khoko bo bitšwa bjala bja diphiri. Bo nwewa ke bakhalabje le bakhekolo. Banna ba we basadi ba bona ba tha tswarago thari, a ba swanêla go bo nwa. Ke lone letšatši le we ba thamago bathologadi ka dithamô tša lehu. Mekokotelo ya bona ke mapara (meko) ya methologatšana. Ke gona ba lla thello tha mohu monna wa bona.

5198

10943 Letšatši la tošo ya thetšhila. Ba swanetše go dira bjala. Bjala bjo we bo bitšwa bjala bja thetšhila. Ke bjala bja ngaka. Ke yôna e we e swanetšego go ba šupa le go laolela tošo ya thetšhila. Bathologadi ba thakudiwa dithamô tša lehu. Ke moka ba phaludiwa la bo bedi. Dithamô gammôgô le meriri ya bathologadi le bana ba mohu e swanetše go upiwa morithing wa mothare o mogolo. O upiwa ke khadi e we e ilego ya ntšhiwa ke ditaola. Dithamô di upiwa ge merithi e sukulugile. Ke ge letšatši le ya madikelo. Moupî wa dithamô, o swanetše go hwetšana ya gwe pitšana ya bjala. O e nwa mo a tšo boya goupa dithamô. Go fedile, ba palakana, ba ta goma ba boya ka moswana le yêna monna wa ngaka.

10944 Phoko ya dithapô tša mohu. Tala e apellwê a e lewe ka mphaka. Ka moswana ba ta goma ba boya. Dithapô ka moka tša mohu ba ta di beya lapeng la nto e kholo gôdimu ga magogo. Ke moka ngaka ya difoka. Ka morago ga mo e feditše go di foka, yo mongwe le yo mongwe o topa the we a the nyakago. Mathomô go topa ngaka, ke moka ya toga ya dula thoko. Ka morago ga mowe go topa ngwana wa gwe yo mogolo. Go ilê gwa topa Mašumu. Ka morago gwa tona Thelote. Ka morago gwa topa Mothabe. Go fedile, yo mongwe le yo mongwe wa bo leloko la mohu gammôgô le khadi ba ke topa.

10945 Nto ya mohu e swanetše go fukiwa. Ke mang yo we a swanetšego go e bula. Ke yo mongwe wa barwa ba mohu. Ngwana yo

5199

we a tarego mo a e bula ya bulega, ke yo we a laetšego ke mohu. Mašumu o ilê ke a e bula, ya mo šita. Thebote le yêna e ilê ya mo šita. Mothabe o ilê a e bula. Banna ba ilê ba dumadumela ka dipeelong. Aowa a go na taba, di ta boniwa letšatši la mafello. Ngaka e ilê ya foka ka ntong le dilo tše tše go ba di le gona. Modiro wa ngaka o fedile. Ke moka ya laêla ya boêla gae. Ba ilê ba šala ba tha lla lehu la mohu.

10946 Letšatši la thobošo. Thebote o ilê a bitšwa. O ilê a ta. Modiro wa dipeudi o ilê wa šumiwa. Ka morago ga mo we gwa nwea bjala. Ga gona pola-bolo e ngwe e we e ka bolwabolwago ka gobane ba ilê ba tsogêla go nwa bjala e thale bošego. Bjale ba bôna gore ba ka gakana ka ditaba. Ba ilê ba butšwa gore ditaba di ta ba ka moswana. Ka moka ba ilê ba dumêla. Moso a o na lešidi, ke moka bo-thele.

5200

10947 Morero wa moja-lefa. Mohu o ilê go hwa Masete a šala a gotšetša mollô khorong. Melato e be e athodiwa, ditefa ka moka di be di eye ka lapeng le legolo. Mašumu a be a na le bana ba ba bedi, ke bana ba mosadi wa gwe yo mogolo. Leina la ngwana wa pele Matsobôlôkô. Ke monna, ka baka le we o swanetše go dula tulong ya mohu papagwe. Banna ba bangwe ba ilê ba gana. Ba ilê ba re Mašumu le Thebote a ba swarêla go dula tulong ya boja-lefa ka gobane e be ba tha dule le mohu papago bona. Thebote o ilê a re, nna ke ne le yaka naga. Ke tile fêla lehung la mohu papa. Ngwana we pele ke thaga. Ba ilê ba mmeya tulong ya mohu papagwe. Ba ilê ba thoboša bana ba mohu ka khomo. Re ta re ke dipitai mo re bôna mabala.

10948 Touma a e fudiwi ka botelele, e fudiwa ke mmôni. Kudumêla e la ya mohu papago bona, e swanetše go tšhedwa ka manakeng a dipula. Mogolo o ilê a tšhaba go e tšhela ka baka la gore a laiwa go tswarelliwa ga manaka a dipula. Moratho o ilê a bôna le go laiwa ke mohu papagwe. O ilê a tšhela kudumêla ya mohu papagwe ka manakeng a dipula. Gape kudumêla mo e tšhetšwe ka manakeng, e tšeya thelemo e tha fola. Thelemo tha fitha. Batho ke moka ba ilê ba ntšha mathô ba lebella Mašumu. Pula a ya ka ya ba gona.

10949 Thelemong tha bo bedi, bare Mothabe a rwale ngwaga. O

5201

ilê a khotsa ga thii, pula yana. Batho ba ilê ba lema. Mabêlê a ilê kowa e le letsogo, ke moka letšatši la fiša. Goreng Mothabe wa tswela wa mokwala. O ilê a ba fetola ke gore a ke mogolo, ke ngwana monyane. Ba ilê ba tšeya mathô a bona ba lebelli mogolo. Mogolo o kho'ne go fula tuma bjale e mmitile, a tebe mothare wa go betolla. O wa di bôna, bogoši ke batho, bjale ge batho ba e hwa, o ta ba khoši ya mohuta mang. Banna ba ilê ba mogalefela. A bôna ga boje gore ba nyake go mmolaya. O ilê a goma a boela monamalla.

10950 Mašumu boela ga geno thekhweše monamalla, ga mma khopa di barudi barego khomo bare motho. Rena ga gešu ga Mothabe wa tswela wa mokwala khomo le motho a re ruli. O ilê a rula bogoši bja gwe gona monamalla. Batho ba bangwe ba ilê ba ya nae. Ba re, bana ba khoši re loba ke moka, yo we e ta ba go khoši a re mo tebe. O ilê a dira dikomananyana. Mothabe a šala a tiya dikomana. Le yêna o ilê a tiya. Pula yêna e ilê ya šala e na. Le gona monamalla e be e na. Taba e ke marumu ka gobane mahututu a lle a le mabedi theleteng ka the thii.

5202

10951 Bamaroteng ba tile ba raka Mašumu. Ba ilê ba bega ba Maroteng. Ba hwetšana gore lefa ka moka la pula o le file lekhôthwane. Ba bina tou ke moka ba dumellana le gore Mothabe ke yêna khoši. Bogoši ke pula. Ba ilê ba raka Mašumu. O ilê a tšwa ka difate. Moratho o ilê a šala a dutši tulong ya mohu papagwe.

10952 Mmuta kalala khologolo, a šego leonya (lenya) le a bolaya. Ke koša. Baependi ba yêna ba ilê ba gomêla Mašumu mo a e tšwa ka difate. Ba mmotša gore leonya le a bolaya. Khologolo ke yêna moja-lefa yo mogolo. Digoba di tšwile ka ganong ka baka la mereba ya gwe, A be a goola gore o dirêla papagwe khanthe ke gona a thatša lefa. Mo ba tha boelego ke teng, maruping ba boela. Ba khoro ya Mašumu ba ilê ba goma ba boys. Ba ilê ba e neya ka fathe ga Mothabe. Nthole a e imele, go imêla nthweše. O ilê a ba amogêla. Ke moka buja-lefa bja Mašumu bo hweletše. Buja-lefa bo ilê bja feta le Mohlabe.

Temana ya 2: Motswaredi le moledi.

10953 (a) Motswaredi. Mobu o wa fiša. Ge o kwe ba bolabola ke

5203

gore mobu o wa fiša, ke gore khoši e hwile. Motseta wa khoši o gona. Ke yêna moripi wa ditaba. Dilefa tša go tswalla khoro, o di iša ka lapeng la mohumagadi. Molato o wa athodiwa, ke moka ba o iša thelebeng. Motseta o swanetše go iša mantšu a katholo go morena. O ta goma a boeya go tilo ba botša gore khoši e re. Ke moka molato o fela ka mokhwa o wa khoši e rivilego ka gona.

10954 Tha ka veelong ga tswaledi, the teba ke yêna mong tswaledi. Baathodiwa ba ta khôlwa gore ke mantšu a tšvago ga morena.

Khanthe morena o hwile, ditaba di rina ke yêna motseta wa khoši. Motseta ke yêna Motswaredi. Mothomong malome wa mohu. Malome a ka dula tulong ya botswaredi ge ba bôna gore letsogo la Motseta le golela ka lapeng la gwe. Gona ba ka dira gore malome wa mohu a lebelle mote. Taba e we e šumiwa ka thephiri ka gobane a ba nyake gore batho ba tebe gore khoši e hwile. Polabolo ke ya gore mobu o wa fiša.

10955 Khoši e rwele ke phiri. Mang le mang bjale o swanetše go teba gore khoši e hwile. Mediro ya khoro e no šala e tswere ke yêna motseta goba malome wa khoši. Ga gona morero o we o ka reriwago. Diphiri ka moka ga tšona di teba ke beng ba khoro. Thello the ta ndiwa go dutši e thepibinwi. Molato yêna e athodiwa, ka theko go ndiwa thello. Merero ka moka e ta reriwa ka letšatši la mofelo bja thello tha mohu.

5204

10956 (b) Moledi. Bjale thello tha mohu the fedile. Khoši e hwile, e šile ngwana yo monnyana. Ngwana yo we ke yêna moja-lefa. Ka baka la gore ke yo monnyana, a swanêla go dula theponeng tha mohu papagwe. Ka baka le we ba swanetše go beya Moledi. Taba ya moledi a e bjale ka ya motswaredi aowa e swanetše go reriwa. Ke bona beng ba khoro ba we ba swanetšego go rera ka moja-lefa. Ka morago ga mo ba feditše ka moja-lefa, ke gona ba ka rerago ka moledi. Morero o fedile bjale ba nyaka go tibiša batho. Batho ba ta šupiwa moledi. Mong wa lena phiri e rwele bjale o šile ngwana. Ngwana yo we e thale yo monnyana. Monna yo a ta go tswariwa ke khadi, ke yêna moledi wa ngwana. Khadi e ta dira ka mokhwa o we mmuledi a ilego a bolabola ka ôna. Batho ba tare thobêla.

10957 Phapano ya motswaredi le moledi. Go bolwabolwa ka ditaba

5205

tša mošata. Khoši e ya hwa, e a babja. Khanthe yōna e hwile. Motseta o šetše a tawere. A na maata a go beya melaō ka baka la gore lehu la mohu a la thobošwa. Le ge lehu le ilē la tibišwa batho, yēna o ta no tšwela pele le go tswara. O no tswara fēla ka baka la bogolo. A tibiwi ke batho, o no tibiwa ke bona beng ba mote fēla.

10958 Moledi. "Moliti wa mogo wa rotwe, o leta a ija mafota. Ke moledi yo we wa go ja mafota. O na le maata a go beya molaō ka gobane o beilwe. Bona beng ba khoro, ge ba bōna gore molaō wa gwe ke o moima, ba khōna go mo sola. Molaō o, o buima. Ka baka le we o ta palakanya batho. Ka goriale mo we o thinyetša ngwana. A go ka mokhwa o a ka ba ganetšago ka gona. O swanetše go ba kwa ka baka la gore ge thetšhaba the ka thubega, moja-lefa a ka ta a mmolaya mo a gudile. Moledi o beiwa ka morago ga letšatši la thobošo.

10959 Ba we ba lebanego go-lēla moja-lefa. Khoši e tšeya basadi ba bantši. Le ga go le bjale nto e kholo nka e thii. Ngwana wa mogadikane a ka theke a gadikela yo mongwe wa mogadikane dithuthunya. Ba we ba nago le tswanēlō ya boledi ke ba:-

5206

Rangwane, ngwana wa rengwane, malome wa moja-lefa. Khadi le yēna mohumagadi. Ke bona ba we ba nago le maleba. Bana ba bagadikane a ba na maleba a golēla moja-lefa ka baka la gore ba ka ta ba dira nwa. A ka ta a gana go khurupulle dista. A ka re le nna e be e le papa.ka gobane thobēla morena nama e la e budulē e ya tefa.

10960 Go dula ga mohumagadi tulong ya mohu monna wa gwe. Re hwetšana theema the:- "Tša ēta ke namagadi pele go ya leopeng goba lewa ke ga tšona." Mohumagadi a ka dula tulong ya mohu monna wa gwe ka baka la go thoka yo we a ka dulago. Goleya leya go na ba ta leya leya, ba bōna gore a gona motho yo a ka dulago, ke moka ba dira gore go dulē yēna mohumagadi.

10961 Mokhwa o ka ba gona ge ba:- Rangwane, ngwana wa rangwane, malome le khadi. Mabapi le maina a a ka gōdimu a gona mokhwa o we ba ka o dirago mabapi le boledi. Ba kotega. Gokota ke ga namane. Bjale moledi le yēna o wa kotiwa mo a ganella tulong e e tha mo lebanago. Motho a kotiwi ke koto bjale ka namane ya

5207

khomo. Yêna o kotiwa ka molomo. Tšhaba rrago. Ka nnete o o swanetše go tšhaba. Rangwane yêna o bile o na le thereto. O re ke yêna ngwana monyane, a llele go buša, o llêla go tuma. Ge e le bogoši bo na le malape a magolo.

10962 Khoši ya toga, nngwe e a šala. Mo go bolwabolwa ka bana ba nto kholo. Ke nto kholo ya mošata e re tšhikhidi yare mafene. Ngwana wa moja-lefa ge e ka hwa e thale khopê, yo we a mothata mago o swanetše go dula tulong ya mohu. Lekhōthwane le ka dula tulong ya boja-lefa ge bagolo ba ilê ba hwa e le dihopê. Fêla mo a ilê a šiya mosadi, baratho ba ka the ke ba khōna go dula tulong ya mohu. Ngwana wa mosadi yo la wa go šiya ke mohu, ke yêna yo we a swanetšego go dula tulong ya mohu papagwe.

5208

10963 Khoši e tšeya basadi ba bantši. "Botšwa bja khoši ke molomo, maoto e khōbê ke meti." Nyeno e ya ka gōdimu, e thaloša gore khoši e hwetšana lefa ka go bolabola. Ke yōna tela e kholo e we khoši a hwetšanago lefa. Lefa le we o le šumiša go tšeya basadi. Khoši e na le basadi ba bentši. Ke mo we o kwago ba re, ke mote kholo wa mošata, o re tšhikhidi wa re mafene. Ditshikhidi di phela ka madi a batho. Mafene a ja dijo. Ge dijo di ilê tša lewa, gwa beiwa melatša, ka moswana o ta hwetšana a lle melatša. Le motho a mo kokona. Polabolo e ya ditšhikhidi le mafene, e bolabolwa ka baloi. Ka gobane thuri ya nthe e lla le mothegare ka baka la buntši bja basadi.

10964 Buritše a be a na le mosadi ba be bare ke Ngwana Lewele. Mosadi yo o ilê a tšeiwa ke dipudi tša khoro. A be a le mosadi wa bone basading ba morena Mothabe. Khoši e ilê ya mo tswara a robotše le Buritše. O ilê a napa a mo ngaletša ka yêna. Go ngaletše ke go fa. O ilê a napa a motšeya. Mosadi yo we a be a tha-loe, a be a ntšha khwiti mobung. Ke gore a be a loya kudu. O ilê a tseka bana ba khoši ka go ba loya. Yo mogolo o gata tshipi a e bōna e fiša. Mafello a taba, ba ilê ba tšhaba Buritše le mosadi ke baka la gore e be ba nyaka go ba bolaya.

10965 Motšhaba a tshela noka o wa gomêlwa. "Thegodi gomêla mokowe, o raka bjang ngwaneno, o mo rakiša botakala." Ba ilê ba tshela noka ya Makhutšwi. Khoši e ilê ya laêla dimoja tša yōna gore, mo le ka hwetšana a tshetše noka e kholo le mo gomêlê ka

5209

gobane a ka sokologa a le loma. Ba ilê mo ba nyakišiša mothala wa gwe, ba hwetšana gore o tšetše noka ya makhutāwi. Ba ilê ba mo gomêla.

10966 Mokobati o ilê a nyaka go boya theboong. Ke gore mo we a tswaletšego gona. Bjale ka ge theema there, mo ba tha boelego terg, meruping ba boêla. Ba ilê ba gana go mo smogêla. Ba ilê ba re, ngwana wa noga a na bonogana. O ilê a napa a khakhelwa thetšhabeng tha Banareng. Lefa la go tšeya mohu mmagwe, ke la ga Mothabe. Bana le ditogolo tša mohu Buritše ke ba ga Mothabe ka gobane bana ba aana dikhomo. Fêla ka khoro a ba tene. Matšatšing a bo lehono ba tēna, ba fiṭha ba dula khorong. Go rubaruba le malapa ōna a ba rubarubi.

10967 Thefero tha nto kholo the tswaletše ka lešāša la mokhalo. Ge nto e kholo e the-na bana, bana ba bagadikane a ba swanela go dula tulong ya boja-lefa. Ka baka le we, ba swanetše go hwetšana motho yo we a swanetšego go tawera khoro. Ngwana wa mogadikane a swanêla go tawera khoro, ka baka la gore ngwana wa mogadikane, a gadikele yo mongwe dipalê. (Dithuthunya.) A ka ta a ganêla tulong ya buja-lefa. Ke lona lebaka le we le mo thibêlago go ba motswari wa khoro.

5210

Temana ya 3: Thibêgô ya meropa. (Phifallô.)

10968 Gona le phapano lehung la khoši le la motho fêla. Phapano ya gona ke e: Lehu la motho fêla. Tšatši le we a hwago ka lona, ka moka ba leloko ba tibišwa. Ka moka ga bona, ba swanetše go lethetša medirô ya bona, ba kitimêla mo we mohu a nago nthe. Ke moka ba thomile go ilêla lehu la mohu. Ge nke a be a na le meropa, ka moka ga yōna e a ribegwa. Goribegwa go bolwabolwa ka go the šumiše. Meropa e we ya mohu e ta rubuluga ka letšatši la thobošo. Ba ta nwa mabjale a thobošo, ke moka bošego ba lala ba tiya meropa. Ke gona meropa e ribulugile.

10969 Thibêgô ya komana le meropa ya khoši. Go ngodilwe go thwe khoši a ya hwa e a babja. Ka morago ga mo we ba re mobu o wa fiša. Ba bolabola ka mokhwa o we e le gore khoši e hwile. Bjale meropa a e rimame. Le ge ba mmulukile, ba no tšwela vele le go šumiša komana le meropa ka baka la gore phiri e šu e mo rwale. Theila le

5211

le thello a di gona ka baka la gore lebeya e šu le pjaive. Go tšeya lebaka le letelele go pjaia lebeya la lehu la khoši. A ka hwa marega, ba tilo pjaia lebeya marega a a tago. Gopjaiwa ga lebeya ke go tibiša batho gore makete o rwele ke phiri. Ke gona batho ba ta thōma go ilēla lehu la mohu.

10970 Marega a fithile, go ndiwa thello tha lehu la khoši.

Bathologadi ba tēna ka ntong ya mohumagadi. Banna ba lla thello tha mohu khorong. Thello tha khoši the ndiwa bošego ka gobane the ndiwa ka bo malešapane. Basadi ba khobakane ka lapeng la nto kholo. Bomalešapane ba lala ba lla bošego ka moka. Banna ba lala ba gobella dikoša tša go e pellwa ke bo malešapane. Khwedi goba khwedi le matšatši a fela go the ndiwa thello tha khoši.

Bathologadi le bora ba go getše ka ntong. Ba alamile lehu la khoši. Gagona motho yo we a swanetšego go šoma mošomō. Go fela ga thello, ke go fella ga magoši a we a swanetšego go ta thellong tha mohu. Ke gona ba ta nyakelago ngaka ya go alafa lehu, ke moka ya ta ya gōga bathologadi.

10971 Go gopiwa ga khoko. Ngaka e alafile lehu, bathologadi ba tšwile ka ntong. A ba thamiwa ka dithamō tša lehu. Ngaka ya alafa lehu go fedile, batho ba ka ya ba šoma medirō ya bona.

5212 Bathologadi ga mmogo le ba leloko la bo mohu, a ba swanela go šoma medirō ya bona. Bona ba swanetše go šala ba alamile lehu. Go dirwa bjala ka lona le baka le we. Bjala bjo we, ba re ke bjala bja khoko goba bja diphiri. Gofadiwa khoko ka tšatši le ba bonwago.

10972 Modirō wa khoko. Gofadiwa ga khoko, ba ra gophelodiwa ga bathologadi. Ba ba dhalola dithōgō ka mameko. (magare.) Meriri ka moka ba e toša dithogong ya šala e le letwadima. Ke moka ba ba thakola di diavaro tša bona gammōgō le dithamō tša go thama mmele. Ba ba thama ka dithamō tša lehu. Bjale thella the fedile ba ka ya ba sōma mešomo ya bona. Komana le meropa di rimamile. Ke gore a ba tha di šumiša. Motho yo mongwe le yo mongwe yo we a nago le meropa a swanela go e tiya ka baka la gore ba mošata ba thale thellong.

10973 Khoši a e na mong, ke ya motho yo mongwe le yo mongwe. Ka lona letšatši le we la go fadiwa ga khoko, basadi ka moka ba

5213

swanetše go ntšhe mōya dithogong tša bona. Mōya o we ba ntšha diphogong tša bona. A ba nhalole dithōgo tša bona ke moka. Ba no ntšha diphogo. Ke yōna tšhupō ya gor ba llēla mong wa bona. Go no ba bjale ka mosedi wa motholo, ge a ka hwēla ke monna yo a go ba a mo šegētše. Mošegelwa o swanetše go no ntšha phogo fela. Dithamo tša lehu a ka the ke a dithama ka gobane mohu e be e le mošegedi.

10974 Phifallo ya lehu la khoši, e tšeya lebaka le letelele. Bjale ka ge gongodilwe ka mo morago. Le thona theila the tšeya lebaka le letelele ka baka la gore lehu la khoši a le ndiwi ke batho ba naga ya gwe fēla aowa le dikhoši tše dingwe le tšona di swanetše go tilo lla thello. Le bona a ba diyo ta tšatši ka le thii. Dikhoši tše we di ndišanago thello tha mo khoši e'ngwe e hwilē ke tše: Mohu Mothebe. Go ta Mašišimale, Thebela, Mametša, Banare ba ga M'athō, Mokhotho le Bamaroteng. Khoro e 'ngwe le e 'ngwe e tšeya matšatši a mabedi goba a meraro ba lala ba lla thello ka bo malešapane ba bona. Bona beng ba mohu ba tšeya beke ka moka ba thalla khorong. Mo ba feditše ke gona go tago dikhorō tše dingwe go tilo lla thello. Banareng ba ga M'athō goba ba Makhutšwi, ba ngwadiwa ka mokhwa o we ka baka la gore gona le Banareng ba ga Letswalo.

5214

10975 Ngwaga wa mol'ao. Ngwaga wa molaaš go bolabola ka ngwaga wa mokhorō. Thello tha mohu the tšeya matšatši a matelele. Phifallo le theila le tšona di ta tšeya matšatši a matelele. Bandi ba lehu ba swanetše go ja mothahu wa go šiya ke mohu. Bona ba tšwa ba rwele merogo ya bona. Dijō ba swanetše go fiwa ke bahwedi. Bjale ka ge go ngodilwe go thwe, moya thellong tha wabo, o ya a tswere tha gwe.

10976 Meota. Meota ke ōna mašemo a khoši. Mašemo a we a bitšwa meota. A limiwa ke batho ba naga. Khale e be ba tha leme ka matsogo. Meota ya khoši e ya ka mantona. Mmoto o mongwe le o mongwe o na le moota. Basadi ba mmoto o we ba swanetše go o lema. Le go thagola go thagola go thagola bona. Le go buna go buna bona. Malokwane wa bona a dutši a le nabō. O beile ke yona ntona ya mmoto o we. Mabēlē ka moka a meota a swanetše go išwa mošata. Ke ōna a we a lewago mo go ndiwa lehu la mohu. Matšatši

a bo lehono meota e limiwa ke dipholo.

S.1: Dithapô tša mohu.

5215

10977 Dithapô ke thoto e we ilê ya šiya ke mohu. Polabolo e re ke di šiya ke mohu. Lentšu le dithapô, le bolabola ka dilo tše di tha lewego. Bjale di pelakanywa ke letšatši la tošo ya thetšhila. Bana ba mohu, ba leloko la bo mohu gammôgô le bo malome wa mohu ba swanetše go ba gona. Gapê go diriwa bjala. Bo bitšhiwa bjala bja thetšhila. A bja tswanêla go tefa, bo swanetše go no ba matototo. Ge ba ka o kwa gore bo e tefa, ba bo tšhela mefi. Ge go nyakege gore motho a tagiwe ke bjona ka gobane ba ka lebala gore ba thellong.

10978 Maina a dithapô:- Diaparo, Dikotse le marumu, Komana le meropa, magopo, Thefoka, Ditaola, Dipona, dikobô tša bošego, molamo, dišego, dipokolo, dimpja le dithare. Bjale dithapô tše: Dikotse le marumu, Komana le meropa magopo, thefoka, ditaola, dipona le molamo. A tša swanêla go tšhiwa ke motho yo mongwe ka baka la gore di lebane moja-lefa. Tše di swanetšego go topiwa ke bana ba mohu ke tše:- Bomagagane, diaparo, dikobô tša bošego le dithare.

5216

10979 Dithapô tša go lebane moja-lefa. Ka morago ga mo ngaka e di fukile, ke moka ba di boetša ka ntong. Di ta gafêlwa moja-lefa ka morago ga letšatši la thobošo. Ke ka letšatši le we ba mo gafêlago tulo ya mohu papagwe. Tšela ba swanetšego go ditopa, di a topiwa ka moragô ga mo di fukiwile. Mongwe le mongwe o topa the a the nyakago. Mabapi le manaka a dithare, go topiwa ka molaô. Molaô wa gona ke o: Motho a swanêla go wêla manaka ka godimu ka baka la gore a ka mo gafiša. Molato ke gore a laiwa ka ôna. Go topa ba we ba ilego ba laiwa. Mongwe le mongwe o topa the we a ilego a šupiwa thôna. Ke ôna molato wa gona o we.

10980 Dithapô tša diruiwa tša madimabe. Di ngodiwile ka mo le phepheng la ka godimu. Maina a tšona ke a:- Pokôlô, mpja le k'atse. Mothang o we ba falago khoko, di swanetše go fiwa motho yo we a di nyakago. Mpja yôna a še malebatše ke magopotše. Ge motho a e bôna, o gopola mong wa yôna. Ka baka le we a ba nyake

le go e bōna. Go e bolaya gona a ba e bolae, ba diyo e fa motho yo we a e nyakago. Kaatsa le yōna e bjale. Molato ke gore ke dilo tše di fiwago tša goja ke mong wa tšona. Pokolo le mo e tha lewe, e ta emela letšatši la thobošo.

10981 Dišego ke dithapō. Modirō wa tšona ke go bolokela mabêlê ka ga tšona. Ka baka le we, a tša swanela go tšeiwa. Tšona di no fukiwa fêla ba di toğêlê. Di ta bōniwa letšatši la thobošo. Ka gobane ka letšatši le we, thello tha mohu the fedile. Bana ba 5217 mohu ba ta a-bagana mothahu wa mabêlê. Ke mašaledi a mabêlê a we a ilego a šala mo ba dira bjala bja meriri ya mafello.

10982 Bathologadi ba thakudiwa dithamō tša lehu. Ke ōna modirō o mogolo wa lona letšatši la tošo ya thetšhila. Pele ga go thakudiwa, ngaka e la ya go alafa lehu, e swanetše go laolêla thetšhila le moupī wa thetšhila. Ka moragō ga mo a feditše go laolêla, ke gona ba khōnago ba ba thakola le go ba phalola la bobedi. Modirō o we ke o mogolo. Ge ba fetša ōna ke moka ba šupa ngaka bjala. Ge nwewa bjala, a go tha na modiro o mongwe o we ba ka o dirago. Ka moswana ga gone go fukiwa dithapō ke moka ba di topa ka mokhwa o go ngodilwego ka gona ka mo gōdimu. Ge gona le khomo ba thabe. Ke ya go thakola bana ba mohu megokhō.

10983 Pōnagalo ya bathologadi ka moragō ga tošo ya thetšhila. Ba thale thelong tha mohu monna wa bona ka baka lewe a ba swanela go robala le banna. Bjale ba ta tibiwa bjang ka gobane dithamō tša lehu ba thakotšwe. Ba ta tibiwa ka mošidi. Dithogong tša bona, ba tola ka mošidi wa dipilo. A ba swanela go šumiša 5218 letsoku. Dikaperso tšona ba ka no apara bjale ka basadi ba we ba tha hwelwago. Pōnagalo ya bona ke go tola ka dipilo dithogong le maotong a bona.

10984 Ba we ba swanetšego go ba gona tosong ya thetšhila. Konanang tša goja taba mpe le botšane. Tša goja ke ditšhila tša mēnō. Ba swanetše go tibiša ba bo leloka la mohu gammōgō le dikhaitšedi tša mohu ba we ba lego magadi a bona. Bo malome a mohu le bone ba swanetše go ba gona. A di illi go ya ka mebotō, ke tša šaka le thii. Baratho ba mohu le bone ba swanetše go tibišwa. Thello the ndiwa ke beng ba mohu, magoto ba no fokotša

moro wa thogo. Ba ntšha megôkhô fêla ka dineelong tša bona e ba lle. Ba we ba swanetšego go ba gona, ba tone dithapo tša mohu. Magoto a tilo khobêla bjale bja thetšhila.

10985 Morero o ka ba gona ka letšatši la tošo ya thetšhila. A gona morero o we o ka reriwago ka letšatši le. Pego yôna e gona, ya go ba bega tošo ya thetšhila. Morero wa mabani le moja-lefa, motswaredi le moledi e o gona. Morero o ka ba go gona, e ka no ba wa khomo e we ya gohumula bana ba mohu megôkhô. Ke ka moswana wa tšatši la tošo ya thetšhila.

5219

S.2: Mothahu wa go šiya ke mohu.

10986 Mothahu ke thoto ya go šywa ke mohu. Thahuna mothahu. Ke gore ke thoto e lewago. Go thahuna taba. Methahu ya mohu e thahunwa ka letšatši la thobošo. Ke lona letšatši la merero. Maina a methahu:- Dikhomo, dipuđi, dinku, dikhogo, dikolobê, ditoo, ditoo-marano, lebake, ditšhekhânê, merena, lethoko le tše dingwê. Ke bona ba bo leloka la mohu ba we ba swanetšego gorera ke thoto e ya ka thoto e ya ka gôdimu. Tawale banneng a e farelwe. Ka lona letšatši le la merero, le banna ba ba-golo ba khoro di šele ba bitšhiwa. Ba swanetše go ba banna ba naga e ya gešu. Ditšwa di bina tšona a di bitšhiwi.

5220

10987 Merero e we e reriwago: Taolêlô ya thobošo. Modirô o mongwe le o mongwe ge motho a o dira, o swanetše a thôma ke go laolêla. Ditaola di ta mmotša ka mokhwa o we e swanetšego go thepidiša mošomo wa gwe ka gona. Pele ga merero ba leboga motawari wa khoro ka molomo. Bjale go fedile go teniwa mererong: Morero wa moja-lefa. Morero wa lefa. Moja-lefa ge e le yo monnyana, morero ke wa moledi. Go beudiwa ga bathologadi go ya ka go ratana ga bathologadi le banna ba we ba ba ratago. Dikadimô tša mohu di beiwa gôdimu ga moja-lefa. Beadimi le bona ba ta reriwa ke moja-lefa. Ka morago ga mo go fedile merero, ke moka ba rera ka khomo ya go thoboša bana ba mohu.

10988 Merero e fedile bjale go beudiwa bathologadi. Ka morago ga mo ba feditše merero ya bona, ba šuna batho moja-lefa. Ka moragô ga mo we ba beula bathologadi. Ga gona phoano, ba no beudiwa bjale ka batholo ba monna fêla. Go beudiwa ga bathologadi go ngodilwê kae le kae. Go fedile bjale ba thôma

go nwa mabjala. Ka moswana ba taoga ba thoboša bana ba mohu ka khomo.

10989 Moso o thele, ditha ka di a n'ama, letšatši le fetša godimu. Pele ga go thabiwa khomo ya go thoboša bana ba mohu, ba swanetše go ntšha dithapō tše la ba go di boetša ke ntong ka letšatši la thobošo. Ge ba di bone ka moka ga tšona ke moka ba di gafela moja-lefa. Le yēna o ta thōma go n'ama le ya gwe melebō.

5221 Melebō ke ya dithaka. Ge mmolabudi e re letšatši le fetša godimu, o bōna modikulugo wa bo rabadiya. O nyaka gore ba phakiše go bolabola. Dithaka di n'ama le melebō ya tšona. Ke gore moja-lefa o ta gola le melaō ya gwe. Ke moka ke morago ba thaba khomo ya thobošo.

10990 Khadi goba rengwane o thoboša bana ba mohu ka polabolo. Khoši a ene mong, ke ya motho yo mongwe le yo mongwe. Polabolo ya bona. Le a bōna mong wa lena phiri e rwele. O šile ngwana. Ngwana yo ke yēna mong wa lena. Motho yo mongwe le yo mongwe yo we a tšwago a lla, o swanetše go amogela ke yēna. Motho yo we mohu a ilego a tšeya thelo tha gwe, o swanetše go rera yēna. Le yēna o ta rera batho ba we ba ilego ba adima dilo tša mohu. Bana ba komana boloto, bogoši ke go bobana. Lehono le šuoiwa moja-lefa. Ke yēna papago lena. Le wena moja-lefa wa the ke wa tswara bana ba go manenenkwana. O di tebe gore bogoši ke batho. Ke moka go fedile. Mang le mang o tibile moja-lefa.

5222 10991 Malome wa moja-lefa le yēna o na le tswanêlō ya go laya motogolo wa gwe. Ke moragō ga mo a feditše go mo laya, banna ba maina a makoto le bona ba lathela a bona mantšu. Ke morago ga mo ba feditše go mo laya, ke moka bare thobela. Khadi e letša mphulukwane. Ke moka go fedile, moja-lefa o dutši tulong ya gwe.

10992 Maphuphe o ilê a hwa a šiya mosadi wa gwe e le moopa. Leina la mohumagadi Marebole. Mosadi wa nto e nnyana a be a na le ngwane wa mothankana. Leina la mosadi wa nto e nnyana Ngwana Morei. Leina la morwa wa gwe Makhwapeng. Ba ilê ba lla thello tha morena wa bona. Dilo ka moka di a fetolêla, m'eti ke matsala re a tšalametša. Go tšalametša ke go nwa. Khoši e na a baka ba e beya boralleng (thethadurg.) Ba ilê ba mo thapiša.

925 Ba tšeya ditšhila tša gwe ba di boloka. Ke tšona tše we di swanetšego go tšena ka marakeng a dipula.

10993 The pipimoi re ana khoromêla, ge e lekhuta marama re hwa nayô. Ba ilê ba no uta lehu la mohu go fithêla marega. Lebaka la marega la fitha, ba tibišša magoši ka moka lehu la morena. Ba thôma go lla thello. Ngaka ya go alafa lehu e ilê ya ntšha bathologadi ka ntong. Theila the fedile, the šetše le beng ba lehu. Bona ba ilê ba šala ba alamile lehu la mohu. Le bona ba ilê ba pheludiwa ka morago ga matšatši a mathano. Go fedile le

5223

bona ba swanetše go-ya mešomong ya bona. Meropa gammôgô le kômana di ilê tša ribegwa. O ilê a hwa lebaka la lethabula.

10994 Letšatši la tošo ya thetšhila. Ka moka ba boleloko la mohu ba ilê ba tibiššwa gammôgô le ngaka ya go alafa lehu la mohu. Ngaka e ilê ya šoma mošomo wa yôna wa go toše thetšhila. Ka moragô ga mo e feditše modirô wa yôna, ba mo šupa bjala bja gwe. Ke ôna moutso wa gwe. Ke moka ba thôma go nwa bjala. Modiro wa tošo ya thetšhila ke o mogolo, a o nyake go phathagana le o mongwe. Ba ilê ba botša ngaka gore e boê ka moswana go tilo foka dilo tša mohu. Le bona ba leloko ba ilê ba butšwa. Re di kwile, re ta leka go tsogêla ka gobane bare tala e apellwê a e lewe ka mphaka.

10995 Tša êta ke namagadi goya leopeng ke ga tšona. Ka moswana ba ilê ba tsogêla le ngaka ya go alafa lehu. Ke mang yo we a swanetšego go bula nto ya mohu. Ba rišale ka gobane laoa la nto e kholo a le na bana. Makhwapeng o ilê are vôô ke nna. Banna ba ilê ba šitwa go mo ganetša ka baka la gore mohu a be a mo rala kudu. Ba gopola gore ditaêlô ka moka o file yêna. Mankhapane, o ilê a šitwa go bula nto ya go šiya ke mohu. Marebole o ilê a e bula. Batho ba ilê ba thaba kudu.

5224

10996 Di šiya ke mohu di ilê tša fukiwa. Ka moragô ga mo nto e bulegilê, ba ilê ba ntšha dišiya ke mohu ka moka ba di beya lapeng la nto kholo. Di ilê tša fukiwa ke mosalefi wa lehu. Mosadi o tile ka dikhomo. Ka baka le we, a swanêla go nkholêla. Banna ba ilê ba mmotša gore o wa re thodiya. A re nyake go kwa tše we o di bolabolego ka baka la gore re thale thellong tha mohu. Malome wa gwe o ilê a mo ômanya kudu. O ilê a ba a mmotša le

gore ke wena o bolallego khoši, ore o ta šala o raketše. Go-kwa a go tale, ke di kwile. Ka nnete o ilê a nana e homola ditsolomoto tša gwe.

10997 Dithapô tša go šala ba ilê ba di boetša ka ntong. Mo lehung la khoši e, go swanetše go ba le moledi ka gobane nto e kholo a ena ngwana. Dithapô di ta boniwa ka letšatši la thobošo, le mothahu gammôgô le moledi. Motswari wa khoro lebakeng ka moka ge ba dutši ba le thellong tha mohu e ba e le Masete.

5225

Ditsolomoto ke dipolabolo tša go the be le moludi goba tela.

Mmolabudi o wa bolabola, batheletši ba theletšitše. Mmolabudi o tswara kowa, le kowa ditaba tše a di bolabolago o ka the di kwe ka baka la go tswara kowa le kowa. Dipolabolo tša gwe ka moka ke ditsolomoto.

10998 Letšatši la thobošo. Ka moka ba bo leloko la mohu, baredi ba gwe ba we ba lego magadi a bona gammôgô le bo malome wa mohu ba ilê ba tibisiwa. Motatale a wa ka wa ba gona. Motatale ke nyatše. Ke gore a gwa ka gwa ba le motho yo a nyatšago, ka moka ga bona ba ilê ba ba gona. Mothaba o lekane bjale go ka biniwa koša.

Mothaba ke wa dinaka tša le peša, ge di gathane ka moka. Bjale mo go bolwabowa ka batho mo ba gathane ka moka.

10999 Morero wa moja-lefa. Masete o ilê a bolabola. Le a teba gore mong wa rena o re šilê. Bjale lehono ke letšatši la bofelô bja thello the gwe. Lehono ke letšatši laka la go ntšha maoto aka ka le gapeng la marokolo. O ilê a fetša polabolo ya gwe.

Pôpêla molla a tsakwe o ilê a bolabola. Ke yêna malome wa mohu. Re lebugile Masete, ka mokhwa o we o ilego wa tswara khoro e ka ôna. Lefate le leswa le tiya ka le letale. O the ke wa

5226

katologêla khole, o ta ruta bana melaô. Bjale re ka thôma go bolabola ka taba ya moja-lefa.

11000 Marebole ke yêna moja-lefa. Ba ilê ba thôma ka go bolabola. Banna ba bangwe ba ilê ba re Makhwaneng o swanetše go ba moja-lefa, ka gobane nto kholo a e na ngwana. Ba bangwe ba ilê ba gona. Le a bôna, mabapi le moja-lefa, o swanetše go tšwa a le ka lapeng la nto e kholo. Bjale a e na ngwana. Ka baka le we re nyaka moledi wa nto e kholo. Ba ilê ba hwetšana

gore bokaone ke go beya yêna mohumagadi. Makhwapeng e ta no ba mo gotšai wa mollô le go tswalla lešaka la dikhomo.

11001 Manake a pula a ilê a tsetša Makhwapeng. Go retiva go nyaka ke motho yo mongwe le yo mongwe. Morwa a ka a nyaka go e peya ka fathe ga mosadi. O ilê a re o tile mo ka dikhomo, ka baka le we a na molaô wa gore a nkholêlê. Mmago Makhwapeng o ilê a mmotša gore bogoši bo ya tswallwa, a ba diyo bo'jêla. Mong polebolo ya nnete ke e, bogoši a ba llele bo ya tswallwa. Morwa a ka a nyaka go kwa mantšu a mmagwe. Ba ilê ba ntšha mathô ba mo lebella. Lefa ka moka la go šiya ke mohu ba ilê ba le gafêla mohumagadi. Ditefa ka moka e be di bigiwa yêna. Makhwapeng o ilê a khotja bonyonyo manakeng a pula. O ilê a boya rwele boamo.

5227

11002 "Nthatana ya mašabele, khane ele e letše mang." Ba ilê ba bôna ba gakana naê ka dipolebolo. "Ngwana o wetše dikomeng, a re dikoma ke tše šu." Mmagwe o ilê a re o ta no ba a di bona. Bose a bo kwelwe. Makhwapeng o ilê a nana a ba makhapa. Makhapa ke gore thefowa, Ke thefowa ka gobane a o kwe the we ba mmotšago. Kudu ke gore thetšela. Ke gobane lentšu le thefowa le bolabola ka motho yo a tha o kwego ga bote.

11003 Modirô wa Makhwapeng. Ka moragô ga mo a e tšwa a rwele boamo bja go tšwa manakeng a dipula, a thôma go no kitima le di naga. Mo we a goba a fitha gone a go tebe ke motho. Fêla ge mokhoba o thôma go hupa, a be a boya. Ge a fithile o ba botšha gore ba ntšhe peu. Ge ba thôma go lema ke moka o fašana nabô. O ta sobella, go fithêla ba bura mebêlê ala a gore a šiya ba lema. O ta goma a boya ganê go tilo ntšha peu. Ba bile ba mokwêra ka gore ke thelema tela.

5228

11004 Modirô wa gwe o mogolo e be e le go bina dikoša. A be a tha thaole, mo we a binago. Moteng wa mošata le ditšhuaneng a be a bina. Dikoša tša gwe tše dikholo e be di le pedi. Ke tšona tše:- (a) Dikaunye le (b) Makhwapeng. Mo we a binago ba be ba mo rufa. Mehuta ya dithufô:- Mabêlê, ditoo, dikhogo le ditoo-marapô le tše dingwe tše bjale ka maseka. The thengwe le the the ngwe a be a the amogêla. Ge a ka tena moteng o we ba lapago, ke moka o ba fa dithufô tšela ba go mo rufa ke tšona, ba

di apeya. Thegôlê a the thoke maano. Ke ôma maano a we a go ba a phela ka ôna.

11005 (a) Dikaunye. Yêna mong a be a re, dikaunye, dikaunye. Ba-gobedi ba re, o thepela le tela. Mothabendi, Dikaunye, dikaunye. O thepela le tela. Ga gešû ga Mothabe. O thepela le tela. Ga Mothabe wa tswela wa mokwala. O thepela le tela. Ga mafoladi a mogoši. O thepela le tela. Dikaunye O thepela le tela. Koša e be e biniwa ka mapara. Mapara a tiantšwa ka gôdimu ga thôgô.

5229

(b) Mothabendi: Makhwapeng. Bagobendi: A re kokoulane. Makhwapeng: A re kokoulane. Makhwapeng. A re kokoulane. Bjale bjale. Mapara ôna a kokoulane. Msoto le ôna a bina. Ke tšona dikoša tše dikholo tše we a go ba a tšama a di bina le dinaga.

11006 Marebole ke yêna moja-lefa wa lefa la mohu monna wa gwe. Ke molaô a be a tswanetše go khetiwa ke yêna Makhwapeng. Go bolabolwa ka gošegela. A ka a khôna go mo šegêla ka baka la boamo bjo we a bo rwelego. Makhwapeng o kile a thaba theema the: "Tša ôta ke namagadi go ya lewa ke ga tšona." Ke nnete go ya lewa ke ga tšona. Mohumagadi o ilê a šegelana le Tima-mogolo wa makhutšwi. O ilê a fa khoši ya Makhutšwi manaka a pula, ka lentšû le, o tswarêlê. Makhwapeng ba the ilê go phapharega le naga.

5230

11007 Ke the pipimpi re hwa nathô. Mohomagadi a ka a nyaka go botša Makhwapeng. Khopolo ya gwe e ilê ya mmotša gore e wa fafa, a kaya a tšeya. Batho ba o kwana ba the ohela, ge yo mongwe a ka hwa, ke moka kwano e fedile. Mohomagadi o ilê a babja. Khoši ya Makhutšwi e be e fela e e ta e mmôna. O ilê a bôna gore o babjetša go ya lehung ke moka a tswalla tela ka lešaša le mokhalo. Molwetši o ilê a bôna gore mogwêra wa gwe a the nyaka go mmôna. O ilê a botša dikokwane tše khoro ga mmôgô le yêna Makhwapeng. Manaka a pula a na le Tima-mogolo. Ke ilê ka re a ntswarêlê. Le swanetše go roma motho a yo a tšeya.

11008 Tima-mogolo a ka a nyaka go ta. Ke moragô ga dipolabolo tša mohumagadi, banna ba ilê ba re bokaone ke gore a bitšiwê, a tê a botše ke wena ka gobane mo le fana a ra le bona. O ilê a dumellana le mantšû a banna. Makhwapeng o ilê a rwala mapara a gwe, a re ko tšeya manaka e šû. Ba ilê ba mo thibêla. Ba ilê

ba roma Masete. O ilê a ya, a botša khoši ya Makhutšwi. O ilê a mo fetola ka gore ke tata. Mofuriwa a na masno, maano a na le mofuri. Khanthe o wa mo fora a ka the ke a ya. Ke nnete yo mogolo mo a gana a ke a re n-nng. Ba ilê ba lebella tela, moti ba the ke ba mmôna.

11009 Masete o ilê a goma a boêla go bitša Tima-mogolo. Ke ilê ka šala ka tswera ke madi. Thepela o ba botša gore ka moswana ke nna yo we. Mogwêra-mogolo o binêla go toga. Bošego bjo we baoki a ba ka ba robela ka baka la gore bolwetšai e be bugudilê.

5231

Ka nnete o ilê a ta. Molwetšai o ilê a re, ke be ke tswere ke wena. Ke nyaka manaka a la a pula ka gore ntswarêlê. A ka di teba gore go nyakiwa ôna, nka-be ke tile naô. Ke thaya go a tšeya. O ilê a goma. Ka moragô-nyana ga mo a tugile, molwetšai are le kwile gore manaka a go kae. Šalang. O ilê a robela boroko bja mafello.

11010 Le belaêlang ba bina tou. Lena mo le ka no ta la bolabola ka molomo ka nte le theloba, pula e ta fona. Mantšu a, o ilê a bolabola ka moragô ga letšatšai la thobošo. Makhwapeng o ilê a tuka mollô. Ke gore o ilê a galefa kudu, ka baka la gore a be a nyaka manaka a bô. Banna ba ilê ba mo ganetša. Ba re molato a o reriwi ke maša. Le ta šala le di bôna. O ilê a tšeya mapara a gwe a ya le dinaga.

11011 Manaka a pula a ilê a lona Tima-mogolo. Ke mang yo a ka šalago a rera molato ge Makhwapeng a tugile. Ga gona motho yo we a ka šalago a rera. Ba ilê ba leta mo a boya. O ilê a boya a gogoba. Khanthe ke moka o tiša lebita gae. Ka moragô ga lehu la Makhwapeng, a ba ka ba šala ba rera molato. Ke moka ba feta

5232

le mothela wa tšhipa. Lefa la pula ya gešu la leba ka mokhwa o we.

11012 Mohu Marebole a ka a thinya lefa la mohu monna wa gwe. Ka moragô ga mo monna wa gwe a hwile, o ilê a khobakanya banna ba khorô. Polabolo ya gwe. Le bitšitšae ke nna ba bina tou, ka baka la lefa la mohu monna waka. Ke swanetše go dirang ke lona, ka gobane nna le a mpôna gore ke nna mmîni-moekopedi. Ba ilê ba mo fetola ka gore, mosadi mo a bôna gore ke yêna 'mîni-moekopedi, o thopha dikhomo a tšeya mosadi. Teng ga malokwa a go swane,

mothomongwe o tata a ba le thari. O ilê a šiya basadi ba ba bedi. Maina a bona le ditaba tša bona di ta ngwadiwa ditabeng tša lefa la mohu Marebole.

11013 Khoši a e na mphatho. (moroto.) Go ngodilwê ka mo moragô gore khoši a e na moroto. Nka baka lang e the na moroto. Moroto e naô. Ge a thešu a beiwa theponeng tha borena, a khone go thepella ka ba bagolo. O thepella ka ba bagolo ge ba mmeilê theponeng tha borena. Monna yo mongwe le yo mongwe o wa rugiwa. A khathale goba monna o ilê a bolla le mohu papagwe. Bona ba swanetše go nore thobêla morena. Morotho wa gwe o wa o teba, o

5233

11014 Lengwane go lla la phôkgô fêla. Phôkgô ke šole. Šole ke gore motho yo a ba fenyago. Ge šole e ka letše lengwane le wena wa letša, o no ba o di teba gore lo lwa. Phaga e ete. Le wena o swanetše go letša ke moka o re phaga e ete. Ke nna šole, ke letša lengwane yo la le yêna a letša. Ka baka le we ba nyatšana. Go bjale ka mekokonopê ya dikhogo. Ge šole e lla, ka moka mekokonopê e swanetše go homola. Mokokonopê o we o ka lllago, o rugile šole, ka baka le we, e swanetše golwa. Khomo go gôta šole. Mammolwane a gôta matšane a robêga. Khoši a e na moroto ka baka la gore ke šole. Molitši wa lentha, o wa lifišwa. Dinaka go-lêma tša khoši, tša banna ka moka ke dinakorotswana. Dinaka tša lêma ka moka ke mojano. Theema there, "Šako la thoke thobêla ke mojano."

11015 Ntshobjane o ilê a dula tulong ya boledi. Ke ka moragô ga lehu la mohumagedi Marebole. Mosadi yo o ilê a šiya basadi ba ba bedi. Ke ba we a ilego a ba tšeya ka mothahu wa go šiya ke mohu monna wa gwe. Maina a bona a ta ngwadiwa ka go thathamana ka go bikiwa ga bona. Ke ôna maina a bona a:- Mamotetwa le Mokhadi. Basadi ba ke bana ba pôô, ba diyo fapana ka malapa a mmagô bona. Papago bona e be e le Mamogagare. Mamogagare e be e le wa khoro ya ga Mašumu.

5234

11016 Ngwana wa rangwane ntšee dikhomo di boêlê šakeng. Go ngodilwê ke mo moragô, go-thew Mašumu ke mogolo, Mothebe ke moratho Makholo wa go tawala mosadi yo mogolo ke Pôêla. Mohu Marebole

ke ngwana Pôpêla. A ka a ye a tšeya mosadi ga batswadi ba gwe. Bjale mo basading ba, mosadi yo mogolo ke yo we a ilego a bikiwa pele. Fêla taba a yaka ya thepela bjale ka baka la oapago basadi. O ilê a botšê mohumagadi, bogolo bja malapa a gwe. Mamotetwa ke wa lapa le le nnyana ka baka le we a ka the ke a ba yo mogolo. Yo mogolo ke Mokhadi ka gobane ke yêna wa lapa le legolo. Go ilê gwa ba bjale ka ge oapago bona a bolabotšê.

11017 Bana ba basadi ba mohu Marebole. Mamotetwa o ilê a ba le ngwana ka o thit wa mothankana. Leina la gwe Lee. Ba Mokhadi:- Thekwai, Mokalle, Tšone, Thepalo le Maleopeng. Go ngwadiwile ba bathankana fêla. Ntšhobjane e be e le morwa Makhwapeng. Bjale ngwana yo we a swanetšego go ba moja-lefa ke Thekwai. Ke ge e thale yo monnyana.

5235

11018 Morero wa Moledi. Ba ilê ba khobakana the aana Mothabe. Ba we ba ilego ba ba thopeng ya morero wa moledi ke ba:- Mamogagare, Pôpêla, Ntšhobjane le Madisane. Madisane ke yôna khadi kholo. Le banna ba ba koto ba dikhoru tšê:- Mašumu, Pôpêla le Masete ba ilê ba ba gona. Monna wa khoro ya ga Masete yo mogolo e be ele Matšeke. Morerong wa bona ba ile ba re, morwa Makhwapeng ke yêna yo we a swanetšego go ba moledi. Pele ga tumelano ya bona, Madisane o ilê a nyaretšê pelaêlô. Ba ilê ba mo dumêlla gore a bolabolê.

11019 Polabolo ya Madisane mabani le moja-lefa. O ilê a tiya lesome la matšetšêe. Banna ba ilê ba re morena. Le a bôna, nna ke dula kholê. Ka baka le we ditaba tšê dingwe di e nthaêla. Nka baka lang le thôma mothare ka dirtheng. Ke bolabola ka mosadi wa nto e kholo. Ba ilê ba re, o wa kwala. Ba thôma go bolabola ka nto e kholo. Ba hwetšana gore go tile Mamotetwa pele. Ba ilê ba re, ke yêna wa nto e kholo. Mamogagare o ilê a ba ganetšê, ka mokhwa o go ngodilwego ka gona ka mo gôdimu. Ba ilê ba dumêllana nabô bjale ka ge mohu a ilê a dumêla.

5236

11020 Mmôna theswa the mahala, a thanogêla khologolo. Goriale ke Madisane. O ilê a ba thiba ditšêbê. Ba ilê ba re, re šita go kwišiša ka baka la Mamotetwa le mokhadi gammôgô le ba ga malome wa go. O ilê a ba beya lebaleng (nepeneneng.) Ke bolabola ka nto e kholo, ka gobane ngwana Mašumu a tswale khoši. Khoši e tswala ke

ba ga Pôpêla. Ba ilê ba mo kwa. Ditaba ka moka di thintše ke mohu mogadibô wa go. Le ga go le bjale, ngwana yo we a ta ba go moja-lefa, o ta laiba gore a yo tšeya mosadi ga Pôpêla. Ke yêna yo we a ta tago a ba mmago khoro e. Aowa bjale ke di kwile. Ke moka morero wa bona wa f'ele o e ta mo we.

11021 Ntšhobjane o ilê a baiba boledi gare ga khoba. Ke mang yo we a swanetšego go bolabola. La ga Mothabe le šabetše. Kotswaredi o swanetše go nyaretša taba. Matšeke ke yêna yo we a ilego a šala a tswere khoro. O ilê a êna pele ga khobo. Morena ba bina tou. Ka buntši ba re, thobêla. Le tibišwa gore mmago lena o le togetše. Lehono ke letšatši la bo fêlo bja thello tha gwe. O šile bana ba gwe e thale ba ba nnyana. Ka baka le we, go ta baiba moledi. Ke khobêla moledi gore a dulê ka gare. O ilê a dula ka gare. Ka mathô le a mmôna. Bjale nna ke ta boêla ka dula fathe. Ke šutella khadi, ke yêna yo we a ta go mo tware ka letsogô.

5237

11022 Madisane o ilê a kwatama pele ga moledi, a mo dumediša ka letsogo. Le a mpôna ba bina tou, nna ke dula kholê. Ba bantši a ba tebe gore bogadi bjaka ke kae. Bogadi bjaka ke Maroteng. Tša mo nka the ke ka di kwa. Bjale ke re, yo ngwanašo a šale a tswere khoro e ka diata tše pedi. Motho a re go ba yo mogolo a thepella ka batho. Bogoši ke batho, a še matapa. Nna a ke na mantšu a mantši. Ke ta leboga kudu, mo o ka dira gore moja-lefa a yo tšeya mong wa mošua o. Ke moka ke feditše. Ge gona le ba we ba ka bolabolago, ba ka no bolabola. O ilê a boêla, a ya a dula madulong a gwe.

11023 Banna ba ilê ba tatša mantšu a khadi. Ke nnete bogoši ke batho, a še matapa. Bana ba komana boloto, bogoši ke go bopana. Ge o ka thepella ka batho, o di tebe gore lašaba le ta thubega. Ka goriale mo we le ta ba le thinyetša ngwana. Khoši ke letala. The taêla the thengwe le the thengwe the phikuluga gôdimu ga yôna. Motho a teiwi, o teiwa ke molato wa gwe. Lehufa mo mothong a le šome. Dikhoši di šita go a thola melato ka baka la lehufa. Tša goja ke ditšhile tša mênô. O the ke wa hwetšana motho a feditše bjale, wa re a fetša o diyo nkona. Ka baka le we ke ta mmôna tšatši le a na le molato. Taba ya mohuta o we a e šome ka

5238

gobane o ta gakentšha batho (lekhote go athola melato. Diteyo di ilê tša êma di ta mo we.

11024 The fata molete the a e phatela, tšhoši e tene le morwalo moleteng wa bo yôna. Moledi o ilê a leya-leya, a bôna go the na motho yo we, a ke mmolabudišago. Lefa la gošiya ke mohu a ke a le thinya. Ditefa ke moka tša khoro, a be a di iša ka lapeng la gwe. Batho ba be ba fidišwa, ba lefa diphidišo tša bora. Le tšone ditefa tša diphidišo, e be di ya ka lapeng la gwe.

11025 Thekwai o ilê a ya bogwaragwara. Go ilê gwa ba le mosadi yo mongwe, ba re ke Ngwana-mpomo. O ilê a topiwa ke monna yo mongwe wa ga Masete. O ilê a ruiwa mošata. A bëlêga ngwana, ba mo rêla leira la Mageketa. Ke yêna yo we a ilego a bëlêga Thekwai. Ke gore madi a gwe le a mosadi a ilê a dira ngwana yo we. Ba ilê mo ba yo dikwa, ba ilê ba raka Mageketa. Ba re a re nyake le tsela nokana le tšena ke dikomane. Ke Matsela noka, ke bona ba ga Mabakane a ra ngei khopa the namêla lefago, bagolo ba the le namele. Kabaka le we, moledi a be a thoile Thekwai. Mamogagare a dira gore a tšhabêlê makhoweng.

5239

11026 The golago the lwa ke nkwe, motho a gola o wa goma. Moledi e be e le yêna mong the khana. Ge go bolla Matuba, Thekwai a boya. Ka nnete moledi a be a the mo nyake. Moledi le moja-lefa ba ilê ba lwa ntwê e kholo ka gare ga moroto. Moja-lefa a be a bekiša moledi. O ilê a bôna gore o wa mpekiša, a toga a ya ka gae. O ilê a boya a tswere the thunya (nkumišeng.) O ilê mo a šupa moja-lefa, motho a phaiša nkumišeng. Moja-lefa o ilê a mo khela mthare. Ke gore o ilê a mo tiye, a ba a idibala. Banna ba ilê ba di rwala, ba tšhabiša.

11027 Lerotê la phoolo a le šutellwe, go šutellwa motaekwane. Goriale ke Thekwai. Ka nnete mo le a theke a fenya moledi, a be a ke the ke a mo fa tulo ya moja-lefa. Go toga ke lona letšatši le we ke moka moja-lefa a napa a rwala koma. Ntšhobjane o ilê a tšhaba, a tsela noka ya morola. O ilê a aga mote wa gwe

5240 Mamoritane. Ba go bitša mamoritane ka baka la gore gona le merita e mentši. A di illi go thabana, ke tša šaka ka lethii.

11028 Moledi o swanetše go beya moja-lefa tulong ya gwe. Ba ilê

ba mmitšša. O ilê a gana. Ba ilê ba nyaka go tšeba gore o gana ka lefe le baka. O ilê a re, ke tšhaba go bolaiwa. Ke thagoletšše leokana, la re go gola la nthaba. Ge e le leokana le we o le thagoletššego, o ta le tšhaba wa feletšša kae. Ke ngwana wago. O swanetšše go mmeya tulong ya gwe. Ge a go nyatšša, o ta re botšša re ta mo lifišša. Ntwa ba lwa ya f'ela ke moka e fedile. Peelo ya go a e be ya monna, ya the be ya mosadi. O ilê a re, ke di kwile. Tšhipi ya gata 'ngwe e a menama. Ke tata ka tšatši la gore. Le leke ka masta go botšša batho.

11029 Thekwai o ilê a beiwa theponeng the boja-lefa. Medisane o ilê a bitššwa f'ela o ilê a šitwa go fitha ka baka la botššofadi. Ntšhobjane o ilê a šma pele ga banna. Ngwana yêna a be a dutšši ka gare. Mong wa lena o gudile, lehora o beiwa tulong ya gwe. Le a mmôna ke yo. Mo a riale a mo tware ka letsogo. Ba we mohu a ilego a hwa a na le meleto ya bona, ba swanetšše go ta go rera yêna. Ke yêna yo we a ta go rera batho ba ba ilego ba adima dilo tšša mohu. Ka ganong gaka go ra le makhwakhwa, ke šitwa go bolabola. Ke gopela beng ba khoro gore ba laê mong wa rena. Mo a riale, a boêla a dula fašhe.

5241

11030 Ditayô gôdumu ga moja-lefa. O wa bona lehora ke wena mong wa rena. Moledi yo we a go ba a golêla, ke nanago. Ke rangwane wa go. O swanetšše go kwa melaô ya gwe. Lefate le leswa le tiya ka le letala. Le letala le ta go ruta melaô. Le wena o tware ngwana yo ka matsogo a mabedi. Ge a go nyatšša, o re bitšše. Dilo ka moka tšša khoro ba ilê ba mo gafela tššona. Ke moka go fedile. Lešaba la palakana.

11031 Ditaba tšša laa di bolwabolwa ka lapeng. Bona thešana Mothabe, ba ilê ba tšna ka lapeng la mmago moja-lefa. Ba ilê ba botšša moja-lefa mabapi le mosadi yo we a swanetššego go tšilo bêtšaga khošši. Mosadi yo o no tššerego, o di tšeba gore e no ba motho f'ela. O swanetšše goya go tšeya mosadi khorong ya fa Pôpêla. Ke motho feela bjang ka gobane ke tššere ngwana wa malome. O wa bôna, o moja-lefa feela, ka baka la gore mohu a tšeya ngwana wa khatššedi ya gwe. Motogolo wa ga Mašumu a swanêla go ba khošši. Khošši e bêtšaga ke ngwana Pôpêla. O ilê a re aowa ke di kwile, ke ta dira bjale.

5242

11032 Thekwei o ilê a tšeya Mafefera. Ba ilê ba goma ba khobakan
 Le bitšitšê ke rna. Goriale ke moja-lefa. Ke le bitšeditšê
 ditaba tšela tša mosadi yo la le ilego la re ke swanetšê go mo
 tšeya. Ba ilê ba re o wa kwala. O swanetšê go iša ošô. Ba ilê
 ba iša ošô ka dikhomo tšê nnê. Mašumu, Masete le Pôpêla ba
 swanetšê go ntšha khomo khomo ba lekela khoši go nyala mmago bona.
 Ke gore khoro e ngwe le e ngwe e ntšha khomo. Bjale dikhoro di
 tharo, dikhomo le tšona di swanetšê go ba tharo. Ke molaš wa gore
 ba ntšhe khomo khomo, ke tšhubô ya gore ke mmago bona. Mafefera
 o ilê a bikiwa. Mellô ya malapa ka moka e ilê ya timiwa. O ilê
 wa tšhubiwa ka laneng la gwe. Ka moka ba ilê ba tšeya mellô ya
 bona ka lapeng la gwe.

11033 Dilo ka moka tša khoro di ilê tša beiwa ka ntong ya gwe.
The lemetšego go gora, the monwana nkhopô. Mosadi yo la wa go
 ntšhe moja-lefa thakeng, a thôma go belêla. Khanthe molato o
 tšwa o le ga Mamogagare. Tšhwene tšego, e gogêla ga gabô yôna.
 Ba ilê mo ba bolabola ditaba, bjale Mamogagare a re, ke nnete ka
 gobane o mo ntšhitšê thakeng. Ba ilê ba re, re bôna gona letsobe
 5243 le thaswe, khanthe ke baka lago. Ba ilê ba mmôna molato. Ba
 ilê ba mo lifiša ka khomo. O ilê a ntšha khomo. Ba ilê ba e
thaba. Ke moka molato wa f'ela. Go toğa mo ve ngwana-Mašumu a
 ka a ba a tha na le molala. Mafello.

11034 Ditaba tšê moledi wa mošata di buima kudu. Moledi o bjale
 ka khoši, ka gobane batho ka moka ba mo tšhaba. Le yêna o na le
 maate a gofidiša motho. Motho yo we a mo fidišitšego, o
 swanetšê go lifišwa. Nama o khêtha mo we a go nyakago. A beše
 ka noši, ba diyo mmešetša. Bjale go buima kudu go toša motho
 mpjateng wa mohuta o we. Mojata ke modulo. Ke mokhwa o we
 barwa ba khoši ba tha tswanêlago go ba baledi. O ka bôna ka
 Ntšhobjane mo a nyaka go bolaya moja-lefa. O lwêla feela thobêla
 morena nama e la e budulê.

11035 Mokoti wa namane, o e kota kudu. Mogami ke mogami.
 Mokoti wa namane ke mokoti. Motswari wa khamêlô ke motswari.
 Mogami o thokometšê gore mafai a tênê ka khamelong, le gore khomo
 ya the ke ya mo raga. Motswari wa khamêlô, o thokometšê khamêlô

5244

le moletse wa khomo. Ge a ka robala khomo e ta mo raga, a ba a falatša le mafai. Mokoti wa namane o tswere koto ya go kota namane. O direla gore ya the ke ya falatšiša motswari wa khamêlô mafai. Bagami ba khomo ba ba kae. Re hwetšana batho ba bararo. Mothomong nka ba bedi, ka gobane mogami o phathakha khamêlô ka dikhwele. Wa bo bedi ke yêna mokoti wa namane. Mothomong mogami wa khom a ka ba o thii. Namane o ta e tēma ka lerala, a dirêla gore a khone go gema mmago yôna ga boje.

11036 Matshegô a pitša ôna a makae. Matshego a pitša a mararo. Ka ôna pitša e khôna go tokama. Ke ngwadilê ba gami ba khomo le matshego ka baka la molaudiši. Ke ge a tšwela pele le ditaba tša Ntšhobjane. A be a le mmini-moekopedi ka baka la gore khamêlô a be e e phathakha ka dikhwele. Mafai a khomo a swaretše go ya ka lapeng la bo yôna. A be a fapana le go iša ka lapeng la bo yôna, ka baka la go thoka motswari le mokoti.

5245

11037 Molaô wa moledi. O ilê a bôna ga boje gore moteng wa mošata a gona banna, a thôma go thôya motswari wa khamêlô le mokoti. Motswari wa khamêlô ke Masete. Mokoti ke Pôpêla ka gobane ke yêna makholo wa dikhoši. Molaudi ke Mašumu, ka gobane ke yêna mokhômama yo mogolo. Moledi ke le fotwana ka baka la gore o wa fepiwa. Ka moka o ilê a ba ragêla moragô ka baka la gore e be ba ka mmôna tše we a di dirago. Matshego a go mo thekha go ilê gwa ba ba ga malome wa gwe ba ga Morei.

11038 Naka tša go rwešwa a di mamarele thôgô. Dilo ka moka di na le tela ya tšona. Motogolo wa ga Morei a tswanêla go ba moja-lefa ka gobane mmagwe e no ba motho f'ela. Ba ilê ba tšeya mmagwe ka baka la go latella go ja dinama tša diphêlêfêlê ka gobane e be e le monna wa go reya kudu. Le badimu e be ba ka the ke ba dumêla gore e be moja-lefa. Ge badimu e be ba tha êma le moja-lefa, nka be a mmolalle ka the thunya. Monna a be a na le makoko ka baka la gore pepagwe Makhwapeng o ilê a ba morena ka gobane e be le šabetše ka malapeng a mogolo. Le ga a ilê a dira mpherefere, dinaka di ilê tša rolêga. Ge e le khomo e ragile khamêlô. Ge e le letshego le thekhugile, meti a pitša a falatše.

11039 Dinaka go babellwa tša go rudiwa ka molaô. Meti le mafai

5246

tša falla di faletše. The gobugile the dibêlê le makhura a the tole. Ba ilê ba leka ka maata gore a nyaretše thoto ya khoro, a šupê moja-lefa. O ilê a ba šupa mpa. A re ba tšee mphaka bathule, ba tšee thoto. Thoto e we a ilego a gana ka yôna, e ilê ya hwa ka moka ga yôna. Moja-lefa o ilê a mo thôya. Beng ba khoro ba ilê ba boya ba thekha pitšê ya bôna.

11040 "Mogama khomo ya lifiša, o gama a lebella tela." "Moliti wa mogo wa rotwê, o leta a ija mafota." Diema tšê pedi tšê di bolabola ka moledi. Rotwê ke yêna moja-lefa yo mogolo. Moliti ke yêna moledi. Mafota, ke ya mago goba dinamane tšê di folotšitšêgo. Ke tšona tšê we di swanetšêgo go lewa ke moledi. Ke nnete o swanetšê go gama a lebella tela, ka gobane mong wa dikhomo, a ka no ta a di gana lebaka le fe le lefe le we a le nyakago. Diema tšê di gopotšê moledi, gore a di tebe gore lefa a še la gwe.

5247

11041 Moledi o fiwa maata a go lebella lefa la moja-lefa gammôgô le mote wa mohu. Go lebella mote, a še go robala le bathôlôgadi. Dipôô di ka no ba gona fêla pôô e kholo ke yêna moledi. Moremi wa melato ke yêna. A ana maata a go šumiša lefa ka mokhwa o a ratago, aowa, o swanetšê go bolabola le mohumagadi. Ka moragô ga mo ba bolabotšê, ba ka tšibiša beng ba khoro. "Mona-ntso a e khamole." Ke gore ke mohumagadi yo we a swanetšêgo go nyaretša taba. Ke kwa moledi, o re o khopêla tha gore ka baka la gore o tswere ke molato. Ka moragô ga mo we, ge ba nyaka go kwa molato wa gwe, ba ka no mmutšiša ke moka a ba anêgêla ôna. Ke gona ba ka khônago go mo thuša.

11042 Lefa la boreneng. Lefa le na la go šiya ke khoši, ke lona le we le swanetšêgo go leta moja-lefa yo mogolo. Lefa le we, a le tšwe ngwanana, aowa ke la khoro. Khoro e nyaretša lefa ka mokhwa o: Moathodiwa o wa lifišwa, diloba, diphidišo le maduma. Moathodiwa o wa lifišwa. Mokete le mokete ba a lwa. Molato wa bona o swanetšê go lăiwa khorong. Baathudi ba ta bôna yo mongwe phôšô. Motho yo we o swanetšê go lefa molato. Molefêlwa o swanetšê go tawalla khoro ka the thengwe the dilefa. The a bolaiwa. Mothomongwe a the bolaiwi.

11043 Diloba, diphidišo le Madume. Diphidišo wa bona, mo ba khoro ba ka bolabola ge mofidišwi a ka the ke a o kwa phidišo ya gwe. Ka baka la go bolabola ga bona, ba swanetše go mo tiya ka thupa e telele. Gona le manganga-thaa a banna ka gobane ba ilê ba bolabola. Mofidišwi mo a ka no lefa ka nte le go bolabola, 5248 gona manganga-thaa a gona. Go no ba bjale ka ôna molato, o na le manganga-thaa. Melato yôna a e bigiwi ka thelo. Ba no bega ka molomo f'ela. Diloba le madume, a di na manganga-thaa. Ka gobane ke dikamogêlô feela. Ditswalla khoro le diphidišo, di bolaiwa ka taêlô ya khoši. Ge ba tha nyake gore di bolaiwê, di ruiwa ke yâna khoši.

11044 Melato ya maetirêlô. Thelete the thengwe le the the ngwe the na le melaô ya thona. Melaô e we e bitšwiwa melaô ya go aga naga. Motho mo a ilê a taboga o mongwe wa melaô, o swanetše go lifišwa ke khoši. Ntona a e lifiši. Ke yôna tšhemo e ngwe ya khoši ya go hwetšana lefa.

11045 Melaô ya go aga naga. Melaô ya gona ke e: (a) Go ntšha dimpa, (b) Go remiwa ga dithare pele ga tokoŋogo ya tšona.

(c) Khašo ya ditoo-marapô le Mokhukhu. Ke melaô, yo mongwe le yo mongwe o a e teba. Le ga e tibiwa batabugi a ba ka ba thoka. Gôdimu ga melaô e ya ke gôdimu, khoši e lifiša mothinyi ka mokhwa o we a ratago. Melaô wa go ntšha dimpa. O dirilwê ka bakeng la go baka komellô ya lefathe le dib'eka. Dib'eka ke tšona tše we di thibêlago pula gona. Montšhi wa mpa o swanetše go boloka madi a gwe theretseng. Ka buntši dirêtse. Gona dib'eka a di be gona. 5249 Ge khoši e ka tiya mphoko naga ya gwe ka moka, di-b'eka tša no tšwela pele. Mantona le bo rammotwana ba tibišwiwa. Ke bona ba we ba swanetšego go nyakišiša. Ge a ilê a hwatšwa, ba mo iša mošata. Montšhi wa mpa, o tšha pudi, ke moka ba yo foka mo we a bulukilego ngwana wa gwe. Ke moka dibeeka di a khaoga pula e ana.

11046 Thêmo ya dithare pele ga lebaka. Melaô ona, o dirilwe ka bakeng la borwa. Ge motho a ka rema dithare tše we di rakêlwago, a hwetšwa, ke molato. Khoši e mo lifiša ka khomo. Khomo e we a e na manganga-thaa ka baka la gore ke melaô. Molifi o diyo

taboga molaô a dutšai a o teba. Maina a dithare tša gona:

Mokhudi ba loga dišego ka ôna. Mogamaka ba loga diroto ka ôna.

Diripiwa ge mabele a le topo-khubedu. Ke gore borwa le ge bo ka thutha, bo ka the ke bja thinya thelo ka gobane a budulê.

5250 11047 Khašo ya ditoo-marapô le Mokhukhu. Molaô wa khašo ya ditoo-marapô. Ba thôma ba di hupa, ba khôna ba gaša. Ba di gaša lebaka la mo ba leta di-nonyana. Ba tšhabe gore thefako the ka thinya dibjalo. Molaô wa mokhukhu. O thibêla gore ba ka thinya dipheko tša go ntšha peu. Peu e ntšha ke ba mošata, ka komana. Batho ka moka ba khonê ba lema mašemo a bona. Le go loma ngwaga o moswa, ke bona ba we ba swanetšego go loma pele. Batho ba khonê ba lumišana ka dikhorô tša bona. Motabugi wa melaô e mmedi e, ke khomo ke molaô.

11048 Lebipi la fa^uthe. (Din^uthwa.) Le tšona di swanetše go lumiwa ka mašata. Ge motho a ka di rafe a dija pele ga gore ba mošata ba lumiše manaka a pula ke molato. O lifiwa ka khomo. Ke molaô wa gore go lomê ba mošata pele. A ba di rafe ka noši aowa, ba hwetšana motho wa leina, ba mmotša gore re nyaka le-bipi la fa^uthe. Ke moka o ta tswega. Ge di wêla, ba nyaka mothankane yo monnyana a di rafêla ka pitšaneng ya bo-lôkô bja dikhomo. Ba di iša mošata, ke moka ba yo lumiša manaka a pula.

5251 11049 Mokhukhu a še we goutswa mabêlê fêla, aowa le goutswa the thengwe le the thengwe ka baka la gore mo utswa o wa utama. Mokhukhu ke go khukhuna. Ke nnete moutswi a eme ka maoto, o wa khukhuna. Mabapi le mokhukhu wa mabêlê. Mokhukhuni, o swanetše go bitêga digokhothi le magapi le rageng. Ka goriale mo we ke gore manaka a pula a ka the ke a fekegêla. Le ga go le bjale mokhukhuni o hwetšwa o molato. O nyaka go fekegetša manaka a pula.

11050 Thelete the aga ke khoši. Pele ga go ntšha peu, mphoko o swanetše go ntšhiwa ke khoši. O foka ke masogane-nyana, a we a the šigo a teba modirô wa barna le basadi. Ke gone ba thibêla me-moya ya go tšwa ka difate. Ka baka le we, batho a ba swanêla go thinya modirô wa khoši. Mokhudi le mogamaka le tšona di reolla melabo ya khoši, ka baka la gore mphoko le dipheko tša go thiba difate di ta fekegêlwa. Ge di fekegetše, ga dithana

mohola. Ka baka le we borwa bo a tēna theleteng. Bjale batho ba bōna morera phōšō. Ba re, a laelwa, ka gobare khoši e le ya go re šiya, e be re tha bone dilo tša mohuta o. Ba lebala gore dikhukhurunu di gone, tše we di thinyago. Ke yōna melaō e we khoši, e hwetšanago lefa ka yōna.

11051 Maletšepe o ilê a rafa dинthwa, a tšama a rekiša. Ke mosadi yo a go ba a e tšawa ka Tshokwe. Khoši ya Batšhokwe ke Mametja. Bjale o ilê a ba a fitha natšo ka mono nagereng ya gešu. Kamono komana e be e thešu ya lumišwa. O wa bōna, ditshebi di ilê tša mmošša. O ilê a dira, mokhukhu. Batho ba ilê ba di rēka ka mokhukhu. Morekiši o ilê a goma a boēla gae, a rwele mokotja wa mabêlê. The pipimpi re ana khoromēla, khuta marama re hwa nayō.

5252

11052 Phuthi ya bokone mathale ke lathile, go thwa ke khukhuna. Letšatši le ilê la thōma go fiša. Manaka a pula a tswarege, ka baka la go tologa mekhura. Naga e a laolēlwa. Ba ilê ba dira bjale. Ditaola di ilê tša tiya morolo mo tšawa ke difete. Moloi a tene ka moteng, o tentšha ke moloi yo mongwe wa moteng. Di ilê tša ntšha mosadi wa mmine phuthi. Ba bira phuthi ke ba bentši. Go lukile, re swaretše go fudiša teba. Bafedile o ilê a thatša dинthwa. Ke ge ba nwele morula le diphepha. Gapē ba bangwe, ba nwela gore mabêlê a ka molaē. O ilê ke bina khoša ya morula, ke moka a thōma go thatša. Go ilê gwa tšawa morula, diphepha, tša goja le dинthwa.

11053 Dинthwa di ilê tša topēlwa, ba mo rwadiša tšona. O ilê a robela mošata. Khoši ke ge e le moledi Ntšhobjane. Ka moswana ba ilê ba tšoge ba mo thekiša. O ilê a ba botša gore nna ke di rekile ga Maletšepe. Molaō a o tebe, wa gore go loma ba ba-golo pele. O ilê a dumēla gore o wa o teba. Wena Moseki, o be o dumellang ge mosadi wa go a taboge molaō. Monna a ka a ba le karabō. O ilê a bitša mosadi wa gwe, ba ya thobeng. Ba ilê ba e tumēla molato. Morena o ilê a re, a ntšhe dikhomo tše nedi. Mampja a mošata ka moka a ilê a pheta melala. Ke gore a ba ka ba re thobēla. Ba ilê ba no pheta melala ba homotše.

5253

11054 Mokhukhuri o ilê a lefa ka khomo. Khoši e ilê go bolabola mantšu a khomo tše nedi, banna ba pheta melala ba lumilê thenkō.

Mašumu o ilê a re, go ganetša khoši a še go mo roga. Naka ya mošata a thinyi leenô. Thobêla dikhoši. Rena re binetšwe, re bipetšitše ke mantšu a morena. Molaô o thebele molaong. Molaô wa mokhukhu mo motho a ilê a o teboga ke khomo. We dikhomo tše pedi, rena a re o tebe. Banna ba ilê ba re thobêla. O ilê a re, mmotšeng a ntšhe khomo. Ba ilê ba mmotša. O ilê a ntšha a lefa molato wa mokhukhu. Ke moka molato wa fêla o e ta mo we.

Temana ya 4: Moja-lefa yo mogolo wa Khoši.

11055 Ke šetše ke thalušiše ditela tše we khoši e hwetšanago lefa ka tšona ka mo gôdimu. Bjale ka tela ya molaô wa Mokhukhu.

Mokhukhu nka o thii, ka burtšu ke mekhukhu. Bjale re hwetšana gore khoši e hwetšana lefa ka ditela tše nnê. Ditela tša gona ke tše:- Melato, Mekhukhu, diloba le mašemo gammôgô le maduma.

5254

Ge go tšena le maduma ke ditela tše thaano. Melato. Molefêlwa o tswala khoro ka the thengwe tha dilo tše we ba molefetšego ka tšona. Ge e le ka dipudi, o tswalla ka pudu. Le dikhomong go bjale. Mehuta ya mekhukhu ke thalušitše ka mo gôdimu. Mo ke no e ngwala f'ela diteleng tša khwetšaro ya lefa la khoši.

11056 Mafa a na a khoši a na le ditela tša go šumišwa. Ka moka ga ôna a tswanetše go tšena ka lapeng la nto kholo ya mošata. Theruiwa the go tswalla khoro ka molaô a the ruiwi, the a bolelwa k baka la gore ke manganga-thaa a banna. Khomo e we e lewêla khorong. Ka lapeng la nto e kholo go išwa thebegô. Thebegô the we the bitšwa le thakori. Mabêlê a ditšhemo tša khoši, a emetše khoro. Ba ba apeela ôna. Bjale mafa a mangwe a tiya yêna khoši. A laudiwa ka gôna lapeng le legolo.

11057 Khoši e bjale ka monna wa basadi ka baka la gore o na le basadi ba bantši. Bo mathwagadimê ba we ba na le malapa a bona le bana ba bona. Bomathwagadimê ba laola ke legwami e theng magwami. Lapa le lengwe le le lengwe le na le lefa la lona. Ka moka ge tšona di ka fathe ga legwami. Fêla the thengwe le the thengwe the tswanetše go laudiwa ka lapeng la bo thôna. Tša khoro ke tša khoro, tša malapa ke tša malapa.

5255

11058 "Lapa a le ji le ngwe." Thema the a the dirêla malapa a monna wa basadi f'ela aowa le malapeng a mošata the a buša. Lapa

le lengwe le le lengwe le na le moja-lefa wa lona. Moja-lefa yo mogolo a na maata a go smoga malapa a mangwe mafa a bona. Lefa le we le mo lebanego ke lona le we le go šiya ke mohu papagwe. Le fapane le la monna wa basadi ka gobane la monna wa basadi le swanetše go abaganya barwa ba bagolo ka go ya ka malapa. Khanthe la khoši a le bjale, lona le lebara yēna moja-lefa fēla. Bona ba ta lebella mafa a malapa a bo mmago bona. Ke ōna molaō wa gona o we.

11059 Nyadišo ya baratho. Ge moja-lefa a na le baratho, o swanetše go ba nyadiša ka lona lefa le la le go šiya ke mohu papago bona. Lana le le ngwe le we le nago le bara ba bathankana fēla, a ka nyadiša ngwana yo mogolo wa lapa le we. Baratho ba ta bōna ke moja-lefa wa lapa le we. Mafa a we a malapa, a ba swanēla go a šumiša ka nte le go botša moja-lefa yo mogolo. Ba swanetše go mmotša le lebaka la gōna. Ka tumelano ya bone ba ta šumiša lefa ka mokhwa o we ba nyakago ka gōna. Ke ōna molaō wa kagišano o we.

11060 Pegō a še ya ba bannyana fēla aowa le yo mogolo o wa bega. Le yēna moja-lefa o swanetše go bega baratho ba gwe ba malapa, mo a nyaka go šumiša mothahu wa mohu. Go bega ke molaō. Ge o ilē wa the bega, ka moswana o ta šitwa go ba botša taba. Ba ta mmotša gore o bōna mo di go imēla lebono o wa re botša. Aowa di bonē bjale ka metha o di bōna. Bjale motho o tšeya bosola a beya. Ka baka le we, ke moka lethoyo le tene ka gare. Khanthe mogolo-golo o ilē a re: Konanang tša goja-taba mpe le botšaneng. Bara ba komana boloto, bogoši ke go bonana.

11061 Mafa a dinto. Khoši e na le basadi ba bantši. Bjale mosadi yo mongwe le yo mongwe o na le nto ya gwe. Bjale nto e ngwe le e ngwe e na le lefa le yōna. Mafa a na a dinto a ka fathe ga taolo ya monna. Malapa a hwetšana mafa ka mokhwa mang. A hwetšana mafa ke ditela tše:- Manyalo a baredi ba bona, le a maata a beng ba dinto. A mangwe ke a go fiwa ke batswadi ba bona. Bjale malapa a we a na le barwa. Lapa le lengwe le le lengwe le na le moja-lefa wa lona. Ke ngwana wa maetšibulo wa mothanana.

5257

11062 Lefa la dikhomo tša dikhaitšedi. Baredi ba mosadi ba nyadiwa. Manyalo a bona a swanêla go lewa ka le-garo aowa, ba swanetše go tšeya bo mammuwi ka ôna. Bjale mafa a na, a na le ditela tša ôna. Ditela tša gona ke tše:- Tša ngwana wa maetšibulo ke tša papagwe. Tša baratho di tšeiša dikhaitšedi. Re ka re, lapa le na le baredi ba bathaaro. Barwa ba bararo. Ngwaneng wa both'ano, a re mmale ka gobane dikhomo tša matšo a gwe ke tša papagwe. Khomo ka e thii ya gwe, e swanetše go tšeiša morwa wa maetšibulo. Khomo e we yo golêla dikhomo tša monyalo ka baka la gore ke moredi wa pele. A swanêla go dumala lapa ka gobane ke yêna khadi.

5258

11063 Manyalo a baredi ba banê. Diteba tše di ngodilwê kae le kae. Bjale mo di ngwadiwa ka barwa le baredi ba mošeta. Baredi ba bararo ba lebane ke barwa ba bararo. Morwa yo mogolo o swanetše go tšeya dikhomo tša moredi yo a latêlago moredi yo la dikhomo tša matšo a gwe di tšerego ke papago bona. Yo a molatêlago le yêna o tšeya dikhomo. Go no ba bjale bjale. Dikhomo tše di ta go šala di eme ke lešaka ke tša moredi wa lekhôthwane. Bjale tše we di lebane moja-lefa. Ka tšona o swanetše go tšeya mosadi wa bobedi. Ke ôna molaô wa gôna. Le barwa ba nto e kholo le bona ba dira bjale.

Temana ya 5: Morwa wa moja-lefa, o ja lefa la makholo wa gwe.

11064 Moja-lefa mo a ilê a hwa a šiya ngwana. Lehu a le na mphathô. Yo monnyana o wa hwa. Mo la e be nke le na le mphathô yo monnyana a be a ka thehwe. Morwa wa khoši yo mogolo yo we e lego moja-lefa, a ka hwa pele ga papagwe. Ge a ilê a hwa a šiya lefeela, o bitšaiwa the thôla ka gobane a šiya mosadi. O fele felegetšaiwa bjale ka dithôla tše dirgwe. Dithôla go bolwabolwa ka mesogana a go hwa a the ne basadi. Ge a ilê a šiya ngwana, ngwana yo we ke yêna yo we a swanetšego go šala a dula tulong ya makholo wa gwe mo a hwile.

11065 Khoši a e tswale khoši ga bedi. E ka tswale khoši ga bedi ka mokhwa o: Ge mohumagadi a ka ba le ngwana bjale a hwa. Ka moragô ge mo we ke moka nôga ya pupi ya ngala. Mohumagadi a ka ya a tšeya ngwana wa khaitšedi ya gwe. Ge a bikiwilê ke moka

5259

khoši ya tēna ka ntong ya gwe. Ka mo we ntong e we gwe tawadiwa ngwana. Ke yēna yo we a tawenetšego go ba moja-lefa ka baka la gore nto ya pele e dumetše ngwana. Mosadi yo we wa nto ya bo bedi ke ngwana wa khaitšedi. Ge a lebeletše nto ya pele, o re rakhadi. Go monna wa rakhadi wa gwe, o re matswalē. Bjale matswalē o tene ka ntong ya ngwetšī.

11066 Molaō a o dumele ge matswalē a tēna ka ntong ya ngwetšī. Ka molaō o swanetše go ntšha mathō a mo lebelle. Go ka nore yo mongwe wa barwa ka malapa, a tēna ka ntong. Molaō wa matswalē wa go tēna ka ntong ya ngwetšī ke wa balaudi. Bona ba re ke thethatswa-dikhwele. Le bathoka le bona ba bjale. Molaō a o dumele wa gore matswalē a tene ka ntong ya ngwetšī, ka gobane molaō wa mathatswa-dirope a o gona. Molaō o le-go gona ke wa the-bula-nto.

5260

11067 Khoši ya toga nngwe e a šala. Moja-lefa mo a ka hwa pele ga papagwe, a šiya mosadi a thale go batswadi, ba swanetše go šala ba mmeke. Lehu a ba thale. Ke moratho wa moja-lefa yo we a swanetšego go dula le yēna. Ke yēna yo we a tswanetšego go bēlēga moja-lefa. Bjale mo a ka šiya lefeela, moratho wa gwe o swanetše go dula tulong ya mohu mogolo wa gwe. Ke mo we e kwago ba re khoši ya toga nngwe e a šala. Moratho wa moja-lefa go bolwabolwa ka yo we a ilego a moloma theetse. Theetse ke gore yo a mo thatamago. Le yēna mo a ka hwa a thešu a tšeya, yo we a mo thatamago, o dula theponeng. Go no ba bjale bjale go fithēla mo lekhōthwane le ka ta la hwetšana ke the-pona tha borena.

11068 Ngwana wa pele ke pheko le maduma a naō. Maduma ke malwetšī a ba bannyana. Polabolo e ya gore le maduma a naō, e no ba polabolo fēla. Ke ge ba mo retekanya. Thelo the ke tha mokete. Ke moka ke thōna tha mokete yo we. The ke the ke tha phumuga. Ke mosadi wa go šiya ke moja-lefa. Moratho o dutšī naē fēla ka baka la gore o hwile. O swanetše go tšeya wa gwe mosadi ka baka la gore yo la a še wa gwe. Bana ba we a bēlēgago naē, ke bera ba mohu mogolo wa gwe. Le yēna o no re ke bana baka ka moano fēla. Peelo yōna e dutšī e mmotša gore ke ba mohu mogolo waka.

11069⁹²⁵ Thalošo ya ngwana wa pele ke pheko. Ke nnete ke pheko ka baka la gore mmagwe o thomile go boga dikōma tša basadi ka yēna. Ke mosadi bjale ka baka la ngwana yo we. Dikomeng tša basadi o wa tēna, ka gobane kōma e kholo ya basadi ke gona go bēlēga. Ge mosadi a le moopa, o bjale ka banna. Ke gore a tene ka mo we ntong ya mmelegi. Ba re, wa bona ngwana wa pele a e hwa, mmagwe ke moloi. O e themetše ka yēna. Le ga ngwana wa pele e le pheko, go mmago bana ngwana yo a rategago ke ngwana wa lekhōthwane mathodiya peelo.

5261

11070 Mpefane (Thekwai.) Motho a ke a e ba le leina ka lethii. Mong leina la khoši e, ke Thekwai. Maina a mangwe a:- Mpefane, Thekwatapeng le Pute ke a dikwero. Ditaba tša gwe di ngodilwē kae le kae. Mo o ngodiwa ka baka la go the tswale khoši ga bedi. Mosadi wa gwe wa go mo ntšha thakeng e be e le Mafefera. Ke yēna mohumagadi ka gobane ke ngwana Pōpēla. O ilê a ba le morwa ka o thii, yo we leina la gwe e bego e le Matšhubeng. Mohumagadi o ilê a hwa pele ga monna wa gwe ga'mōgō le morwa.

11071 Morena Thekwai o ilê a šala a tšeiša Matšhubeng mosadi. Leina la mosadi ba be ba re, ke Nkonyane. Ke ngwana Pōpēla. A be a ilê ga rakhadi wa gwe, a fiṡha a hwa boeme. O ilê a dula le monna wa gwe lebaka la go lekara thelemo ka the thii.

Thelemong tha bo bedi a rana a hwa. E be e le mokêrê, bogadi a be a iša lebita. Bokêrê ke bja pitša le bja motho bo gona.

5262

Pitša a e ope ke thōgō. Wa bōna mmupi wa dipitša a temile pitša molala, o di tebê ga bote gore ke mokêrê. Le yēna mong o ta go botša, wa no rēka o e teba. Bokêrê bja motho a ba bole, ba no phōphēla bjale ka dipitša-pitša.

11072 Pōpēla o ilê a tawa digoba tša monyalo wa mohu Nkonyane. O ilê go fiṡha bogadi, bolwetši bja naba bja gola. Ba ilê ba leka ka maata go mo alafiša. Pitša mo e le mokêrê, le ge o ka e tēma bjang le bjang ka marala, a go thuše thelo. O ilê a hwa ka legōthōla. Papago Nkonyane le yēna o ilê a hwa ka legōthōla. Ditaole di ilê tša ba botša gore ba nwele bjala. Bo be bulukilwē ke mmagwe. A be a nyaka go bolaya monna. Bjale moredi a re go hwetšana papagwe a nwele, a re leteka a le na mong. Le yēna o

o ilê a kha a nwa. Lehu la gwe le nyaretše ka mokhwa o we.

Thekwai o ilê a gape dikhomo tše go nyala mohu.

11073 Di ilê tše nyala Tipe. Theema the re lehu a ba thale.

Bjale le le ilê la thadiwa ka baka la go gape dikhomo. Nka be ba moutše gore ke mokêrê. Goriale ke mokhonyana mo a gape

5263

monyalo. Di ilê go fitha tša gata khorro tša feta. Ke ge tšo

nyala mosadi yo wa ke gôdimu. Motho mo a naiwa a tebe leribe le we a ka tšenago go lona. Tipê ke ngwana Magaoga.

11074 "Ngwana a llêla naka ya mokhura, re a sethe ra mo fa."

Khaitšedi ya Matšhubeng, o ilê a mo lošetša mosadi. O ilê go dumêla, ke moka a napa a mo tšhabiša. Pepago bona o ilê a no bôna a tšhêla ke meti a go fiša. O ilê a gape go amogêla mosadi.

Morwa o ilê a re, kobô e khatša mospari. Ba ilê ba ntšha dikhomo ba mo nyalla. Peelo ya papago bona, a ya ka ya thaba ka gobane ba ga Magaoga a ba tšibiwi. Mothomong ba teba ke bona ba Makhutšwi ka gobane bona ba dula nabô.

11075 Matšhubeng o ilê a hwa, a šiya mosadi wa gwe a na le moa.

O ilê a hwa pele ga papagwe. Ka nnete lehu a le na mathô ka gobane nka be go hwile nna. Meti a felle a faletše. Aowa ba ilê ba boloka mohu. Ka morogô ga matšatši a the makae, mosadi a bêtêga ngwana. Ba ilê ba mo rêla leina la Monwana-maitšeng.

Moja-lefa a hwa o šile ngwana. Goriale ke batho. Tha ka peelong ya tswaledi, the teba ke yêna mong tswaledi. Khanthe morena

5264

Thekwai peelo ya gwe a ya wa, ka gobane morwa wa mohu moja-lefa, a še madi a a tswanetšego go ja lefa ka baka la gore ke motogolo wa ga Magaoga.

11076 Morera o ilê a tšeya Thobêla. O ilê a mo tšeya moja-lefa

a the phela. Thobêla ke ngwana wa malome wa Thekwai. Ka molê ke yêna the timamollô. Mellô a ya ka ya timiwa ka baka la gore a tswanêla go bêtêga moja-lefa. Mokhadi ke mmago Thekwai.

Mokhadi ke ngwana Mašumu. Bjale Thekwai ke motogolo wa ga

Mašumu. Thobêla ke ngwana Mašumu. Ngwana Mašumu a tswanêla go tswala moja-lefa khorong ya ga Mohlabe. Ke ngwana Pôpêla yo we a tswanetšego go tswala moja-lefa. Thobêla o ilê a ba le thari ya bannyane f'ela.

5265

11077 Banna ba ilê ba nyaka go rulana ka dithôgô nyakišišong ya moja-lefa la mohu Thekwai. Moja-lefa a hwa o šile ngwana yo we leina la gwe e lego Monwana-maitšeng. Putšišo e ilê ya re ke ngwana mang. Mmagwe ke ngwana Magaoga. Motogolo wa ga Magaoga a ka ba moja-lefa ka lebaka le fe. O swanetše go ba moja-lefa ka baka la gore ke madi a mohu moja-lefa. Ba bangwe ba ilê ba re moja-lefa go swanetše go ba ngwana wa Thobêla. Le ge ngwana e le ngwanenyana, a na taba, o ja-lefa le mohu panagwe. Putšišo ke motogolo wa ga mang. Kerabô. Ke motogolo wa ga Mašumu. Le a bôna Batubatse, khoši a e tswale moja-lefa ga bedi. Ba ilê ba thôma go dira mohôphô.

11078 Tswala barneng a e farelwe. Ba ilê ba bôna gore letšatši le thametše, ke moka ba nyaka banna ba go tiya. Ba ilê ba ba begêla taba le go ba thalošetša. Banna ba ilê ba êma lentšung la gore khoši a e tswale moja-lefa ga bedi, morwa wa moja-lefa a dutši a le gona. Ba ilê ba dumellana gore Monwana-maitšeng a be moja-lefa. Re bolabola gore a be moja-lefa ka gobane mohu Thekwai le yêna a be a tha lebara ke gobane e be e le motogolo wa ga Mašumu. O ilê a beelwa molaô wa gore o swanetše go tšeya mosadi khorong ya ga Pôpêla. Le yêna le swanetše go mo fa ôna molaô o we. Le ge mohu a ilê a dira phôšô, ka go thala lehu, le swanetše go lefa phôšô e we.

5266

11079 Monwana-maitšeng o ilê a be moja-lefa. Ba ilê ba mo šupa batho. O wa bora, o dula tulong ya buja-lefa fêla ke baka la madi a mohu padago. Taba kholo o swanetše go tšeya mosadi khorong ya ga Pôpêla. Ke yêna yo we a swanetšego go tilo bêlêga moja-lefa. Le ge o ka ya wa tšeya ngwana wa malome wago, o di tebê gore a swanêla go bêlêga moja-lefa mo khorong e. Ke yôna taba e we re go botšago. Khoba ka moka e ilê ya re thobêla. Ke moka taba ya f'ela e ta mo we. Mafello.

Temana ya 6: Lefa la khoši a še la malapa.

11080 Khoši e ra le basadi ba bantši. Ka baka la basadi ba we, o na le moje o mogolo kudu. Mosadi yo mongwe le yo mongwe o na le nto ya gwe. Lapa le na le nto, the thone tha dišego le the thope tha go avela tša goja. Lapa le lengwe le le lengwe le na le bana ba lona. Bjale lapa le lengwe le le lengwe le na le lefa

la lona. Pôô ya malana a we ka moka ke yêna khoši ka gobane ke basadi ba gwe. Bjale lana le lengwe le le lengwe le na le moja-lefa wa lona. Lefa la khoši le šele. Le laolwa ka laneng la nto kholo.

11081 Moabê. Moabê a o diri ke batho fêla aowa le ka khorong ya mošata o gona. Moabê a še wa dinto tša khoši fêla aowa le wa malapeng a baratho ba khoši. Khoši e boleile khomo. Ka moka ga yôna e swanetše gor rorêla ka laneng la nto e kholo. Mothani wa moabe o ta thiwa ka gona. Moratho yo we a lomago khoši theetse, o swanetše go hwetšana moabê wa therope. Yo a latêlago o hwetšana moabê wa letsogo. Go fedile bjale ba swanetše go-tha mothane. Butši a buji, buja mabuka. Ba ta rina dinama, ke moka yo mongwe le yo mongwe a topa ka noši. Ka moragô ga mo baratho ba khoši ba feletše go topa, ke moka go thôma basadi ba khoši. Ka laneng la mohumagadi go šala lethakori le tăhitšhila. (Khêkha goba Thehuba.)

11082 Moratho wa khoši le yêna o wa dira moabê. Mo a ilê a bolaya khomo, o swanetše go no dira bjale ka mogolo. Khoši e fiwa lethakori le letsogo. Moratho yo a molatêlago o fiwa therope. Ke moka go fedile, go thiwa mothane wa moabê. Ke ôna molaô wa gona. O wa bôna, moabê o fiwa khoši f'ela. Malana a khoši a hwetšane moabê.

11083 Ya loka khwata e nwele. Basadi ba apeya mala. Banna ba apeya thôgô le dibêra. Madi a khomo a falatšwe, ba dira mošwane ka ôna. Nama ya thôgô ke ya banna le bathankana. Mala, dibêra le madi ke dirama tša basadi. Dibêra di apeiva ke banna. Ka matawafo le moro wa tšora ba rita madi. Di gona dirama tše we ba swanetšego go di tšeya dibereng. Ke tše ba di bitšago gore ke phakane. Madi le ôna a na le phakane. Basadi ba ntšha thebego the mala, a ya banneng. Mosadi yo mongwe le yo mongwe o swanetše go tšwa a tšwere the bjana the gwe. Ba phatha mala, mošwane le dibêra the bjaneng the the ngwe le the thengwe. Ke gona ba llê khomo. Ke ôna moabê wa bona. Banna ba dutši khorong ba kokona thôgô ya khomo. Ba-diši ba dikhomo ba fiwa ditêbê, nkô le dikhwata. Banna ba jêla ka gore ga legopo. Le-leme le oharolwa ka bogare. The ohero the thengwe le mothagare tšo fiwa

khoši.

11084 Mafa a malapa a laudiwa ka malapeng a bo ôna. "Lapa a leji lengwe." A ke tle go-gola, a ke golêla dilo tša malapa a ba bangwe. Monna a kathe ke a tšeya thelo tha lapa le le nnyana a iša ka lapeng le legolo. Le lone lapa le le-golo le na le la lone lefa. Ke gone go bonana ga bana ba komana. Moje o mongwe le o mongwe mo e agile, o hwetšane o na le molaô wa moabê.

11085 Lefa la khoši. A di tle go arogana ka malapa. Ke tša šaka le thii. Lefa la khoši le emetše lapa la nto e kholo. Ge yêna mong a tha phela, mafa ka moka a malapa a laudiwa ke yêna. O a laolêla ka malapeng a bo ôna. Ke ôna molaô wa gona. Lefa la khoro le laudiwa ka lapeng la nto kholo. Le lone la maata le laudiwa ka gona. Basadi ka moka ba swanetše go tšeya meabê ya bona ka gona.

5269

11086 Nto kholo mo e na le bana ba banenyana f'ela. Lefa la khoši le swanetše go dira bjang. Ka malapeng a mannyana barwa ba gona. Dikhoši a še ditšhwana, khoši nka e thii. Lefa le we le swanetše go thuša malapa a mohu. Baredi ba nto e kholo a ba swanêla go ja-lefa la mohu papago bona. Ka baka le we la bannyana, ke gore moja-lefa a gona naa. Aowa moja-lefa o gona. Moredi yo mogolo wa nto e kholo ke yêna moja-lefa. Bja le ka baka la bosadi, a swanêla goja-lefa ka baka la gore o ta ba a le bogadi bja gwe. Moledi o swanetše go ba gona, yo we a ta go thôkômêla lefa. Lefa ka moka ke le moredi wa nto e kholo. Ke la gwe ka gobane ba ka the ke ba dira the we ba the nyskago ka nte le yêna. The thengwe le the thengwe the we ba nyskago go the dira ba swanetše go mmotša. Theroka. Bannyana. Sepedi Banenyana.

11087 O na le moabê wa gwe lefeng la go šiya ke mohu papagwe. Ge ba ka thaba khomo, lethakori le letsogo ke tša gwe. Lethakori a ke a le tšeya ka baka le go tšhaba go fenole khoro. Letsogo lone o wa le rwala, o leja bogadi bja gwe. Ge a nyake yêna mong, a ke le rinaganya, a phatha baratho dinamana. Baredi ba malapa a mannyana a ba na moabê mothshung wa papago bona. Le bone baratho ba moja-lefa. "Tala bolaya maphata ba mošete re jê nama." Tala mošata a e tene, go tere tšhego f'ela. Tšhego ke go the

5270

apere thelo. Motho o thebela a gonagone ka baka la tšhego. Khonagono ya motho, ke go no bōna a apere le lapi-nyana la thaêla. O wa gonagone ka baka la gore o le goge'la gore le thakanye mmele wa gwe, le a šitwa. Motho yo la ke mogonagoni, ka baka la gore o apere thaêla.

11088 Boona bja nto kholo. Ka ôna mothahu o la wa go šiya ke mohu, ba swanetše go tšeya mosadi wa thebula-nto. Ke yêna yo wa a tawanetšego go tilo bêlêga moja-lefa. Ka lone le baka le we, moliti wa mogo wa rotwé e swanetše go ba moratho wa mohu goba khadi. Moliti wa mogo wa rotwé ke yêna moledi. Rotwé ke moja-lefa.

5271

11089 Moliti o hwetšana melaô ga mohumagadi, mabapi le lefa. Ditsô mabapi le mohumagadi. O wa bōna, monna wago o hwilê, o šile thoto. Bjale mosadi a khone go tawala lešaka, go khōna monna. A wa swanêla go bula lešaka ka nte le moledi. O swanetše go botša yêna, yêna o ta re botša, re tata re o kwa ge lebaka le dumêla. O the ke wa šimêla moledi ka the nonwane. Thenonwane ke nystšo. Monwana o monnyana wa theata, o bitšywa thenonwane, ke ôna monwana o monnyana. A še wa go tawana motho.

Temana ya 7: Thokišo ya moja-lefa tulong ya gwe.

11090 "Thapi khotella boraga, meti a njele o wa bōna." "Thinyi thinyi e a thinyetša, agi agi e a e kagêla." Nto e kholo e dumala boja-lefa ka baka la mekhwa ya yōna. Ka baka le we, a gona mowe a swanetšego go'lêla gōna, ka gobane ke yêna yo we a dirilego gore meti a pje. Moenolai a'lelwe ke molala o e polalle ka noši. Molala ke moloi. Ge motho a thinya, o gobola gore o thinyetša yo mongwe, khanthe yêna o wa the thinyetša. Ka baka le we, o ta goboga wa ba bjale ka thedibêlô. Molato ke wago ka baka la gore o ilê wa šitwa go e kaga.

5272

11091 Nto kholo e dumala boja-lefa ka mabaka a:- Boloi. Mmago moja-lefa, o nyaka go bolaya monna wagwe, ka baka la go nyaka go šala a ija lefa le morwa wa gwe. Le yêna moja-lefa ka noši, o nyaka go bolaya panagwe. Go têna magogong a panagwe. Ka dintong tše dinnyana. Mereba le mantha. Kheno ya medirô. Go e pōna ka noši gore ke nna moja-lefa. Ngwana a ba mmone ka teelo.

Ngwana o wa sana dikhomo.

11092 Nto e kholo a ya swanêla go kokobetšwa. Basadi a ba ille go tala, mosadi nka o thii fêla. Ke yêna wa nto e kholo. Ke yêna yo mogolo ka baka la gore tšatšai le we a ilego a tšena ka khoro ya bogadi, mellô ka moka ya malapa e a timiwa. Go tuka wa ka lapeng la gwe. Ka moka basadi ba mote, ba swanetše go tšeya mollô ka gona. Ke yêna tšhuroš ya gore ke mmago bona. Kantê le mekhwa, a swanêla go kokobetšwa. A go khathalege le ge a tha ntšha monna thakeng, monna ke wa gwe ka baka la gore ke motswala wa gwe. Letšatšai le monna a hwago, o ta tšwa a le ka ntong ya gwe ge ba mo iša mabiteng.

5273

11093 Boloi. Re khôna go bopa diolwana, tša ka neelong ga diolwana a di tebe ke motho. Motho o gonolêla yo mongwe gore a hwe. Mogopolo o we mobe, o we, o tšwa o le kae. Mōya o thagiša ke leonya. Mo a ka hwa, lefa ka moka ke la ka. Ge lefa nka šala ke le ija le morwa wa ka, go ta ba mo go bote ka baka la gore basadi ba bangwe ba ka the ke ba hwetšana thelo. The we ba swanetšego go the hwetšana, ke moabê wa mo khomo e thabilwê goba e diyo hwa. Mo e rekišitšwê ba ka theke ba o hwetšana ke ta ja le morwa waka. Ge go ka hwetšwa gore o nyaka go bolaya monna, o ntšhiwa ke khoro. Ke gôna a tswelê lefa.

11094 Go tšena ga moja-lefa diphateng tša papagwe. Diphateng go bolwabolwa ka magogo. Ge moja-lefa a ka tšena diphateng tša papagwe, ke maroge a magolo kudu. Ke tala e nngwe ya go nyaka go bolaya papagwe. Koša e biniwa ka dinoka. Moja-lefa ke yo moswa, o tha khôna go bina koša ya banna le basadi. Bjale mosadi yo we a ilego a alla moja-lefa diphate tša mokhalabje, a ka dira gore a bolae monna wa gwe. Ge a ka boniwa, o ta timiwa mathatse. Mosadi yo we le ka gare ga mote o wa rakiwa gammôgô le yêna morwa yo la a dirago bothôla raê.

5274

11095 Mereba. Ngwana wa mereba, o lathagêla ke mathatse. Mereba e na le mangunôngunô. Go ngunanguna ke tšhuroš ya gore o wa gana. Ka baka le we, a khodišai gore o ta ya a fithe mo we ba mo romago. Morumi o swanetše go mo gomiša. O ta roma yo mongwe. Yêna a diyore, rago ka nte le go ngunanguna. Peelo ya morumi e

ta theba ka gobane o taya a fitha. Ngwana wa mereba o ja mereba. Ge e le ngwana wa khoši, o ta dumela melaō le manaka a pula a ka the ke a šuniwa. Ka baka le we a ka theke a khōna go tswara naga.

11096 Go ragana le lentha. Mo re hwetšana theema the:-

"Mošemananya mo roga mogolo, thešego o loga thwaelo." Thwaelo ke go the fêlê. The tswana le the:- "Yo monnyana a bolae twaebele yo mogolo a le gona." Twebela ke pela e kholo. Pela e we e ta mmolla mageteng. Lentha le êta ke lentšu le pele:- Aše, ke moka o letša lentha. Ngwana wa mohuta o we, o šetše a tene diphateg tša ba bagolo ka baka le we a the ba bōna. Ke moka o ta loga thwaelo.

11097 Khano ya go šoma mediro. Taba e, le yōna e thele madimabe gōdimu ga ngwana wa moja-lefa ka baka la gore, o ta feta ke tše gwe. Melaō a ka the ke a e hwetšana. "Toga toga e toga khale, ge e modiša wa khomo o toga nayō šakeng." Ngwana mo a šetše a bonetše ba bagolo a the ba bōna. Ge ba mo šupa medirō, e ohetša

5275

molala. Ke monna o gudilê a the laiwa ka thupa. Ngwana wa mothankana ke rōga. Wa mo tiya, o go ojata thōgō ka letapa. Ngwana o laiwa a the leknetše. Moputso wa gwe ke madimabe.

11098 Ngwana wa go tšwa a rwelwe ka mothinō. Polabolo e re, ngwana o sana dikhomo. Ke nnete ngwana o sana dikhomo. Peelo ya papago ngwana yōna e swanetše go inama ge e bōna ngwana. Ka baka le we mathatse a ka the ke a ba gona gōdimu ga gwe. Ngwana yo we a ka no ba moja-lefa fêla ka kano ya dikhomo. Khoši ke the taela. Molato o tšwa kae. Molato ke madi a šele. Ka baka le we, mothušo wa gwe, a we tšwa o le bogadi ka gobane ba diyo tšwa ba rwele. Maboloi ka moka ga ōna a ka theke a šuniwa. Moja-lefa wa mohuta o we, o bitšwiwa motšetšebale. Ke mokhwa o we ba re go khoši ke thetšela.

11099 Bogoši ke pula. Manaka a pula a welwe gōdimu. Papago moja-lefa o swanetše go laya morwa le go mo šupa ka mokhwa o we a swanetšego go a šumiša ka gona. Bjale mo a the laiwa, a ka the ke a khōna go a šumiša. "Ngwana o wetše dikomeng, a re di-kome ke tše šu. Bjale ka morena Makhwapeng. Moratho a ka golêla mogolo ka baka la go ratiwa ke papagwe. Ka gobane o ta mo šupa

5276

dilo ka moka, Moja-lefa wa khoši o swaretše go neša pula.

ke yêna yo we e le-go khoši ka gobane o lailwe.

11100 A ke mogolo ke mokokompa, ke mogolo moja tša uta. Ke lešoboro le ôpêla kôma, bagolo ba tša e opele. Ke ngwana wa go laiwa. Ge re boêla morago, re hwetšana gore ke Mothabe. Bagolo ba ilê ba dumala boja-lefa ka baka la go tše laiwe. Moratho o ilê e dula tulong ya boja-lefa ka baka la go laiwa. Pula, pula, ke moka pula yana. Ke moka a feta le mothela wa tšhipa ya gwe. Ngwana o aana dikhomo fêla empa madi ke a morolo. Morolo mo tšwa ka difate, a tielwe moropa.

11101 "The pipimpi re ana khoromêla, khuta marama re hwa nayô."

Khoromêla ke taba e e tibiwago ke mang le mang. Khuta-marama ke taba ya thephiri. Thepipimpi tše teba ke yêna mong tswaledi.

Tswaledi ke tša peelong, le leme le molomo a di khone go di bolabola. Ke mang yo we a ka bolsyago motho, a tše pola. Taba

5277

e e bolwabolwa ka mabapi le moja-lefa wa go tšwa ba rwele, mo mmagwe a e tša bogadi. Ge go khonêga, ngwana wa mohuta o we, o wa bolaiwa. O bolaiwa ke mokhwa wa boloi. Mmago ngwana a swanêla go di tšwa gore ngwana o di-yo bolaiwa. Ba dira ka mokhwa o we ka baka la gore ba re ngwana o waane dikhomo. Ke thona tše pipimpi khuta-marama re hwa nayô. Marama ke dikana. Ge o mumilê meti ka legano, dikana di a kokomoga.

11102 Go epôna ka noši gore ke nna moja-lefa. Ngwana a swanêla go tšwa boêmô bja gwe. Le ge a okwa ba bolabola ke gore ke

yêna gwaše. Gwaše ke gore khoši. Lentšû le we le šumišwa ka mphathong fêla. Ba burdi ka moka ba bolaya peebe, ba swaretše go ntšha le thakori la yôna ba le fê gwaše. Ge go lumiwa ngwaga o moawa, ke yêna yo we a swaretše go loma pele balata ba šale ba latêla. Ke tšhupô ya gore ke yêna moja-lefa. Bjale a swanêla go tše tšwa ka baka la gore a ka ba le molala.

11103 Molala wa ngwana o ladiša ke boekhudišô. Moekhudiši o wa kokobatšwa. Moenyatši o wa godišwa. Ngwana o e khudiša ka

5278

baka lang. O e khudiša ka go tše pona gore ke nna moja-lefa. Ka baka le we, o swaretše go ba le molala. O tša feta le molala wa gwe. Moekokobetši o tša godišwa.

11104 Khudugô ya mmagô moja-lefa ka gare ga motje. "Pinyana ge e re ping, e kwile ping e kholo." Papago ngwana a ka the ke a botša moja-lefa boêmô bja gwe. Go mmotša ga gwe ke go mo roma. Mo a bôna gore o wa romêga, ke gona a ta go fêla a'motša melaô. Motho wa go phule khudu ka mpeng, ke mosadi. Ke yêna yo we a khônago go botša morwa boêmô bja gwe. Monna mo a bôna ngwana a na le molala, ke moka o ta thôma go fapana le mmagwe. Nna ke thoiwile, ke bile ke a rakiwa. Ke moka o ta pharella monna tše we a the šigo a ka a di bolabola. Ke ditopô ka moragô ke taba.

11105 "Tša éta ke namagadi pele, goya lewa ke ga tšona. Ka moragô ga ditopô ke moka morwa le mmagwe ba tšwa ka moteng. Dipôô a di be pedi ka šakeng, e nngwe e swanetše go roba lešaka. Morwa o na le molala ka baka la mantšau a mmagwe. O ya khôna go šikinyetše papagwe the-faka. Ke thagoletše leokana, la re go gola la nthaba. Mmago moja-lefa o ta ba le malala-mabe a go nyaka go tšwa ka gare ga motje. Morwa o e kela mmagwe, ka baka le we monna a ka šitwa go ba thibêla. Thôgô ke tšhemo e a thagolêlwa.

5279

11106 Mo oa the boelego ke teng, maruping ba boêla. Ge ditopô di ka ba gona, magareng a monna le mosadi, baloi ba tšena ke gare. Ke gore yo mongwe wa bona, o swanetše go hwa. Ga-ntšai ke monna yo we a swanetšego go hwa. Ka morago ga mo monna a hwile, o ta nyaka go boys maruping. Go boys a ka no boys fêla morwa wa gwe a ka the ke a ba moja-lefa.

11107 O dumetše melaô le ditaêlô ka baka la molala wa gwe. Mohu o tšwile a le ka ntong ya mang ge ba mo iša mabiteng. Bandi ba lehu ba swanetše go lla ba dutšai lapeng la mang. Melaô e šetše ka ntong ya mang. Diputšišo di nyaretšwa ke gore mosadi wa nto e kholo o tšwile ka maforo. Melaô le ditaêlô ka moka di swanetše go ba ka ntong e we mohu a ilego a tšwa a le ka ga yôna. Nto e we ke e e latelago nto kholo.

5280 11108 Mphôphô o ta ba gona ka letšatšai la thobošo. "Tšhwene ntsogo e tiêla ga gabô yôna." Gapê mosadi wa nto e kholo o buile ka gare motje. Mohu mo a e hwa o šiya taêlô. Lehono mohumagadi o buile ka gare ga motje, o nyaka tulô ya gwe.

Batswadi ba mosadi le bona ba gona ba nyaka go kwa gore ngwana wa bona o ta e^{me} kae. Lentšu la mohu e le nyetšwiwi. Ka baka le we, re swanetše go šala lentšu la mohu moragō. Ka goriale mo we, n^{to} e we mohu a šilego melaō ka ga yōna, ke yōna e we e swanetšego go dula tulong ya buja-lefa. Batswadi ba mosadi wa n^{to} e kholo, ba tare ke moredi wa mang yo we e ka fetago moredi wa rena. Ke moka ke taba.

5281 11109 Bogoši a ba llele, bo a tswallwa. Ngwane wa molata a ka ba khoši bjang, ngwana wa khoro a dutši e le gona. Ba we ba swanetšego go ba le ma^{te} mo mohophong ke baratho ba khoši gammōgo le khadi. Mosadi wa n^{to} e kholo, o ilê a dira ohōšō ya go tšwa ka gare ga m^{te}. Lehono o nyaka go šala a šanka le m^{te} ka gobane o bolale thegodi. Ga gona mokhwa o mongwe, ba swanetše go dira diripa tše pedi. Ba bangwe ba ta šala lentšu la mohu moragō. Ba bangwe ba ta šala lentšu la ngwana wa khoro. Difaka di a šikinyega, batho ba palakana. Bana ba khoši re loba ka moka, yo we a ta go dula bogoši e re mo tebe. Goriale ke matšwa-gutši.

11110 Ge re boela morago, re hwetšana ditaba tša Mašumu le Mothabe. Mang le mang a be a tebe gore moja-lefa ke Mašumu. Mašumu o ilê a kokobatšwa ka baka la gore a ka a laelwa. Ditaélō le melaō ka moka di ilê tša fiwa Mothabe o ilê a tšeya thefoka ka baka la ditaélō. Go ilê gwa ba ka mokhwa o we mohu e ilego a šiya taélō ya gwe. Mašumu o napile a ba molata.

5282 11111 Molaudiši yo Thetau goba Mokwapê ngwane Makwale. O ilê a tšwela pele le go laudiša ditaba tša buja-lefa bja mošate wa Banareng ba ga Mathō. O tswaletšwe mo nageng ya ga Mathō Mphathō wa gwe ke Madima. Go ilê go bolla Makwa ka moragō gwa bolla bona. O tswaletšwe Thegorwana. Leina la papagwe Mabe beng. A be a dula khaufsi le khoro ya mošata, ka baka la medirō ya gwe. Le bona ba be ba the nyake a togêla khole. Ba bina tau.

11112 Thereto the makwale. Ke marakabele a dibata, wa phiri ya go tšeya moja bothele. Bošego ke thamaga, mothegare ke Thothobela. Leina la papa ke Mabe beng Makwale, tšhakha ya mathō

a mahubedu. Ke yêna mmamathuntšha mo diya lerole, mothinyi wa mete ya batho. A be a na le dipheko tše dikholo. Dikhomo o di bōna o le kholē, wa batamēla ke mafaike. Modišai wa dikhomo o fetoga theolwana. Methe ya basadi e o kwala go theta, wa batamēla ke digwēgwē. Mpono a be a the tene ka khoro ya gwe.

11113 Matshengwane o ilē a tswala Malobane. Malobane a tswala Tima-mogolo. Basadi ba gwe:- Mothago ngwana Maake. Kōmana e ilē ya phulēga tšatšai le a tēnago ka khoro. Ke tšhupō ya gore ona le moa. O ilē a bēlēga ngwana wa mothankane, leina Thešego. The bula-nto Madišego ngwana Maake. O tilo dula le-gatong la Mothago ka baka la gore o thintšae e thale kharebe. Morwa wa Madišego Masekane goba Rakholokwana. Lefaledi wa nto ya boraro. Ke ngwana Moagi. Moredi Mamatimē. Wa nto ya borō Ngwana-Khari ngwana Mohale. Bana ba gwe:- Mokhobedi, Lepono, Mathuhu le Mojafē. Wa nto ya bothano Mokhurane ngwana Mkwane. Bana:- Ngwana-Makhtāwi, Mogofugoba-Ratala, Mokhono, le Mothago. Ba le bona e thale basadi ba gwe:- Mambōgō, Moonyane le Mmapudi. Ka moka go bona basadi ba phetha menwana-mmedi.

5283

11114 Mosadi wa the tima-mollō ke mang. Mothago ke yêna the tima-mollō. Ke yêna yo we a swanetšego go bēlēga moja-lefa. Thešego o ilē a šitwa go dula theponeng the buja-lefa ka baka la gore ke Theba. Nto e kholo go ilē gwa ba ya Madišego yo we ba mmitšago the-bula-nto ya mogolo wa gwe. Ba re o bula-nto fela ka baka la gore o ilē a ba le moa a thale ga gabō. Masekane o ilē a ba moja-lefa. Masekane ke yêna Rakholokwana. Mafellō.

11115 Masekane (Rakholokwana) basadi ba gwe:- Mokwanē goba Mmantena ke ngwana Thobetšane. Bana:- Thekhoro, Mantsodi le Ngwana-makhutāwi. Wa nto ya bobedi Thekolo goba Thegwapa ngwana Mohale. Bana:- Mabekane, Mamoreka le Thekororo goba Thekhalabjana wa nto ya boraro Mantšana ngwana Magaoga. Ke yêna mosadi wa le tswara thoka.

5284

11116 Diōse Moagi o ilē a getša bana ba nto e kholo. Thekhoro o ilē a bolaiwa a le makhweng a bereka. Ba ilē ba mo latella, ba mo fa kofi. Ka moragō ga mo a nwele, a nana a huduga, a wela fathe, ya ba ke moka o hwile. Mantsodi le yêna o ilē a loiwa.

5285

Ba ilê ba le ke go mo tšhabiša, ba mo tšhabišetša ga makholo wa gwe ga Thobetšane. Ke tšatši le le ngwe, o ilê o bōne batswadi, ke moka ba mo loya. Martsoni o wa babja. Ka moragonyana ba re o hwile. Ke modirō wa Diōse, o nyaka gore moja-lefa e be motogolo wa gwe Thekhalabjana. Go ilê gwa ba bjale ka gobane lape le legolo le ilê le šabela. Go šabela ke gore go hwa ke moka. 11117 Mohōphō o ilê wa ba gora ka letšatši la thobošo. Ba bangwe ba ilê ba re moja-lefa ke Mantšana ka gobane mohu o mo laetše. Ba ga Mohale le ba bangwe, ba ilê ba re, moja-lefa ke Sekororo. Ke moka ke mpherefere. Ba ilê ba šupe Sekororo go ba moja-lefa. Theripa the thentši the ilê the ēma le Mantšana. Mantšana ke yēna yo we a tswerego manaka a pula. Ba ga Mothabe le bona ba ilê ba ēma ka le thakoring la Mantšana. Ke mosadi, o tile ka dikhomo. Batho ba nyaka go mo gudiša bjale ka ge a laetšwe. Ba ilê ba re ba nyaka go mmolaya, a diyo ba šita. Mafello o ilê a tšhabela ka nageng ya gešu. Mpefane o ilê a mo amogela. Go toga mo we a ya a dula Lebatši le thetšhaba the gwe. Mafellō a taba. 11118 Thekhalabjana o ilê a dudišwa gōdimu ga kōmana le Nkherethene ngwana Mangene. Mosadi wa gwe wa nto e kholo Mota-lekhomo. Ke yēna yo we a swanetšego go tswala moja-lefa. Wa nto ya boraro Ngwana-Maseekoma. Morwa wa gwe Makhwateng. Wa nto ya bo 4 Mamokhura ngwana Thetšhubē. O ilê a bolaya ke vëlêgō. Ngwana le yēna a latela mmagwe. Moja-lefa ke motogolo wa ga Mangene.

5286

11119 Moswa o lwela ke ba ga malome wa gwe. Ge re boela moragō re hwetšana Mantepa e le mosadi yo mogolo wa Masekane. Morwa Thekhorō goba Meditšomporo. Ke yena moja-lefa. Bjale Khwadiya-mote o ilê a mmolaya. A dirēla gore moja-lefa e be motogolo wa gwe. Le ga go le, o ilê a šiya mosadi wa gwe a na le morwa yo Maphampha. Bogoši bo ya tefa. Mantšana o ilê a laela ke mohu Masekane, gore dilo ka moka a di fē morwa Manamopamo. Manamopamo ke ngwana Sodi. Ke yēna mosadi wa Thekhorō wa go montšha thakeng. Ke wa mathōmō le mafellō. Morwa wa gwe Maphampha. Ke yēna moja-lefa wa khoro ya Banareng ba ga Mathō. 11120 Mapotene a be a tšhabiwa ke batho kudu ka baka le boloi bja

gwe. Manotene yo we ke wa ga Mangene. O ilê a goga motogolo wa gwe Sekororo le khaitšedi ya gwe Nkherethene a ba beya gôdimu ga kômana. Ba ga malome a Maphampha a ba ka ba nyarêla. Mantšana le yêna o ilê a e pakêla. Moja-lefa o ilê a šala nyanyaneng. Buja-lefa bja feta le Thekhalabjana. Manotene a be a loyana kudu.

5287

11121 Sekororo a be a swanetše go dula gôdimu ga kômana le Mota-lekhomo ngwana Mohale ke gobane ke mosadi wa gwe wa pele. Ditaba tša morwa Maditšomporo re di fitilê ka baka la gore o kokobatšitšwe. Morwa wa Mota-lekhomo Mosisile. Ke yêna yo we a go ba a swanetše go ba moja-lefa ka gobane ke ngwana wa mosadi wa gwe wa pele. Ba ga Mohale ba ilê ba khôna go bolaya Thekhorro ba gopotše gore motogolo wa bona Mosisile o ta ba moja-lefa. Ba ilê ba khôna go beya Sekororo. Mota-lekhomo e be e le motswala wa Sekororo. Le ga go le bjale Manotene o ilê a phaiša, bogoši ya ba bja motogolo wa ga Mangene yo we e lego Matshangware. Ke yêna yo we a dutšigo the-doneng the buja-lefa.

11122 Moja-lefa o tswala ke nto e kholo. Bogoši bo tswala ke ngwana mang. Bogoši bja ba ga Mathô, bo tswala ke ngwana Maake. Tima-mogolo o ilê a thepele molaong. Le ga Mothago a ilê a šitwe go tswala khoši ka baka la go tšwa a imilê. Fêla ba ilê ba tšeya Madišego ngwana Maake. O ilê a tswala moja-lefa yo we ya go ba e le Masekane. Leina la dikwêro Rakholokwana. Ke lona le we le ilego la gola kudu.

5288

11123 Diose ke motogolo wa Tima-mogolo. Diose ke wa ga Moagi. Motogolo wa Diose e be e le Khwadiya-mote. Ke wa ga Mohale Lefaladi ke ngwana Moagi. Ngwana-khari ke ngwana Mohale. Diose le Khwadiya-mote ke motogolo, malome. Thekhorro ke morwa Masekane. Thekhorro ke motogolo wa ga Thobetšane. Banna ba ba bedi ba:- Diose le Khwadiya-mote ke bona ba we ba ilego ba lomeletša khoro ya ga Mathô, ba nyaka gore bogoši bo wele ka malapeng a batogolo ba bona. Lefaladi o ilê a ba le ngwana wa ngwanenyana fêla leina la gwe Mamatimê. Ke motogolo wa Diose. Ngwana-khari bana:- Mokhobedi, Leono, Mathuhu le Nojafe. Ke ba-togolo ba ga Mohale.

11124 Le hwile la ga Maake khorong ya ba ga Mathô. Le bolaille ke yêna Diose le Khwadiya-mote. Khoro e be go swanetše go gudišwa ya ngwana Thobetšane. Ka gobane ya ga Maake e ilê gohwa, Masekane a ya a tšeya Mmantena ngwana Thobetšane. O ilê a bëlêga bana ba Thekhorro le Mantsoni. Le bona ba ilê ba bolaiwa ke bona banna ba la ba bedi. Bjale dipeelo tša diphiri tše pedi di ilê tše thaba, ka gobane Sekororo o ilê a dule tulong ya buja-lefa. Sekororo ke motogolo wa ga Mohale.

11125 Tha goja ngwaneno, ka moawana the o kwa budutu the ja wena. Mapotene o ilê a gudiša nto ya khatšedi ya gwe. Ka go nametša Nkherethene gôdimu ga Komana. Ka goriale mo we ke gore ke yêna mosadi wa nte e kholo. Khwadiya-mote le mota-lekhomo ba tsoga. Ge e le maila-koko a menugile. Mota-lekhomo ke mosadi wa

5289

Thekororo yo mopolo. O ilê a loya Thekororo. Ba ilê ba ya dingekeng, ba šiya molwetši a the rita. Ditaole di ilê tša tiya yêna ngwana Mohale. Ba goma ba boêla, tša goma tša tiya yêna. Bjale ba khodilwê gore o bolailê ke mosadi wa gwe ka baka la go nametša Nkherethene gôdimu ga komana bakeng the gwe.

11126 Thegwapa o ilê a nyake go bolaya Khwadiyamete ka phate. Polabolo ya gwe, ke ya gore nka baka lang a mpoleêla ngwana, a mmona e no ba ngwana ka o thii. Maja ya ja nngwe a e none. O ilê a kitima le banna. Polabolo ya gwe e le ya gore ntidišeng. Ba ilê ba lathêla tša bona dipheko. Khwadiya-mote o ilê a latêla motogolo wa gwe Thekororo.

11127 Matshangwane ke yêna moja-lefa. O wa bôna ke motogolo wa ga Mangena. Khoro ya ga Thobetšane e hweilê. Fhoro ya ga Mohale e hwilê. Diose o hwilê pele ga Khwadiya-mote.

Dipolabolo tše tša moja-lefa, di ilê tša bolwabolwa ka letšatši la thobošo. Go ilê gwa nyaka go ba mherefere. Ba ga Mohale ba ilê ba re moja-lefa ke Mosiale ka baka la gore mmagwe o tile ga rakhadi wa gwe. Banna ba bangwe gammôgô le Thegwapa ba ilê ba gana. Ka baka la gore ke yêna yo we a bolallego monna. Ba ga Sodi ba re le a tawenya ba Makhutšwi, Maditšomoro o šile ngwana yo we leina la gwe e lego Maphampha. Ke yêna moja-lefa wa khoro e. Buntši bja batho ba ilê ba dumellana le taba e we.

5290

11128 Maphamoha o ilê ke nyaka pula. Banna ba ilê ba bolabola le Mantšana mabani le moja-lefa. O ilê a re mo le ka beya Maphamoha go lukile, ka gobane le mohu o ilê a mnotša yêna. Mosisile le yêna o fathilê a gwe marumu. Ba ga Mangene le bona ba lwêla motogolo wa bona. Ditaba di ilê tša ba tša ya molopeng. (Leydsdorp.) Ba ilê mo ba fitha, ba hwetšana mohu a ngwedišitše Matshangwane le mmagwe. Banna ba ilê ba re khoši ke Maphamoha. Makhwa ba nyaka go kwa tša ka gonong ga gwe. O ilê a re, ka nyaka pula. Ba re thepela o e nyakêla. Moja-lefa ke Matshangwane. Ba ilê ba boya ba gôga modutsa.

5291

11129 Moja-lefa e thale yo monnyana. Ke mang yo we a swanetšego go ba moledi wa moja-lefa. Ba ilê ba šupa morwa wa Ngwana-khari go ba moledi. Leina la moledi Lepono. Ke motogolo wa ga Mohale. Ba ilê ba meya go ba moledi wa Matshangwane ka baka la gore dipôô tše la peli ke hwilê. Ba ilê ba botša komosasa mokhwa wa batho ba ba ga Mohale. Moledi yo ke motogolo wa ga Mohale. Komosasa o ilê a mnotša gore wa theke wa mmolaya. Wa mmolaya le wena o ta bolaiwa. O ilê a mo lêla ga boje go fithêla a gola.

11130 Matshangwane o dutši theponeng the buja-lefa. Re ta re ke dipitsi mo re bôna mabala. Mohu Thekhalabjana o ilê a šiya a nyetše mosadi khorong ya ga Thobetšane. Matshangwane o tšo mmeke. Leina la gwe ke Khudu. Ke yêna mohunagadi yo mogolo. Ga go tibiwi ga boje gore ngwana wa gwe e ta ba yêna moja-lefa. Ke mokhwa o we go bolwabolwago ka mabala a dipitsi ka gobane khorong ya makhutšwi mong moja-lefa a ke a dula tulong ya gwe. Khoši e na ntswa e, e na le basadi ba bararo. Ngwana-Madike le Ngwana-Matou.

5292

11131 The thunya (Nkumišeng.) the ilê the gôlôpa khorong ya Bananeng. Monna yo Mantšwebele o ilê a tšhellwa mojane bjaleng. Ke ba khoro ya ga Moagi. Ba ga Mohale ba lwêla gore Lepono a nape a dula theponeng the boja-lefa ka gobane ke ngwana wa morena mohu Tima-mogolo. Ba ga Moagi le bona ba eme le ba ga Mohale. Diose le Khwadiya-mote re re ba hwile khanthe ba the phela. Mantšwebele o ilê a fiwa the there ka baka lagore lentšu la mohu

a le nyatšhiwe. Ka baka le we, a le swanêla go bolaya moja-lefa. Le Molopeng go ngwadilwe Matshangwane.

11132 Ba ga Moagi le ba ga Mohale bailê ba katiwa ke ditaba. Ngwana wakhoši a lele yo mongwe. Mo la ba the ke ba thalošetša Komosase mokhwe wa khoro ya gabô, matshangwane nka be ba bolaille. Ba ilê ba tšhaba lentšû la Komosasa. The thare the moši ke go togêla. Matshangwane o ilê a tšhaba theduma, e dula mošunana. Lepono o ilê a šala e gôta theduma. Thethunya e be the 'lêla go bolaya moagi wa le gore e lego Mantšwebele. Ge la ya the be ditšhoši tše dikhwebedu ntwana nka be e ilê ya lwewa. Ka baka la gore motogolo wa ga Mangene e šu a ke a e ba moja-lefa. Mafellô.

5293

11133 Ba gamalome wa dikhoši. Khogo-tswadi ya dikhoši e thii fêla. Ke yôna e we e swanetšego go-tswala mosadi wa the tima-mollô. The tima-mollô ke thôna the we the tswanetšego go tswala moja-lefa. Khorong ya gešu ya ga Mothabê khogo-tswadi ke Pôpêla. Ke yêna a tswalago the tima-mollô. Thona the tswala moja-lefa. Ga gona khoro e ngwe e ka tswalago khoši ka nte le ngwana Pôpêla. Le ge nto e kholo e ka dumala ngwana, ba swanetše go tšeya yo mongwe gona khorong ya ga Pôpêla. Teng ga malokwa ga go swane, mothomong o ta ta a ba le thari.

11134 Molomô o šupe yo mogolo. Ngwaga o mongwe le o mongwe o wa lumiwa. Bana ka moka ba swanetše go loma mo we lebiteng le ba dulago ba loma go lona. Ba ya le khadi e kholo. Ke yôna e we yo begago behu mongwaga o moswa. Ba dula ka go latelana ga bona, ba dikuluša lebita. Khadi e tswere bjala bja ditheba ka legapana. O ta bumuma a bo tawela gôdimu ga lebita. Ke moka a thôma go be bega. Moja-lefa o ta thôma ka gonwa, ke moka a šielêla molata wa gwe. Yola le yêna o šielêla molata wa gwe. Ke moka ba fo dira bjale go fithêla ba fele'la.

5294

11135 Badimu lalang. Ka moka ga bona ba kwatemile ka dikhuru fathe. Ba iša matsogo a bona gôdimu galebita. Khadi e kakola phafa e la ya bjala, o wa be tšhella, ba thapa ke bjona. Ba butšhiwa ke khadi. Le ka re, badimu lalang. Ke moka bare, badimu lalang badimu lalang, go fithêla ge bjala bo f'ela. Maruruu maebana mašala fathe matekere. Kamoka gabona ba êma.

Khadi e ribêga phefana ya bjale gôdimu ga lebita. Go fedile ba palakana ba ya magae a bona.

11136 Yo monnyana a ka theke, a lomêla yo mogolo lerotê pele. Molomô ke tšhupô e kholo ya go šupa yo mogolo yo we e lego moja-lefa. Pele go swanetše go fiwa badimu. Ka moragô ga mo badimu ba bigilwê ngwaga o moswa, bjale go-ja moja-lefa. Balata ba šala ka moragô. Le go tšeya mosadi, mogolo o swanetše go tšeya mosadi pele. Moratho o ta šala a tšeya ka moragô. Le gona o kwa ba re, di a ila moratho a lomele mogolo lerotê pele.

11137 Thephiri tha go šupa moja-lefa. Tawala banneng a e farelwe. Ke gore ge taba e ka le šita, le swanetše go iša banneng. Le ga e na le marara-nkodi bona ba ta e rarolla. Fêla ditaba tša motje, di teba ke bona beng ba motje. Motho o šele o di teba ka go anêgêla ke yo mongwe wa motje o we. Go no ba bjale ka ditaba tša moja-lefa yo we a swanetšego go dula tulong ya borena. Ke bona ba boreneng ba we ba swanetšego go dula thopeng ya go rera ka moja-lefa. Matšwa-gutši ba ta bôna mo ba šupiwa mong a bone. Bona a ba na mantšu a we ba ka bolabolago.

5295

Lentšu la bona e no ba thobêla. Matšwa-gutši e no ba batho fêla. 11138 Bana ba khoši re loba ke moka ka gobane yo we e ta go go ba khoši a re mo tebe. Ke batho fêla ba we ba go loba ka moka. Ke nnete a tibiwei ka baka la gore moratho o wa gudišwa. Mong yo we la go ba le mmôna gore ke yêna, a kokobatšwa. A gona makalo le go nyaka go tebe. Ditebe ke bona ba mošate. Ka mathô e wa bôna. Ka ditebe o wa kwa. Bona beng ka noši, o ta no bôna ba tha kware. Ba we ba tha kwanego le moja-lefa yo we moswa, o ta no bôna ba šošopantšhetše dipata tša bona. Dipolabolo tša bona di ta no ya thoko. Re a palakana. Le bone gore bo mokete a ba di nyske gore ngwana yo la a be moja-lefa. Nna le ka di-tebe ke kwile, ba re a še yêna. Goriale ke batho fêla.

11139 Moja-lefa o swanetše go kwana le ba we ba êmago naê. Ge a ka re ka moka ke tša ka, mapê o ta beta ke dikhalo. Ke gore ba ta mmolaya. Empa nto e kholo e e ke e kokobetšwa ka nte le lebaka.

5296

11140 Medirô ka moka e we e diriwago, badimu le bona ba swanetše

go e teba. Khoši e we ba e beilego, e swanetše go teba gore e dutšai gōdimu ga letshegō le lefišago. Go fiša ga letshegō ke ge thepona the tha mo lebana. Ka baka la bothale bja ba malome wa gwe a dula theponeng tha borena. Badimu ba ka the ke ba ōma naē. Lefa ka moka le swanetše go latēla mong wa lona. Le medirō ya gwe e ka theke ya tšwela pele. Mafello, ba ta mo gafēla manaba a na la ba go gana mo a dula theponeng tha borena. Ka morago o ta kwa ba re mape o bolsile ke dikhalo. Khanthe ge badimu ba dumēla, go buima go bitišwa dikhalo. Le medirō ya go o ta bona e tšwela pele.

11141 Khoši e ntawa e swanetša lefa ka moka la go šiya ke mohu. Nto e we ya go ba e dula ke mohu, e swanetše go dula ke yēna. Thepona the a go ba a dula gōdimu ga thona, the dula ke yēna. Ke yēna pōd ya motē, o swanetše go tsoša ka boswa. O ya bōna, ke yēna yo we a swanetšego go dula gōdimu ga komana. Ke yēna yo we a swanetšego go khōta manaka a dipula. Mohu mo a tha mo laēla, a ka the ke a khōna go khōta manaka a dipula. O tšhaba gore a ka boys a rwele bolopē. Bolopē ke boame. Ke rafa nosi, motšhitšhi wa yōna wa khomoga wa nthakiša. Ke rwele boame ka mmele waka. Le yēna o swanetše go gafa.

5297

Temana ya 8: Mošata.

11142 Motē wa mošata. Ke motē o mogolo go feta metē ka moka ya mo nageng. Motē ke legora le we le ilego la dira ke monna wa ngaka. Ka gare ga ōna, go agiwa dinto. Le tšona di no bitšwa motē ka gobane di ka gare ga motē. Motē o ka gola bjang le bjang, ge legora la ōna le le thii, e no ba motē. Khanthe ga go ka ba magora, e ta ba metē. Re hwetšana dilo tše ka gare ga motē:- Maforo, lešaka la dikhomo, la dipudi, dinto, dithiba, khoro, mašala, diletege le dibjana.

11143 Butšwa bja khoši ke molomo, maoto a khōbē ke meti. Khoro ya mošata e na le maforo a go betiwa. Dintheng tša ōna, gona le mehuta ka moka ya dipōlōfōlō tša go betiwa le dinonyane ka mehuta ya tšona. Leforo la tou le swanetše go feta maforo ka moka, ke gore ke yōna khoši ya maforo ka moka. Ka budikēla tšatšhi khoro e agilwe ka merako. Merako ke thelo tha go agiwa ka matapa.

5298

Khaufsi le merako ka theko ya boḥaba-tšatši ba gotša mollō.
 Ke gona khorong ya banna. Dinto di ka bodikēla-tšatši. Lešake
 la dikhomo le la dipudi di agilwē ke mafuri kholē-nyana le mote.
 Dithiba di ka mafuri a dinto. Mašala a-giwe khaufsi le dithiba.
 Diletese le tšona di diriwa ke mafuri a dithiba.

11144 Modirō wa go aga mote wa mošata, o aga ke batho. Mošata
 tala ga e tene, go tēna lehu fēla. Bo nyaa morena a ba ṭhoke.
 Bonyarejē. Lentšau le bony'a ke la dikwēro. Bona ba re tama
 khoši. Bjale ga gona le modirō, o wa ba šupa, ke moka ba šoma.
 Moputso wa bona ke tša goja. Basadi ba ta tšā tša goje khorong.
 Ke moka ba ja tša goja. Go šibiwa ke nama. Ka morago ga mo we,
 ba kakolēla bjala ba anwa. Ge ba boēla mague a bona, ba boēla
 ba ēra. Nna ke tšo nwa khošing yaka. Ke bona bonyaa morena ba
 we ba thušago medirō ya mošata le bakhomana gammōgō le batseta.

11145 Mošata go a ṭhodiwa molato. Ge lekhotja le ka bōna yo
 mongwe phōšō, a ṭhe ke a dumēla molato wa gwe. A no nganga ka
 nte le lebaka, o wa temiwa. Moṭhomong ba mo fa le tšepē, a ba a
 khola khoro. Ge khoro e le e bote, e ṭhe na bjang gona ba ka no
 mo fa modirō o mongwe. Mafellō o ta dikwa gore di a baba, a
 romēla motho gore ke e pōna molato. O swaretšē go ntšha pudu ya
 go ṭhe temolla. Bjale o nyaka tša go lefe molato.

11146 Bogolo bja mote wa mošata. Dinto tša basadi ba khoši.
 Tša baratho ba khoši. Berwa ba bona le bona ba na le tša bona.
 Ba we ba thešigo ba tšeya basadi le bona ba na le tša bona.
 Dikharebe le tšona di na le tša tšona. Batseta le bona bana le
 tša bona. Khoši ke motho wa go tšeya basadi ba bantši bjale
 mosadi yo mongwe le yo mongwe o na le nto ya gwe. Tša ka gare
 ga mote di tēba ke yēna mong wa mote le bona bawe ba dulago ka
 gare ga mote. Ke khobotano ke ya mote, e le ōna wa mošata, o we
 o re go tšhikhidi wa re mafene.

11147 Re nyaka go bōna mote wa mošata ka tšhupō. Khoši Thekwai.
 Mote wa gwe o be o le nokeng ya therobeng. Noka e be go nwewa
 therobeng le morula. Matšibugo a morula a go-kha meṭi a be a le
 mabedi. A therobeng le ōna a le mabedi. Ka moka ga ōna a be a
 šoma. Meina a basadi ba khoši:- Maphefo, Mapholo, Ditšhila

Mokhati, Maponye, Mampuru, Makoši, Thobêla, Madirê, Moj'afê

5300 Masenkele le Madimabe. Yêna morena ka noši, o na le lesome la dinto le dinto tše pedi.

11148 Maina a baratho:- Moksaile, Tšone, Thepalo le Maleopeng.

Le bona ba na le tša bona dinto. Basadi ba Moksaile:-

Makhatako le Mpheso. Ba Tšone goba Maboi: Mapule. Wa Thepalo:-

Mosetha. Wa maleopeng:- Ngwana-Mokhwatse. Motsete wa khoši

Masete. Le yêna a be a dula ka gare ga motje wa mošata. Yêna a

be a na le basadi ba ba bedi. Maina a bona ke a:- Magabollê le

Mamohube. Pôpêla le yêna a be a dula ka ga motje wa mošata

basadi:- Mathageng le Mathenhoko. Bjale dinto ka moka mo

diphathagana le tša morena, re hwetšana masome a mabedi a nago le

nto. Ka nte le ditatendi. Thuri ya nthe e lla le mothegare.

11149 Nto e kholo e rwala tše dintši. Mo re bolabola ka khoro.

Khoro e na le dibjana: Mogopo, dikhamêlô, meropa, thefoka, lerumu,

molamo le nkumšeng. Dilo tše ka mokadi dula ka lapeng la nto e

kholo. Ka moka ke tša khoro. Papago tšona ka moka ke komana,

ka gobane e lifilwe ke madi a motho. Mmeti wa komana o bêtja lehu

la gwe. Go swanetše go bêtja motho yo a dulago khole. Mo ba e

tiya a theke a e kwa. Ge e le wa khaufsi, tšatši le ba e tiyago

5301 ke moka o wa hwa. Dithapô tše tša ka gôdimu, a gona motho yo a

ka di tšeyago, di lebane yêna moja-lefa. Le ge khoši e ka hwa ka

bolwetši bja go beufiša. Ge a diyo thôma go tšera ke bolwetši bja

go beufiša ke moka bamo ntšha ka moteng, ba yo mo agêla lekuba ka

mafuri. Masno bare basadi le banna ba motje ba ka mokhumiša.

Ka nte le maano bolwetši a bo kwane le makhoma.

11150 Mošata ba tiya koma. Koma ya banna ke ya lefokeng.

Mašoboro le mathumaša ba swanetše go thuba khorong ya mošata.

Ba šupa khoši gore ba gudile ba nyaka go bolla. Ba swanetše go

šupiwe modirô wa go aga nto. Ba swanetše go e aga, go šupa gore

ke nnete ke banna. Ka morago ga mo we ke moka o wa ba ntšha.

Medirô ya bona mo ba le morotong ke go rina diphate tša dinto le

go loga dišego le go tsoma. Mediro e we ka moka ba šomêla khoši.

11151 Koma ya basadi e bolla ka gae. Basadi a ba khone go aga

dinto ka baka le we koma ya bone a ya swanêla go bolla thageng ka

la gore bana ba ka bolaya ke phefô. Ba noya ba dula lefokeng beke tše pedi, ke moka ba boya ka gae. Bo papago bale ba swanetše go ba agêla dintwana tša bona moteng wa mošata.

5302 Motswadi yo mongwe le yo mongwe, o khetha lapa le we moredi wa gwe a swanetšego go dula ga lona. Dintwana tše we di agiwa khaufsi le lapa le we ba dulago go lona.

11152 Medirô ya bale. Bona medirô ya bona ke e:- Golema mašemo a basadi ba khoši le a baratho ba khoši gammôgô le a batseta. Le modirô wa go thagola mašemo e thale wa bona. Go roba go ta šala go roba beng ba mašemo bona ba alugilê. Bona ba roba mabêlê e tšhemo ya khoši le ya mohumagadi. Ke moka go bona go fedile. Dintwana tše la ba go ba ba dula go tšona, ke moka di ana basadi ba mošate. Le tšona ke moka di gudišitše motje wa mošate.

11153 Modiši wa motje e be e le tawêlê. Lentšau le tawêlê le šupa rena ba ga Mothabê. Ka buntši botawêlê. Bjale ke mang yo we a ka tebago gore tawêlê ba bolang. Buntši bja batho ba goola gore ke rena ba ga Mothabê. Aowe, a go bjale, tawêlê ke leina la tšhwere. Tšhwene e we ke lešele. Lešele ke gore manoši. E thepela e noši ka gobane e tšwele mo thapeng. Bjale yôna e be e le thuri. A e khone go lebella motho maleba, e mo lebellêla ka le hwafeng. Ke gore e iramiša thôgô, ya e miša leoto la pele, ya go lebella. Ge le ka lebana ka mathô e ya go tholla. Ka morago o ta o kwa ba re mokete o rwele ke phiri. Tawêlê e be e le modiši wa motje wa morena Thekwai. Ba burdi le bona e be ba diša ke yôna. Ka nnete moteng wa mošata bošego a o thepele, go thepela yêna mong.

5303 11154 Dipona le di bêtwa tše dingwe. Dipona tša khale e be e le mafika. Dipona tša methare e be e le dikote. O we ba hwetšana makale (dithabi) tša ôna di le tharo di šimuga felo ka go thii, e be o ribiwa ke moka ba yo dira thenona. Kudu e be go dudiwa gôdimu ga matsos. Mogopo banna ba jêla nama ga ôna. Legono nka le thii. Ka buntši ke megono. Ditelo ke bo ngwanabo megono fêla tšona ba tsolêla maušwa ka gare ga tšona.

11155 Mošate wa khale. Bogolo-golo batho be be ba tha gašane le naga ka baka la go tšhaba manono. Ba be ba nyeka dudu go dula khaufsi le dithaba. Ba khetha mo we ba bônago gore go bifilê ke moka ba aga nthe. Motje wa mošata o swanetše go baka gare.

5304

Bakhomana, batseta, balata le mantona ba dula ka matheko. Dira e di hule mothe gare, di hula bošego. Ga gešu dibô tša gona e be e le lethako le le ngwapa-nkwe. Maforo a be a no ba ma thii. Bona berg ba tebana. Thefu tha go tswalla thebô e be e le lethako le lengwapa-nkwe. Ba be ba bula ka khakhangwa. Motho wa mafellô, o re go têna, ke moka ba toša dikhakhangwa.

11156 Komana e a lla moteng wa mošata. Komana ke thelo tha ka mošata fêla. Ntona le ge e ke gola bjang le bjang a ya swanêla go ba le komana. Meropa ba e tiya mo ba sebêtha-mosebêtho. Le ge ba bina malopô ba tiya yôna. Komana e teiwa fêla ge ba bundi ba boga komana. Thello tha khoši, the ndiwa ka komana. Peu le yôna ba ntšha ka yôna. Molomong wa ngwaga o moswa ba e tiya. Ke ôna mabake a we ba tiyago komana. A ba fo e tiya fêla.

5305

11157 Diolo di a sibiwa. Di sibiwa ka mabanyana. ke gore ge letsufi le thôma go tswara. Mosibi wa thona, o wa siba, a goma a dula. The ta goma tha thula matho gaê, ke moka a siba la bubedi. Go fedile a ka toga a ya gae. Ge a fitha thebong, ore, a ke thepele bošego ke etetša tou. Ke moka ba mmulêla. Ge e no ba motho f'ela, a ka theke a bolabola ka mokhwa o we. Motho wa mohutsa o we a ba na taba raê. Ge ba ka okwa go lla ditheko tša marumu ba teba ga boje gore ke mapono. Mokhoši o wa lla gare ga bošego. Bo mathelaledi ba gona, ke moka ba ba khokološetša bona. A gona mokhwa o we ba ka o dirago, ba swanetše go tšhaba, ka gobane ba ka ba fetša ka matapa.

11158 Komana e ra le nto ya yôna. Bo malešapanane le the kokoi le tšona di bulukiwa ka ntong ya komana. Dilo tše we ka moka di šille ke bahu. Ke dilo tša ka mošata. Bo malešapanane le kokoi a še dilo tše di no dulago di lla. Di na le mabaka a tšona. Ke dilo tša badimu. Kokoi ke koma ya go bolotša bale. Bale ke bannyana. (Banenyana.) Le ga go le bjale, e bolotša bale, e bušwa ke banna. Basadi a ba ba tamele. E nyaka kudu go rufiwa. Ngwale yo mongwe le yo mongwe, o swanetše go ta a tswere dilo tše:- Bothata, modupa-ditšhwene le mênô-a-batho. Le ba bagolo the ya ba fidiša. Bona ba swanetše go the rufa ka meti-mathapêla goba the we a the tswerego.

- 11159 Bothata, moduna-ditšhwene, mênô-a-bathoka le meti-mathapêla. Di tšwa borwa di maeke, di re kapa a ba leme, go leme dipholo, dipholo ba e ra batho. Bothata ke dikhone. Lethata bothii. Mathata. Buntši. Di o riwa ke kokoi ke the dutung. Thedutu ke nto ya kokoi. The agiwa khaufai le mafiro. The agiwa ke banna ba naga. The šumiwa ke mabjala a dikhwele. Mabjala a we a diriwa ke bo mmago bale. Ke a tšatši le bale ba toga mphathong ba boya ka gee. The kokoi le thona the a goroga. Ba ta lala ba sebêtha bosêgo ka moka. Moduna-ditšhwene ke motšoko. Mênô-a-bathoka ke maheya. Meti-mathapêla ke bjala. Ke moka di rufô di lewa ke the mamathê le ba gobendi ba koma. Kapa go lema batho ka gobere maušwa a dipholo a ja ke bona.
- 11160 The mamathê ke mothaluši. (Toloki.) Thekokoi ke thelo tha go fidiša kudu. Mekhwa e we the tha e nyakego: Kapišano, dikomano le go tshela mollô. A e nyske mekhwa e we. Bagobendi le yêna the mamathe ke bona ba we ba botšago kokoi. Meropa e a thibiwa ke moka bale ba homela. Bale ba ba bedi ba yo êma modupa-legošong. Ba yo theletša morero wa yôna.
- 11161 The mamathê o ba thalošetša dipolabolo tša thôna. Nnênênêšê goriale ke the kokoi. Ngwale o a rabêla ka gore joo maologêlê. Bjale the thôma go bolabola. A ka di kwa dikwa nonyana ya mathomo le mogoši. Ge a di kwile ngwale o re, ke dikwile kwile nonyana ya mathomo le mogoši. Ge a dikwile the mamathê a bolabole. Ge a tha di kwa ke gona the mamathê a bolabolago. A gee, kokoi e ya batho, e re ke a toga, ke boêla medibeng a bo lesele le bokwena. Mokete o mpolailê, o thobegetšitše dithakori teng. O re koma ke yêna. A šale a bolotša bana ba gwe, nna mothekha wa nonyana ya mathomo le mogoši ke hulere.
- 11162 Mofidišwa o swaretše go rufa ke the we a nago na-thô. Ge kokoi e feletše ke gore nna ke hulere, ke moka e o'ele koša bagobendi ba go bella. The tšwa ke the ditung, the boêla medibeng a bo lesele le bokwena. Mofidišwa o swanetše go êma modupa legošong a re, the mamathê. The mamathê the taya. O ta the fa the we a tswerego. O swanetše go mmotša mo we a boyago.

Ke yêna yo we a swanetšego go gomiša the kokoi. A gee, ya boyago nkopetšai bo aana koma, o re ke a loba ke meti-mathapêla.
 11163 Thekoko the epella phukubje ya lla moletše la ga matala le faletše. The boêla ka the dutung. Ka gare ga the-dutu, the epelle e: Tša di lwago di a gathana, mmuta o gathane le mpja the-golong. Ka morago ga kopêlô e we, the a bolabola. Ke molaô wa gore bale ba êmê modupa-legošong. There waka molato ke rerilê.

5308 Ngwale o re ke go kwile kwile nonyana ya mathomo le mogoši. Ke moka thona the re koula. Ke moka ba koula, bale ba epela dikoša tša mosebêtho. Basebethi ba sebêta.

11164 Mathathana. Bale le bona ba fidišwa. Bale ke ba bundi, a ba na the we ba ka lobago kokoi. Ka moka ba swanetše go išwa mathathana. Ge gona le monna goba mosadi wa peelo o wa ba rula. O ntšha the we a lego na-thô ke moka a ba rola. Polabolo ke ene ya: A gee ya boyago lekane Mabja maramaga, mabjana madula ke dikhoši, o re ke a ba rola ka mênô a batho. Molato o fedile ke moka go epellwe tše di lwago di a gathana, mmuta o gathane le mpja thegolong.

11165 Ba ba boyago lekane mabje-maramaga, mabjana ma dula ke dikhoši ke ba fe. Go šetše go thalušitawe go thwe bo makholo wa dikhoši. Ke bona ba ga Pôpêla. Ke bona ba we ba boyago mabje-maramaga. Ke yêna Pôpêla molla-a tsakwe, mpja tšhweu ya bo lesiba. Mpja tšhweu la tha bokhôthô wa the iše mmala le naga. Bjale mo re têna khorong ya Banareng ba ga Mathô. Re hwetšana gore lesiba a le gona. Ka baka le: Maake ke makholo wa bona.

5309 A ba tebe go mo rêta. Thobetšana ke makholo wa bona. A ba tebe go mo rêta. Ba ga Mohale ke makholo wa bona. Ba ga Mangene le bona. Ba ga Sodi ba gumilê teleng ka gobane Meophampha a ka a dula the-poneng tha borena.

11166 Mathathana le mogoke. Go ngodilwê go re mošata ba tiya koma. Badikana le bale. Dikoma dipedi. Koma ya banna le ya basadi. Ya banna e bolla ga bedi. Mathômô ke badikana. La bo bedi ke bagwêra. Ka bo thii modikana. Ka bo thii mogwêra. Mogoke ke we banna. Ge ba bundi ba ilê ba nyatša, ba swanetše go išwa mogoke bošego. Mogoke ke gore ba yo kokobala ka gare ga

meti. Meti bošego a tonye empa mo le etšwa ka gare ga ōna, yo mongwe le mongwe o ta o kwa a letšanya mēnō. Mathathana ke ga basadi. Bale ba fediša ke thekokoi ba yo kokobala ka gare ga meti.

11167 Pōnagalo ya mote wa mošata. Mote o ke wa mošata. Re o bōna ka maforo a a nago le mefuta futa ya dilo tša go betiwe. The dutu tha kokoi le le-fago la bale. Khoro ya mošata ke e kholo kudu. Ba a-thola melato go yōna. Lebata le khoro ke le legolo. Badikana ba boga komana gona. Mosebētho ba sebēthe gona.

5310

Mašoko a basadi a diriwa gona. Dilo ka moka tše mabani le koma di diriwa gona. Mašoboro le mathumaša mo ba nyaka go bolla, ba bina gona. Mašoboro ke bathankana ba bagolo ba we ba nyakago go bolla. Mathumaša ke bannyana le bona ba gudilē ba nyaka go bolla.

11168 Thaba le bothōla. Thaba ke ngwana wa go tšwa a rwele ke mmagwe ka mothipō, mo a e ta bogadi. O bitšaiwa thaba ka baka la gore madi a gwe a tibiwi. Ngwana wemohuta o we mo a hwilē a tene badimu a ba bogadi bja 'magwe. Ba no bōna mothabana o mongwe ba mmeya gona. Bothōla ke bja mašoboro le mathumaša. Lešoboro mo le ka robala le le thumaša, le mo imiša, ke bjōna bothōla. Ba re nta ya monopō a e tswale ngwana.

11169 Bothōla bjo we a bo nyakege. Ge ba ka phakiša ba lemoga, ba swanetše go mo fa dithare tša go ntšha mpa. Ge ba ka mo lemoga mpa e le e kholo, go na ba šitwa go e ntšha ka gobane ba ka mmolaya. Ngwana wa le thumaša ke mafella ntong. O diyo re go bēlēga ke moka ba napa ba sopa. Lešoboro a le fiwi molato. Ge le ka imiša mosadi wago, ke moka o hwe natšo. O the ke wa bōna tholwana boreledi, teng ga yōna go a babe. Tšatši le ngwana a belegiwago ke mafella ntong.

5311

11170 Mote wa mošata o na le ditatendi. Dikhoro tše dikholo tša mo nageng ya gešu ditharo. Ge re bala le khoro ya mošata di nnē. Go ngodilwē go thwe, baratho ba khoši ba agilē ka matheko a dinto tša mogolo wa bona. Maina a dikhoro tše we tharo ke a:- Mašumu, Pōpēla le Masete. Pōpēla ke makholo wa dikhoši. O swanetše go aga la gwe le gore kholēnyana. Mašumu le yēna o wa ga la gwe khaufai le mote wa mošata. Masete ke morumiwa, yēna

o dula ka gare ga mote wa mošata. Ge ba nyaka go mo roma ba mo hwetšane ka bo khaufsi.

5312 11171 Mete ya bakhale, e be e tha dula ka go pelakana. Ba khetha mmoto ke moka ba aga mete ya bona. Mantona le bona ba aga ya bona mebotwaneng ya ka matheko ga mote wa mošata. Ke bona ba we ba ta thabêlago khoši mokhoši ge dira di têna. The tšhoga go tšhoga maeba, ge e le maeba-rupi a tšhoga a bone. Mantona ke di thapetšî, ba thapetšitše dira mo di têna nageng. Ba ta bôna bjang gore ke dira. Tšîê e fofa ka lethepe. Ge ba ka bôna mollô o bônala mo-laleng, ke dira. Ka gobane molaleng a gona mote.

11172 Mašemo a khoši, a bitšîwa meota. Ka bothi ke m'ota. A limiwi ke khoši goba basadi ba gwe. Aowa a limiwa ke batho ba naga. Ntona e ngwe le e ngwe e dutšî mmotong wa yôna. Yo mongwe le yo mongwe o na le batho ba gwe. Le ditemô tša bona le tšona di bjale. Ge ba bakana methela ya mašemo, ke yôna ntona ya temô e we e swanetšego go ba lamolanya. Bjale temong e ngwe le engwe gona le m'ota. O limiwa ke bona batho ba ntona e we. Le go thagola gammôgô le go buna gobuna bona. Ge ba feditšê go buna ba a fola. Bjale ke mabêlê, a rwadiwa, a lšîwa mošata. Ke meota ya khoši ba no lema f'ela a ba lifiwi ka thelo. Bona ba no hwetšana dikopjane.

5313 11173 Mašala le diletese, ke modirô wa banna. Le bona medirô e we ba no e šoma f'ela a ba hwetšane muputso. Mašala a-giwa ka moteng. Gona le a mangwe a we agiwago mašemong. O na a bitsiwa marala. Ke le thii lerale. Ke a we ba bunago mabêlê ba beya gôdimu ga ôna. Ona ba no a dira bjale ka borala. Borala ke bja ka nteng mo we ba bolokago dišê le dibjana tšê dingwe. Borala nke bo thii. Ka buntšî ke marala. Leina le lengwe la lešala, ke letolo. Ka buntšî ke matolo. Matolo ke mašala bjale mo ba a botile ke gona ba bitšî matolo.

11174 Mabêlê a we a meota a laudiwa ke khoši. Basadi ba khoši gammôgo le mohumagadi ba na le a bona mašemo. Mosadi yo mongwe le yo mongwe o laola mabêlê a tšhemo ya gwe. Mabêlê a meota a thuša basadi ba khoši lebaka la tsala. Mašoboro le mathumaša mo ba tuba, ka lebaka le lengwe ba ba apêla. Ke gore ba ba

ntšhetša bona beng ba the kapêla. Ke lebaka la mo khoši e ba
 filê modirô. Bahudi ba koša ya kiba ba ja ôna. Bahudi ba tšwa
 nageng e ngwe ba yo hula nageng e ngwe. Ge ba ilê ba hula ka
 mošata ba ta ba ntšhetša ôna, ba the kapêla. Bahudi ba thepele
 le dikharebe tša go ba apêla. Kiba e we e biniwa gona khorong ya
 mošata.

5314 11175 Bahudi ba koša ba thabêlwa khomo. Ba thôma ka go dumediša.
 Re nyaka go tilo hula mo we. Khoši e we ba khopêlago go hula go
 yôna, ge e ka dumêla, gona bahudi ba swanetše go hula. Tšatše le
 we ba yo hulago ka lona, a ba ba botše. Ba ta fitha ba dula
 khole-nyana le mote wa mošata. Ba robadi ba robala. Le bona
 ba mote ba ta etiša ba ba ba robala. Ge ba o kwe gore ka moka ba
 robetše ke moka bahudi ba têna ka khoro. Ba mote ba ta tsoša ke
 ketso le go lla ga meropa gammôgô le dinaka. Ba swanetše go bina
 beke ka moka ga yôna. Khoši e ba thabêla khomo.

11176 Lethakori le thebego. Bahudi ba kiba a ba no tšwa ba le
 ka lefokeng aowa, ba tšwile ba le khorong ya khoši ya bona.
 Malokwane wa kiba o tšwile a le gona mošata. Malokwane ke
 moêta-pele wa bona. Ke yêna molaudi wa bona. Khomo o ba filê
 ke ya bona. Ba swanetše go ntšha lethakori le lethakošana ba di
 fê mong wa khomo. Nama ka moka ke ya bona. Ge ba speilê thôgô
 ba ntšha mothagare le le leme ba fa khoši. Mokhona le letaogo la
 yôna di a rwadiwa. Ke thebego ba yo bega khoši ya bora.

5315 11177 Matšatši a bo lehono mabêlê a meota a jiwe ke basadi ba
 khoši. Go limiwa ka dipholo. Meota le yôna e limiwa ka tšona.
 Balimi a ba hwetšane mooutso. Khoro e gona empa a e bjale ka
 khoro ya khale. Maforo ôna a gona a go tswantšha gore ke mošata.
 Dikhoši tša matšatši a ke bo the jêla ntong. Khorong ba no ya
 mo bayo athola melato. Lekhota le swanetše go ja tša goja
 khorong. Lehono ba no athola, ke moka ba palakana. Yo mongwe
 le yo mongwe o ja mothopaneng wa gwe.

11178 Moja e utiwa ka lešapô. Batho a ba tweele mošata ka baka
 la gore khorong a gona mašapô. Ke thekhowa, tša goja ba jêla
 gôdimu ga marala. (ditafola.) Moja e šitwa go šala mong wa yôna
 morago ka baka la gore a e kokone marapô. Ke mang yo we a ka
twaêlago go ya mošata. A gona ka gobane maata a batho o lewêla

ka dintong. Le bjona bjale go nwa ba maina. Khanthe mašata a gona ba maina. Motho yo mongwe le yo mongwe ke ngwana we khoši. Khoši a e na mong, ke ya motho yo mongwe le yo mongwe. Lehono ke khoši ya ba maina empa meota yōna le medirō e mongwe ba nyaka go dirēlwa.

5316

11179 Dikhoši tša khale ba be ba jēla khorong. Mosadi a be a hwetšana buima go tšhella monna wa gwe metāwarēlō. Metāwarēlō ke malapi a we ba thibago ka ōna mo ba bone khwedī. Ba be ba šitwa go ba tšhella ka beka le:- Tša goja e be be ija khorong. Ge khoši e na le 12 ya basadi, megopo ya bone e ta khorong. Motho mang le mang o swanetše go-ja. Lekhoša mo le feditše melato ditelē tša maušwa a khoši di ta khorong. Ka moka ga bone ga mmōgō le bathodiwa ba ja. Ge bjale bo le gona bo tšiswa khorong. Be fitiša tše goja ka bjōna. Mpha eutiwa ka letsogo. Bonyas morena ba ta dula ba le gona khorong. Ge ba rumiwa go dira medirō a ba lome ke m'ala. Go e kotolla ga motho ke go lumiwa ke masla.

11180 Diruiwa. Di hwetšwa ka di-tela tše:- Ditswalla khoro, dibego, diloba, ditefō tša mokhukhu, ditefō tša go taboga molaō, dimphō le manyalo a baredi. Ke tšona ditela tše we khoši e hwetšanago diruiwa. Ka moka ga tšona di ke fathe ga pušo ya gwe. O di laola ka molaō, diruiwa tša malana. Molaō wa tšona ke gore di laudiwa malapeng a bo tšona. Lapa a leji le'ngwe. Go bolwabolwa ka tša manyalo a baredi.

5317

11181 Diruiwa tšena: Tša go tšwalle khoro, ditefō tša mokhukhu, ditefō tša go taboga molaō le diloba ke tša khoro. Dibegō le dimphō tšona ke tša mohumagadi le khoši. Le tšona di a tšena mothapeng wa tša khoro. Ge khoši e ka hwa, ka moka ga tšona di ēma mmōgō. Ge mohumagadi a ka nyaretša pelaēlō gona di swanetše go boēla theko, tša khoro di ēmēlē go šele. Basadi ba monna a še ditšhwana, mosadi ke yēna mohumagadi. Ka lebaka le lengwe mphō e fiwa mohumagadi. Mphō e we o swanetše go e bega monna wa gwe. Monna le yēna mo a hwetšane, thebego goba mphō o swanetše go 'mega.

11182 Diruiwa tša diloba ke tša naga. Ge motho a loba o lobang. Lentšu le diloba ke ge motho a loba pula. Pula e lubiwa ka naka le tou goba khomo. Pula e ta na thelemō ka moka. Pula e na le manaka a yōna. Manaka a we ke di šiya ke bahu. Theloba ke ka

buthi. Ka le-baka le lengwe the a bolaiwa gona dipitšeng tša dipula. Mothomong the bolaiwa lebiteng la bahu. Ke ge ditacle di belaele. Mong the loba a the bolaiwi, bona beng ba ta nyaka the bona the we ba swanetšego go the iša badimung goba dipitšeng tša dipula. Gentši go nyakega, thelo the the nteo.

11183 Diruiwa tša go tswalla khoro, tša tabogō ya molaō le tša mokhukhu. Tše di ntšhiwa khorong, ka baka le we ke tša khoro. Mabapi le mokhukhu le tabogō ya molaō, diphidišo le maduma di ngodilwē ka mephecheng a ka morago mo go 11043. Bjale mo go ta ngwadiwa tša go-tswalla khoro. Modiše o imištše mosadi wa Mmoko.

5318 Moimiše o gana molato. Mong wa mosadi o iša molato khorong. Be khoro ba bona moimiši molato. Mogani o ketilē ke mantšu a banna, a e tumela molato. Ba mo lifiša ke dikhomo tše nnē. Molefēlwa o swanetše go-tswalla khoro ka khomo. O toga le dikhomo tše tharo. Khomo ya go tswalla khoro e a ruiwa goba e ya bolaiwa. Tše ka moka di neelong ya khoši.

11184 The ruiwa the molato a the ruiwi. Ke polabolo ya baji. Polabolo e na ba e tištše e ke ke molaō. Khanthe mo o nyaka go ruwa o no ruwa. Kwalagalo ya go the the ruwē, ke gore mong wa thōna o ta no dula a the bōna. Ka pono e we ya gwe, veelo ya gwe e ta baba. Ka morago boloi bo a tēna. Le go tšhaba leepona la gore o huma ka dilo tša melato. Khoši mo e nyaka go ruwa the gotswalla khoro, o ntšha pudi a fa lekhota. Ke ya mangangathaa a banna.

11185 Diruiwa tša manyalo wa baredi ba khoši. Lapa le lengwe le lengwe le na le bana. Mosadi o bēlēga bana ba bathankana le bannyana. Bana ba bannyana ba nyadiwa. Monyalo o ka řiřha wa ēma ka šakeng wa tswalla ge dikhaitšedi tša monyadiwa e thale ba ba nnyana. Di tswalla lone lapa le la le bo monyadiwa. Di laola ke yēna khoši ka gona leneng la bo monyadiwa. Moje-lefa wa lefa la lapa ke ngwana wa lapa le we wa maetšibulo. Ke yēna yo we a ta go šala a laola lefa ge vepagwe a hwilē. Lapa le lengwe le le lengwe le no ba bjale.

11186 Khoši e hwilē e šile mafa a a ka gōdimu. Phifallō e gona le bjale bja go toša thetšhile. Ga gona morērō o we ba swanetšego go rera. Ka letšatši le go toša thetšhila ke go toniwa

ga di^hhapô tša go šiya ke mohu. Ka letšatši la thobošo, ke lona le le-golo le we go re-riwago merêrô ka moka. Morêrô wa moja-lefa morêrô wa mo^hthahu, wa dikoloto tša mohu le we dikadimô. Le morêrô wa go beula bathologadi. Khomo ya go thoboša bana ba mohu, e reriwa ke lona letšatši le. Le ge ba ka theke ba e thaba ka lona. Gantši ba tsoga ba e thaba ka moswana.

5320

11187 Go šuniwa ga khoši e ntswa. Ke moragô ga mo ba šunile khoši e ntswa, ke moka ba nyaka go ta bône mo^hthahu wa mohu. Ba šupa moja-lefa mo^hthahu wa khoro. Manyalo a baredi ba mohu a ba khwathe, ka gobane a na le malapa a ôna. Ba boêla ba yo dula. Bjale mo^hthahu wa go šiya ke mohu re o bone. Ba we ba ilego ba a-dima dilo tša mohu ba di buiše. Ba we ba šitago go di buiša, di ta reriwa ke yêna morena yo. Le ba we mohu a go šiya a kolotilê dilo tša bona, ba swanetše go rêra yôna khoši e ntswa e. Go fedile bjale khoši e ntswa le e bone. Bjale ba ya go beula bathologadi.

11188 Peudi, dipeudi tša bathologadi,. Ba we ba swanetšego go beula bathologadi dipeudi ke baratho ba khoši. Ke yôna khoši e la ya go hwa. Le barwa ba mohu. Peelo e ja the ratwê. Motswala wa motho ke peelo. Ge mo^hthologadi a the nyake monna yo we a mmeulago o wa gena. Ga gona molato, yêna mong o ta šupa yo a mo ratago. Barwa ba mohu ba beula basadi ba baswa. Ba ba godilego ba beula ke baratho ba mohu. Go beulana mo we ga bona ke yôna khethano ya bona. Bjale go fedile ba thôma go nwa mabjale.

5321

11189 Di^hta a di fapane di etše mo di ya goja. Bathologadi ba beudiwa ka dilo bjale le bona ba swanetše go ntšha mabjale ba fe ba beudi. Mmedi yo mongwe le yo mongwe o swanetše go êmêla ke pitša ya bjala. Mabjale a a šetšego ge ba ntšha dipitša tša ba beudi, bo rekišwa. Ke naleng. Naleng ke go rekišwa ga bjala. Ka mabêlê ba rêka le ka dikhogo. The we o nago nathô o wa reka. Go nwewa bjala a gona le baka. Ka lona letšatši le we la thobošo, bathologadi ba yo thôma go robala le banna ba le ba go ba beula. Ka moswana ba tsoga ba thaba khomo ya go thoboša bana ba mohu.

11190 Moleš wa khoši e ntswa mabapi le basadi ba mohu. Lefa ka moka ke la khoši e ntswa. Go bolwabolwa ka lefa la khoro, kante le la manyalo a baredi ba mohu. Basadi ba le ba mohu paogwe, ba

khethile banna ba we ba swanetšego go dula le bona. Le yêna mo a nyaka o wa khêtha. Le ge dipôô tša go dula le bathologadi di le gona, molaô ke wa khoši e we ntswa ka gobane ke yêna mong wa mote. Basadi ba tšeiwa ka dikhomo ka baka le we ba temegile go dula magadi a bona. Le yêna khoši e ntswa a e na maata a go ba raka. Bogoši ke batho ka ntê le bona bogoši a bo gona.

11191 Mothologadi a thibelwe the-fate. Ke nyenô ya bagologolo. Basadi ke dinôga. Ge o ka bôna yo mongwe a menekana, menekano ya gwe e le ya go nyaka go tšwa ka gare ga mote. Khoši e we ntswa e ka no nyaka mabaka a gotšwa ga gwe. Ge a tha nyake go mmotša, a gona taba, o swanetše go mo lokolla. Mosadi wa dipodu o khantšhe morwa wa gwe. O dirêla gore o ta ya a mo agêla nto.

5322 Morena a swanela go ba raka, ke bona ba we ba swanetšego go e thaka ka noši. Ge a ka diyo ba raka, ke moswana ba ta mmolaya. Ke mo we barego, wa raba dimu ka moswana le ja wena.

11192 Tšhegêlê ya moja-lefa basading ba mohu papagwe. Ge gona phôšô, ge khoši e ntswa e šegêla basadi ba go šiya ke mohu papagwe. Ge a ba šegetše, ke gore o dutši tulong ya mohu. Malapa a bona o swanetše go a laola bjale ka mohu. Matšo a manyalo a baredi ba bona o wa laola. Ge nto e we e na le moja-lefa wa yêna, gona o swanetše go laola a dutši a teba mong wa lefa. Mo we a laolago a tha lebelles morago ke lapa la bana ba bannyana fêla. Le ga go le bjale o swanetše go di laolêla ka gona lapeng la bo tšona. Le ge e ka thabiwa, e swanetše go rorêlwa ka gona. Ke ôna molaô wa dikhomo tša malapa.

11193 Go aparetše mafa a malapa ke go aroga molaong. Re a teba gore motho a ka aparetše mafa ka moka a go šiya ke mohu papagwe, a gona motho yo a ka mo lwentšhago. Le ôna mafa a malapa ka gobane beng ba malapa ba tile ka dikhomo. Bjale taba e e tšhabiwago, ke boloi. Ka gobane beng ba tšona ba ta belaêla.

5323 Ka pelaêlô e we ya bona boloi bo ya têna. Thôgô ke tšhemo ba thagolêla. Wa ba wa tala o wa tala, wa ba wa tšhego o hwa nayo. Wa theke wa fula tounge ka botelele.

11194 Dithapô tše khethegilego: Thefoka, lerumu, molamo, magagane, komana le merona. Dithapo tše ka moka ga tšona a di tšeiwi ke motho yo mongwe. Le yêna khadi e kholo e ka the ke

ya di tšeya. Ka moka ga tšona ke di šiya ke bahu. Ke dilo tša badimu. Khoši e a hwa, tša šala di šumiša ke khoši e ntwa. Le yēna o ta hwa a di šiya, yo moswa a šala a di šumiša. Ke yōna pōnagelō ya gore motho yo la ke khoši ka gobane dilo tša badimu ka moka di naē. Le ge pakano ya bogoši e ka ba gona, fēla yo we a tago dula theponeng the borena, o swanetše go tšeya dithapō tše we tša badimu.

11195 Lerumu, molamo, magagane le merona. Dithapō tše di na le monna yo mongwe le yo mongwe. Le yēna monna yo we mo a hwile, di šala le moja-lefa. Le yēna a hwa di šala le yo moswa. Le tšona ke tša badimu ba gabō. Dithapō tše thefoka le komana ke dilo tša ka mošata fēla. Ntona e ka gola bjang le bjang a ka theke a di hwetšena. Thefoka a the boniwi ka metha. Ke thelo tha go dula ka ntong ya komana. The ntšhiwa ge go fukiwa marumu a ntwā. Ke moragō ga mo ba fukile, khadi ya the tswara, ya the emišetše gōdimu a ēta dira pele. Ge ba e tšwa ka maforo, o wa ba gomēla. The boēla ka ntong. Tšatši le khoši e thabile gona le magoto, o wa the ntšha a khana ka thono khorong. Tša komana di šetše di thalušitšwe ka maphepheng a ka morago.

5324

11196 Lerumu, magagane le meropa ke dilo tša badimu. Lerumu le we le godišwago ke le we le kilego la bolaya tšhwene. Tšhwene ke motho. Ba mmolaya ge ba ilē ntweng. Le swanetše go gudišwa. Le bile le na le modirō wa go alafa. Le alafa mokolo. Magagane ba bini ba dikoša tša badimu ba o nyaka kudu. A še bona ke memōya ya badimu. Mpheng magagane the lēpē tha bo papē ke tšamē ke hula ka thōna. Le badimung ke ta ya ka thōna. Meropa ke ya go tiwa mo go biniwa dikoša tša badimu le mašoko le tše dingwe tše bjale ka diopadi tša bannyana.

11197 Manaka a pula le ōna ke a badimu. A še dilo tša ka mošata fēla le baroka pula ba gona. Motho fēla a ka ba naō. Manaka a we mong wa ōna ke yēna moja-lefa. Le yēna o wa tswarēla mo a laetšwe. Mo a tha laēlwa a swanēla go a tswarēla. Ka baka le we moratho a ka no khōna go a šumiša mogolo a dutši a le gona. Thelemō the the ngwe le the thengwe a fukiwa. Ge a khumilē a khomollwa ka nku e ntso. Nku e ntso ke motho. Taba e ya go

5325

šumiša dilo tše tša badimu, a še tabanyana ke taba e kholo ka gobane di na le kotše. Ge di the go lebana di ya go gobatša.

11198 Dithapō tše dingwe ke tše:- Dikotse, naka la tou, le tšhalete. Le tšona e thale tša moja-lefa. Le tšona ke di šiya ke bahu. Lerumu le kotse ke dithabani tša monna. Kotse ke ya go phema digale. Naka la tou ke oheko ya mote. Di beiwa ka mo we khoši a robalago. Di thōkōmela ke yēna khoši ka noši.

11199 Tšhalete. Yōna le bitšo la yōna ke lefe. Leina ke tšhalete. Mong wa yōna o hwilē bjale keng. Ka gobane dibjana le merumu le tše dingwe di bitšwa dithapō. Diruiwa di bitšwa mothahu. Tšhalete boēmō bja yōna ke thethapō ka baka la gore a e lewe. Go lewa ga yōna ke go rēka dijō. Dijō tše we ke tšona tše we di lewago. Ge dijō di the gona, o ka no hwa, o e tswere ka diata. E no ba bjale ka dithapō, ka gobane le tšona o ka di rekiša wa hwetšana tšhalete. Ka moragō ga mo we wa reka mothahu.

5326 Mothahu re diyo thahuna, a re tšame re nyaka tha go ēma le gatong la ōna. Pōkōlō le mpja ke dithapō ka baka la gore a di lewe. Ge o nyaka tha go ēma le gatong la tšona, o wa rekiša. Ke gona o ta go hwetšana mothahu.

11200 Megōga le dibete. Megōga le dibete tše tšona diruiwa tša go the lewē. Ke tšona dithapō tša diruiwa. Bjale tšhalete a e lathiwi le go hwa a e hwe. Gapē e na le mehuta e mmedi, ke ya ditshipi le ya diphēphē. Ya diphēphē ya swa e fetoga molora. Thellō the the ruiwa re lla re ija. Molora wa mollō o falatšwa mokhobeng. Le ōna molora o la wa tšhalete o falatšitšwe. Go šetše thellō fela go mong wa yōna. Dipudi tša ga Lethabaka di ilē tša swela ka gare ga lešaka. Batho a ba hwe ka moka, tše di nngwe di llē tša tšwa tša tšhaba. Ba ilē ba lla ba ija.

11201 Mamoratwē le mamonyadiwe. Basadi a ba lili go tala, bo mamonyadiwē ba gona. Ke ba we ba tha ratiwigo. Mamoratwē ke yo we a ratiwago. Khoši ke motho le yēna. Ke yo mogolo ka baka la gore o gudišitšwē. O na le basadi ba bantši, gare ga bona mamoratwē o gona. Ke yēna yo we a felago a bitšwa a tēna ka ntong e we a dulago. Mōya wa gwe o gōdimu ga gwe. O khōlwa kudu gore a ka the ke a mmolaya ka baka la go ratiwa ga gwe. Ke yēna

yo we a feelago le go diila n_{to} ya khoš_i. Bo mamonyadiwê a ba tene, ka baka la gore môya wa gwe o re ba ka mpolaya. Lerato ke thelô the thegolo kudu. O ta ba a mo šupa le mo we a go ba a the tswanêla go mo šupa.

11202 Dišego tša tšhalete ke lebita. Makhowa ba tile mo lefatheng la gešu, ba tšwa le dilo ka buntš_i. Thelo the thegolo the we ba tšwago nathô ke tšhalete. Ke nte le yôna, a še wena motho. Tela ya talo le leso ya go boloka yôna, ke go e êpêla fathe. Ge a ka hwa a the šupa motho ke moka e lobilê. Bašadi ba ta šala ba rulana ka dithôgô. Mafellô ba ta ba ba tšwa ba ya ngakeng. Ke yôna e we e ta yago ya ba lamolanya. Gantš_i mamoratwê o swanetše go šuwiwa.

11203 Thekwai o ilê a šupa Makoš_e lefa la tšhalete. Molaô o gapeletša khoš_i gore dilo ka moka a šupê mosadi wa n_{to} e kholo. Bjale wa n_{to} e kholo o ilê a hwa pele ga monna. N_{to} e kholo e wele bjale ke mang yo we a ka belaelago. Gareng ga dinto tša gwe ka moka, mamoratwê e be e le Makose. Ka tšatš_i le lengwe o ilê a mo šupa mo we a epetšego tšhalete.

5328 11204 Basadi ba matšatš_i a, a ba tšhabe dilo tša mohu. Morena yo we o ilê a thabêga a le ka ntong ya Mokhat_i. Ke yêna mosadi yo we a ngodilwego gore ke moloi, ka maphepheng a ka moragô. O ilê a thabêga letšatš_i ka letšatš_i la bobedi a napa a hwa. Mamoratwê o ilê a kwa gore mogwera mogolo o regêla go toga. O ilê a nekella a tšeya lefa a le iša ga gabô. Go ilê ge lebaka la go tibiša lehu la khoš_i le fi_{th}a, ya ba yêna o e rwele khale. Dithapô tša mohu di swanetše go khobakanyo gore di dule felô go th_ii. Dithapô ka moka di ilê tša bônala. Bjale ba nyaka tšhalete Basadi ka moka ba ilê ba re butšišang Makoš_i. Ba ilê ba mmutšiša. O ilê a re a e tebe. Ba ilê ba homola ka baka le gore ba thale thellong the mohu.

11205 Tale e ilê ya bekalla. Bathologedi ba rekiša dikhomo tša matšo a beredi ba bona. Yêna a ka a tswenyega. A toga a ya ga gabô, o boya letšhalete. Ke filê ke kheitšedi yaka. Ka tšatš_i le lengwe o wa boêla, o boya nayô. Ke moka ke modirô wa gwe go no f'ela a e ya a boya nayô. Kheitšedi ya gwe a be a na le basadi ba ba bedi. Yo mongwe o ilê a thala ka baka la

5329

tšhego. Lehono go a makatšša ge a khōna go f'epa lepa la
khaitšedi ya gwe. Goriale ke batho ge ba ngunanguna. Re ta di
ka moragō ga thellō.

11206 Makoše o ilê a tiya ke ngaka. Ka moragō ga thellō ba ilê
ba khobekanya bathologadi. Mke le re botšeng ka tšhalete ya go
šiya ke mohu. A gwa ka gwa ba le yo we a nyakago go bolabola
mnete. Rene re rekišitše.dikhomo tša matšo a bana ba rena ge re
bōna bana ba šitega. Ka gobane le a gana, re swanetše go tšama
re o kwa. Ba ilê ba dumellana le go tšama ba o kwa. Mokhati o
ilê a the pabješa, a tšhaba go teiwa ke ngaka ka baka la boloi bja
gwe. Aowe bolwetši ke modirō wa khotswane, ge nke ke nyaka ngaka
e ta mmolabola. Thepelang lo dire dipoba ka moswane re tšamê re
di bōna. Ba ilê ba palakana. Ba ilê ba tsoga ba e ya. Ngaka
e ilê ya tiya Makoše.

5330

11207 Dipolabolo tše ngaka tša go khodiša balaolwa. Le tile mo
ka baka la papano ya lena. Dilo tše we le fapanago ka tšona ke
di šiya ke mohu. Bakeng le lehu a le ta ka lona. Go na le
mosedi wa mmine noko le mo šilê gae. O tšhabile go ta ka baka la
gore ke yēna yo we a bolallego khoši. Tšhalete e we le fapanago
ka yōna, e tšere ke mosedi wa mmine nku. Ke yēna yo we a be go e
le mamoratwê. O ilê go e rwala a ya nayō ga gabō, ke mo we a e
bellego gona. O e ilê emos buntši bo thale gona. O ilê a tiya
mosedi ka letšhoba. O ilê ke a mo thakole, ba thibēla. O ilê a
no mmeula gore batho ba mmōnē. Ba bula difete ba gome.

11208 Ba ilê ba hwetšana masome a mathano a diponto le diponto tše
di phethago menwana mmedi. Mohu o hwilê a be a bolotše koma.
Koma ya bale ke gore bale ba be ba le ba ka 154. Bagwera 125.
Mmundi yo mongwe le yo mongwe o ntšhitše lesome la mašeleng.
Lesome le we ba ntšhago le bitšwa the thethe. Ka moka ge ba
bala ka matapa ba ilê ba hwetšana tšhalete e £139-10-0. Ba bala
ka mokhwa o, matapa a mabedi ke ponto. Matapa a we ke be bundi
ba ba bedi. Bjale ba ilê ba re a nyaretše masome a 81. O ilê
a re nna ke ilê. A ke re le monna wa ngaka o le butšitše. Ke
moka molato wa fela o e ta mo we.

11209 Meota ya khoši. Go thalušitšwe gore mašemo a khoši a
bitšwa meota. Mašemo a we a limiwa ke batho ba naga. Khale

- batho ba be ba tha tala kudu. Ka baka le we motho a be a lema ka bo ethatêlô. Le gone mašemo a nthe a be e tha gola. Ba be ba buduša mabêlê. Go be go the na motho yo a ka llago ka tšhemo.
- 5331 Meota ya mošata e be e no dula e le ya mošata. Bafalledi ba be ba fiwa thaga, ba rufula a bone mašemo. Ntona e nngwe le e nngwe e laola tšhemo e we e limiwago ke batho ba gwe. Mabêlê a ka rwadiwa a lšwa mošata goba a no boloka ke tšona dintona.
- 11210 Bo mmaka naga ba tilê bjale naga ke e nnyana. Bo mmaka naga ke makhwa. Ba tšamilê ba bopa diolwana kudu mesopaolo. Ke moka ba re ka mo ke naga yaka. Dikhomo tša tshela mesopolo di a tswariwa. Mmalô! Monna o dutšai nageng e kholo a le noši. Rena ba re kiteletšitše felô go thii. Tšhwene tsogo e tiêla ka ga gabô yôna. Batho ke dimati banna ba gešu, a ba minyagane. Meota ya khoši ba thuša ba we ba the nago naô. Bogoši ke batho, o ka lebella yago mpa lešaba le ta hwa.
- 11211 Matšatšing a bo lehora gone meota a e thale gone. Molato keng e the gone. Molato ke bo madikhone. Bo madikhone ba tilê ka buima. Ke bone bo mmaka naga. Khoro e a jêlwa. Ke nnete e e jêlwa. Bjale a e tha jêlwa ka gobane mašemo a khoši a filwê ba we ba thokago mašemo. Bo mmaka naga ba tilê ka buima, talo le leso re timegetše ke le bônê, re rulana ka dithôgô ka baka la go the bônê mo reyago. Molato ke letsufi. Khane ke letšatšai go thaba. Ke koša ya motsarami.
- 5332 11212 Dithapô tša meota. Dithapô ke di šiya ke bahu. Ge khoši e ka hwa ka moka mašemo a fiwa khoši e ntawa. Ke yêna yo we a ta go e laola. Tšhwene tsogo e tiêla ka ga gabô yôna. Theema the the bolabola mo go ka ba le pakišano ya buja-lefa. Batho a ba no êla bjale ka meti aowa, ba bangwe ba ta êma ke lebonong le lengwe. Ba la le bona ba ta êma ka kowa ga lela. Ba we ba ta ntšhago kubu bodibeng, ke bona ba we ba ta tšeyago thefoka. Ke bona ba we ba ta goratiwa ke khoši. Bona ba ka the ke ba hwetšana buima. The we ba belaêlago ba fiwa.
- 11213 Khoši e e na lehufa. Ntwa ya lwa e a fêla. Ke nnete ya f'ela e fedilê. Nyepô e re balwi ke ba ratani. Ge ba tha lwa ntwa e be e le manaba. Ie bona o awanetše go ba nyaka bjale ka

ba we ba go babe eme nae ka gobane le bona e thale ba gwe. Go

ba thalefa gona o swanetše go ba thalefa ka gobane e fedile

5333

molomong ka dip'elong tše bona e ya feela. Go thabana tša šaka ka le thii. Ke gore ke bona ba madi a boreneng.

11214 Molaō wa lefa wa Babina tu. Dinaga a di šetlane go

šetlana batho. O ke molaō wa mo nageng ya gešu. Ke šetše ke

ngodile ditela tše we khoši e hwetšanago lefa ka tšona. Bona ba

madi a boreneng ba ka dira dithopha tše pedi ka bakeng la

khanetšano ya moja-lefa. Dithopha tše pedi tšena, the thengwe

the tswanetše go katiwa. Lefa ka moka la go šiya ke mohu le

swanetše go ba la khoši e ntswa. Ga gone karogano e we ba ka

aroganago gōdimu ga lefa. Mokatiwa o ta no feta le lefa la lapa

la mmagwe. Mokati o ta feta le lefa ka moka la khero. Le

polabolo mabapi le lefa e ka the ke ya ba gona.

11215 Dinōō a di ba pedi ka šakeng. Ge di ka ba pedi, e nngwe

e ta roba lešaka. Go bolwabolwa ka batho. Go roba ga motho

lešaka ke go hwa. Mokatiwa o swanetše go tšwa ka gare ga mote.

Le bona ba la a go ba a eme nabo ba tšwa nae. Ba ta hwetšana

mmoto wa bona ba dula. A di lili go ya ka mebotu ke tša šaka ka

le thii. The we a tšwilego nathō ke dikhomo tše matšo a

5334

dikhaitšedi tše gwe. Khoši e ntswa a ka the ke a mo šala moragō ka lefa la lapa la mmagwe.

11216 Molaō wa mothahu wa mabêlê a meota. Le ōna ke wa moja-lefa,

ka gobane meota e lema ke thetšhaba. Modirō wa ōna ke go dira

mehuta ka moka ya mabjela a thellō the mohu. Le bone bandi ba

thellō ba ja ōna. Ge a ilê a šala, a šaletše moja-lefa. A

swanetše go no šumišwa ka mokhwa o no la mohu a go ba a šumiša ka

ōna. Ge e le gore go na le tala, basadi ba go šiya ke mohu

papagwe, ba swanetše go ntšhagana ka taēlō ya khoši e ntswa.

Mmago the baka bogoši e swanela go hwetšana moabê ka gobane o ta

ba a tšwile ka gare ga mote le bane ba gwe. Ke ōna molaō wa

mothahu.

11217 Meota e a thobošwa. Khoši e e leme ka noši mašemo a yōna,

go lema thetšhaba. Mong wa meota ke mang, mong wa yōna ke khoši.

Leina mo le ka ba gōdimu ga thelo, ke moka le ngodilwê. Ge mong

wa thelo the we a ka hwa, thelo the we the tswanetše go thobošwa.

5335

Wa bōna, monna o wa hwa a šiya basadi moueng, ba bitšilwa ba-thologadi. Ba swanetše go phelola dithogō tša bona. Ke yōna tšhupō ya gore ba hwetše ke monna. Phelolo a e šupi kudu, e šupa fēla gore ke bahwedi. Mong bathologadi o te ba bōna ka dithamo tša bona. Ba bo leloko la mohu ba no phelola fēla a ba apara dithamō.

11218 Meota e swanetše go thobošiwa ka gobane e be e le ya gwe. Gona le letšatši le khoši e ka šetelago ntona ya mmoto o mongwe, ge fithilē, a ka ya a bōna moota. Go no ba bjale mo a ka šiya kharebe e thale matsogo a batswadi. Leina go ngodilwē la mohu, ka baka le we, o swanetše go lla thello tha mohu monna wa gwe. Ke kharebe e šu a ke a totšana ditšhila le mohu. Meota le yōna e šu a ke a e kwiša bothoko. Ke gore e šu a ke a e lema ka matsogō a gwe. Ba thoboša meota ka go goga šaša la mokhelo gōdimu ga yōna. Kharebe e ntšha phogō. Ke yōna tšhupō ya gore o hwetše ke monna. Dithamō tša lehu a thamiwi ka tšona.

5336

11219 Di šiya ke mohu ka moka ga tšona di a fukiwa. Lešaka la dikhomo, la dipudi le la dipōkōlō a swanetše go fukiwa. Nto ya gwe le dithapō tša ka gare gammogō le mašala le yōna nto e we a hwetšego ka ga yōna le e we a ilego a tšwa ka ga yōna mo a išiwe lebiteng, di swanetše go fukiwa. Dipona tše a go ba a dula gōdimu ga tšona le tšona di a fukiwa. Khoro ya mošata e na le maforo. Maforo a we a tswandiwa, gwa phudiwa a maswa.

11220 Komana le manaka a dipula. Dilo tše ke tše dikholo, ka baka le we moalafi wa lehu a ka theke a khōna go di foka. Mphoko ōna o swanetše go ba gona gōdimu ga tšona. Di swanetše go fukiwa ke moja-lefa yo we a ilego a lašlwa. Ka moragō ga mo we di swanetše go thobošiwa ka nku goba khomo. Ba dira ka mokhwa o we ditaola di ilego tša ba botša ka ōna. Ke lona le tšatši le we ba ta napa ba bega badimu. Ba ba bega ka madi a thōna theruiwa the we the ilego tha bolaiwa. Le yēna o wa bigiwa. Ke gore yōna khoši e ntswa. Ke ōna molaō wa gona. Dilo ka moka di gafetšwe khoši e ntswa le badimu ba tebe yēna.

11221 Khoši e ntswa e dutši theponeng tha mohu papagwe. Dilo ka moka ba di gafetše yēna. Dilo tše bjale ke dithapō le methahu.

Dithapô go bolwabolwe ka tše dikholo. Mabapi le methahu ke ya gwe ka moka ga yôna kante le ya manyalo a baredi ba mohu.

Methahu ya manyalo e na le melapa a yôna le bo moja-lefa.

5337 11222 Khoši a še le tapa. Le lona o ka theke wa no hwetšana le no re kokonono a-o-wa, o ta hwetšana le na le a mangwe. Lona le godišwa fêla ka baka la go a feta. Bjale khoši le yôna e bjale. Matapa a we a nago ka fathe ga matapa a ka gôdimu ke letala ka baka la gore a dutši gôdimu ga ôna. Letapa le we legolo a le no dula le noši, aowa gona le ditatendi. Ge e le-bothi ka moka ke maboti. Legakabje, ka moka ke magakabje bjale bjale. Khoši le yôna ditatendi ke bona ba madi a boreneng. Ke bona ba we ba swanetšego go teba yo we e le go khoši e ntswa. Ke bona ba we ba swanetšego go mmeya theponeng tha borena. Ge gona le khanetšano ya mabapi le moja-lefa, ke bona ba we ba dirago diripa tše pedi.

11223 Ke bana ba komana boloto, bogoši ke go bopana. Ke ngwadilê ka matapa a ditatendi a we e lego bana ba komana. Bana ba komana ke bona banna ba boreneng. Ke bona ba we ba tebago tša ka gare ga mote wa mošata. Ke khôbôtano ke a mote, epêla a tiê maforo pholo go tšena tše dišibiri. Khoši ke khoši ka makale, batseta le bakhomana. A ka theke a no ba khoši a le noši, aowa o na le bathuši ba ba ke gôdimu. Molaô a o b'e ke yêna a le noši, aowa o beya le bona ba boreneng. Ke tšona dipôô tše dišibiri tše we di beyago melaô. Ke gore ke bakhelabje ba dithôgô tše ditšhweu (dipududu.)

5338 11224 Ngwana a the tebe boêmô bja gwe. Bana ba mošata ke ba bantši ba ya ka melapa a bo mmago bona. Yo we e tabago khoši ka moragô ga lehu la papagwe, o teba ke bona ba boreneng. Molaô a o dumele gore ngwana wa moja-lefa a butšiwê boêmô bja gwe. Mmago yêna a swanêla go mmotšê gammôgô le ba ga malome wa gwe. Molomong wa ngwaga o moswa ba lona e thale ba ba'nyana. Ba thoka di-thoka-mabu ke moka badimung a ba thaya ka baka la gore ke ba bagolo. Dithoka-mabu ke ge matewele a tha thôma go thoka. Bathankana a thoka a goma a apja. Ke moka ke monna ka gobane bošego o swanetše go lora a nemetše ditshadi.

5339

11225 Gwašē ke khošana. Ge ba le mphathong kelellō e ka ba gona empa e ka the be gona ka gobane mmundi a na masno. Lentšau le la gwaše le šupa khoši ya ka mphathong. Moja-lefa yo mogolo ke gwaše. Moratho wa gwe ke gwaše. Le ngwana wa mokhomana ke gwaše. O ya bōne, a le na bošmo bja nnete. Ke bakeng la bogwaše, ngwana a ka the ke a e khudiša ka lona. A ke e khudiša ka lona go thaka tša gwe.

11226 Thelošo ya lentšau la gwaše ka tšhupō. Basadi ba khoši ke ba: a, b, c, d. Bana ba ke baratho ba khoši:- 1,2,3. Bana ba a:- Puleng le Modišē ke bathanka ke ba nto e kholo. Ba nto ya B: Matsobane, Kodiše le Mogwaša. Ba nto ya C: Makofane, Ramapulana, Mkhwedišeng le Mmoko. D. ba ba bedi fēla. Bana ba baratho ba khoši. 1 bana bagwe: Pae, Motentane, Moerēkē, Morabudi, Maboganyane le Kobeng. Go lekane motho a ka fa tšhupō. Puleng, Matsobane, Makofane le ngwana wa (d) le Pae ba bolla mphathō ka o thii. Gwaše ya bona ke Puleng. Ba ka moragō gwaše ya bona ke Modišē. Ba ka moragō gwaše ya bona ke Mogwaše. Ba ka moragō ke Mmoko. Ba ka moragō ke Maboganyane. Ba ka moragō ke Kobeng.

5340

11227 Bogwaše ke marera-nkodi. Bogwaše ba we ba ngodilwego ba ilē ke meroto ya bona. Moroto o mongwe o ka bolla o the na gwaše, fēla e tswanetše go ba gona. Go thokala ga gwaše go bolabolwa ka bana ba ka mošate. Khorong ya ga Mašumu ge gona le mothankana yo a bollego, ke yēna yo we a swanetšego go ba gwaše. Le khorong ya ga Masete gwaše e gona. Bogwaše ke nnete ke marera-nkodi. Ke mang yo we a ka tebago gore khoši ke mokete. Go tibiwa fēla gore mphathō wa gore khoši ya ōna ke mokete. O la le ōna khoši ya ōna ke mokete. Le bona bogwaše ba tona ge ba e na le mephathō ya bona.

11228 Bana ba khoši a ba be gona morerong wa khoši e ntswa. Ke ba bagolo fēla ba we ba swanetšego go rera morero wa khoši e ntswa. Ke bona ba dipitšeng tša borena. Ke bona ba we ba swanetšego go tebe yo we e lego yēna. Bona ba ka the be gona ka gobane ba ka theke ba teba thelo. Bona ba ta no bona mo ba bitša yo mongwe wa bona ke moka ba mmeya theponeng the borena. Ba la bangwe ba ta

butšišwa gore ke yēna papago bona bjale ka ge papago lena a rwele ke phiri. Bjale thetšhaba le thōna the a butšišwa. Mong wa lena o rwele ke phiri, o šile ngwana. Ngwana yo ke yēna mong wa lena. 11229 Ke mang ngwana yo a ka šmago a re khoši ke nna. A gona yo we a ka bolabolago lentšū la mofute o we ka gobane ke bana a ba tebe thelo. Ba swanetše go theletša the we bo papago bona ba ba botšago ka gobane bona ba teba. "Pinyana mo e re ping e kwile ping e kholo." 5341 Ge o ka kwa ngwana a e polabola boēmō bja gwe, o ta ba a ukwilē ba bagolo. Ba we a swanetšego go kwa ka bona ke ba: Mmagwe le ba ga malome wa gwe. Ke bona ba we ba ka mmotšago boēmō bja gwe.

11230 Naka tša go rwešwa a di mamarele thōgō. Mofotha tha ntsweng, o re the tšwe the molomf. Ngwana yo we a ilego a bolabola boēmō bja gwe, o ta šala nyanyaneng. Nyanyaneng ke gore thebakeng. O bolabotše taba e a tha e tebego. Ba ta mmotša gore re botše gore o yo mogolo ka lefe le baka. Moonane e bitile mogolo. Moonane ke mofute o mongwe wa merepa. Ba la ba go rweša ngwana dinaka, ge ba bōna gore a gona le ka o thii yo we a latelago lentšū la ngwana moragō, le bona ba nana ba e kepela.

11231 Ke tšona dinaka tša go rwešwa ka gobane tha ntsweng mo the e tšwa, o ta šitwa go lwa nathō. Ka baka le we the ta moloma. Re botše gore mmago o tile ka matšo a dikhomo tša mang. Karabō e ka theke ya ba gona ka baka la gore ke ngwana. Mmago ke wa bokae mo khorong. E le ngwana mang. Ge e le gothōla o wa thōla, rena e šu re bōnē ngwana wa go teba tša batswadi ba gwe. Ge e ke o butšitšwe ke motho, motho yo we ke Mafora o go furilē. Ba 5342 la ba go mofora ba tare, ke la khorong. Ke la khorong ke gore lentšū la khorong a le šadiwi moragō. Ba bolabola ka mokhwa o we ka go bōna gore ngwana o katilwē.

11232 Mmuta ka lala khologolo, a šego lennga le a bolaya. Ke koša, e epella ke bale mo ba thagola mašemo. Khologolo ke khoši. Mmuta ke phōlōfōlō ya bothale kudu. Bjale ba e opella ka mokhwa o we ka baka la bana ba lennya. Bare, le nnye le a bolaya. Lennga ke monthe. Monthe ke wa dibjana. Pitša e e na le monthe. Moreki wa yōna o no reka a e bōna gore e na le lenthe. Lennga ke la maotong. Ka buntši ke maanga. Ke gore ka fathe ga maoto

go a kheig~~a~~ ke moka maanga a baba. Lennya ke motatale goba go go thekwe. Le ngwana wa mereba ba re ona le lennya. Bjale ngwana o mitšitše ba bagolo motatale a re khoši ke nna. O ta bolaya ke lennga ka baka la lennya la gwe.

11233 Mmuta o we o ka the ke wa lala le khologolo. Ngwana yo we wa go e pōna gore ke yēna moja-lefa, o swanetše go tšwa ka khoro le mmagwe. Ka gobane khologolo e ka gobola gore ke dutši le motho khanthe ke nōga. Go dula mote ka o thii ke go lebellana mathong le go orišana mollō. Lentšū la mmaki le dirilē monthe ke moka ke lebadi ba ka theke ba agišana ka baka la gore yo la mo a lebella yola o inamiša mathō. Go thegišans ga bona e no ba go ntšha mēnō fēla. Ka gare ga depeelo tša bona a ba thege. Ke mokhwa o we a swanetšego go tšwa ka khoro.

5343

11234 Lee le Thekwai. Moledi Ntšhobjane. Ke ka morago ga lehu la mohumagadi Marebolē. Ditaba tša mohu mohumagadi di ngodilwē kae le kae. Bjale mo go ngodiwa ka baka la Lee. Pele ga go beiwa Ntšhobjane theponeg tha boledi, Lee o ilē a re go beiwa moledi bjang khanthe nna ke godilē. Le polokong ya bahu ke a tēna. Peō ya moledi, ba swanetše go mo šupa ngwana yo we a mo lēlago. Lee ke ge e le monna a na le mosadi. Lebita la banna o le bone bjale le go boloka mohu badimung o yaya. Le mo we thopeng ya morērō wa moledi o ilē a ba gona.

11235 Bana ba ba bedi ba ke ba togolo ba Mašumu. Bo mmago bona ke bana ba pōō. Mamotetwa ke mmago Lee. Ke bona ba we ba go bikiwa pele. Ka morago gwa bikiwa Maboganyane ke mmago Thekwai. Marebolē o ilē a hwa a thešu a tšee mosadi khorong ya ga Pōpēla. Khoro ya gao Pōpēla ke yōna e we e tswalago khoši. Paego basadi ba ba ngodilwego e be e le Mamogagare. Mmago Maboganyane e be e le wa nto e kholo khorong ya Mašumu. Paego bona o ilē a gudiša lapa la Maboganyane. Mamotetwa o ilē go ta pele ke wa lapa le le'nyana. Difeke go loma Maboganyane pele yēna o šala ka morago. Le ga namo go swanetše go ba bjale. Difeke di ilē tša lumiwa ka lapeng la Maboganyane.

5344

11236 Lee o ilē a bitiwa ke the moonane. Ba ilē ba mmutšisa gore, bo mmago ba boya ka dikhomo tša gotšwa mang. O ilē a fetola

ka gore ke bona ba bikilwego pele. O di teba bjang, goba o di bone. Ke no o kwa. O kwile mang. O ilê a šitwa go ba botša motho yo we a o kwilego yêna. O ya bôna ngwana, motho yo we a go butšitšego, o go butšitše maaka. La theke la moolêla ngwana. Goriale ke bo mmagwe. Le'mutšiša matšo a dikhomo bjang. Go šita nna tša go nnyala a ke a tebe.

5345 11237 Phušana lle, mma yôna e tsogê. Ba ilê ba re, ngwana tše a di bolabolago o kwilê mang. O ilê a ba fetola ka gore motšhitšhi o na le'môto. Ge le nthaka, nthekeng ga boje. Ba ilê ba bôna ga boje gore o kwilê mmagwe. A ba ka ba šala mantšu a bona moragô. Ke ge ba šupa moledi ngwana yo a mo lêlago. Ba ilê ba mo šupa Thekwai. Lee le mmagwe ba ilê ba tšwa ka gare ga mote. Ba ilê ba aga wa bona mmotong wa mogauding.

11238 Konanang tša goja taba mpe le botšanê. Wa tšwa ka khoro o tšwile, wa theke wa ba le peelo-nkho ya tša morago. Go leka noka a še go e tsela. Memotetwa o ilê a nyaka moabê wa gwe wa mohu Marebole. Le nna e be ke mo apeela. Ba ilê ba mmotše gore the we the ilego tha go ntšha ka khoro, ke thona the we, the tswanetšego go go feepa. Moabê a ka a o hwetšana. Ke moka mothahu o ilê wa ba wa moja-lefa. Ge kotse e ka thegêla yo mongwe wa bona, ba be ba botšana. Taba ya bona e ilê ya thepela ka mokhwa o we.

5346 11239 Bogoši bo ya tswallwa. Khoši e ka ba thegolê, makhapa, mathibane le thefofu ke khoši. Gapê khoši e thalifiša ke dithe tša gwe gammôgô le lekhoja. Ke bona ba we ba bônago melato ka moka. Yêna o diyo bigiwa fêla gore taba re bone ka mokhwa o. Ke bona ba we ba swanetšego go beya tefô ya molato ka gobane ba bone manganga le go the bê le manganga. Go tošwiwa tulong ya gwe ya borena, a tošwi. Ge di šita go dula tulong ya boja-lefa, di šita mathomong. Ba mmeya ke moka ba mmellê. Bathekhi ba gone ba ta mo thekha le go bipa diphošô tša gwe. Mafellô a di taba tše boreng. Mafellô.

11240 Lethetho la ditemana:-

	10926	Temane ya 38: Moja-lefa wa khoši	K34/82	5189
		125		
	10952	Temane ya 2: Motswaredi le moledi.		5202
		126		
	10968	Temane ya 3: Thibegō ya meropa.		5210
		127		
	10976	S.1: Di ~~thapō~~ tša mohu.		5214
		128		
	10986	S.2: Mo ~~thahu~~ wa go šiya ke mohu.		5219
		129		
	11054	Temane ya 4: Moja-lefa yo mogolo wa khoši.		5253
		130		
	11064	Temane ya 5: Morwa wa moja-lefa, o ja lefa la makholo.		5258
		131		
	11080	Temane ya 6: Lefa la khoši a še la malapa.		5266
		132		
5347	11090	Temane ya 7: <u>Thokišo</u> ya moja-lefa tulong ya gwe.		5271
		133		
	11142	Temane ya 8: Mošata.		5296
		134		

Ke bōne ka pōnō ya ka gore puku ke feditse.

Thobēla morena, ke nna mmapateng, ke gore a ke ne mādulo a nnete. Ka baka le la morena a go ka a mpotšā gore ke swanetšē go dula The oaks le thetšhaba tha ka. Goriale e le mmušo. Bo mmapateng bja ka ke baka la modirō wa bo madikhone. (Forest Ranger.) Ke ngwala ka mokhwa o-we ka baka la dipuku tše le ka gobane di na le marole. Modirō o thale gona morena waka.

Di swanetšē go boya moragō goba nka thegaletšwa tšone. Karabō Thobēla.

Nka sebiwa ke ba bagolo mo go khōnēga. Mōya waka gammōgō le maata aka a khodilwe go dula (The Oaks) e ka ba molaō o thale bjale Morena. Ke khopelō yaka.

H. M. Mohlabe.